

**Metodický pokyn č. 2/2020
pro evidenci a zpřístupňování map
v archivech České republiky, ver. 2.0**

Čj. MV-189670-1/AS-2023

1	ÚVOD.....	4
1.1	Okruh působnosti.....	4
1.2	Důvod vydání a cíle metodiky.....	4
1.3	Vazba na Základní pravidla, případně jiné standardy a metodiky.....	5
1.4	Struktura metodiky.....	6
1.5	Implementace.....	6
2	DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	6
3	MAPY V ARCHIVECH V ČESKÉ REPUBLICE.....	10
3.1	Instituce uchovávající mapy v ČR.....	10
3.2	Uložení archiválií téhož původce ve více institucích; tištěné mapy.....	11
3.3	Uložení map.....	11
3.4	Nástroje a software již využívané v českém archivnictví.....	12
4	ZPŘÍSTUPNĚNÍ MAP.....	13
4.1	Archivní pomůcky.....	13
4.2	Speciální archivní pomůcky pro mapy – virtuální mapové sbírky.....	13
4.3	Základní archivní pomůcky pro mapy – minimální popis, inventář, katalog.....	16
5	POPIS ARCHIVÁLIÍ.....	17
5.1	Zásady popisu archiválií.....	17
5.2	Úrovně popisu.....	17
5.3	Prvky popisu.....	19
5.4	Používání prvků popisu v rámci jednotlivých archivních pomůcek.....	20
5.5	Formát zápisu.....	33
5.5.1	Obsah, regist.....	34
5.5.2	Datace.....	34
5.5.3	Název.....	35
5.5.4	Rozměry, hmotnost, velikost, množství / kvantita.....	37
5.5.5	Technika, adjustace, nosič a látka záznamu.....	41
5.5.6	Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu.....	42
5.5.7	Existence kopií jednotky popisu.....	42
5.5.8	Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání.....	42
5.5.9	Měřítko.....	43
5.5.10	Souřadnice.....	46
5.5.11	Druh mapy.....	49

6	DIGITALIZACE STARÝCH MAP	50
7	REJSTRÍKY	52
8	LITERATURA	52
9	ZRUŠOVACÍ USTANOVENÍ	54
10	AUTOŘI	54
11	NABYTÍ ÚČINNOSTI	54
12	PŘÍLOHA 1: Slovník pojmů z oblasti kartografie	55
13	PŘÍLOHA 2: Mapová díla.....	82
13.1	Stabilní katastr a další katastrální mapy.....	82
13.2	III. vojenské mapování.....	87
13.2.1	Topografické sekce III. vojenského mapování 1:25 000.....	88
13.2.2	Speciální mapa III. vojenského mapování.....	90
13.2.3	Generální mapa III. vojenského mapování 1:200 000.....	92
13.3	Topografické mapy 1:5000 v systému S-1952.....	94
13.3.1	Topografické mapy 1:10 000.....	96
13.3.2	Topografické mapy 1:25 000.....	99
13.3.3	Topografické mapy 1:50 000.....	101
13.3.4	Topografické mapy 1:100 000.....	104
13.3.5	Topografické mapy 1:200 000.....	106
13.4	Státní mapa odvozená 1:5000	109

1 ÚVOD

1.1 Okruh působnosti

Metodický pokyn stanovuje, jakým způsobem popisovat mapy nacházející se v archivech, naznačuje souvislosti se zpřístupněním map uchovávaných dalšími paměťovými institucemi v České republice a nabízí minimum o digitalizaci map, která se zpřístupňováním map jako obrazového media úzce souvisí. Cílem metodiky je usnadnit a zkvalitnit zpracování dokumentů kartografické povahy uchovávaných v archivech, a to jak v rámci samostatných archivních souborů, tak jako jednotlivých archiválií v rámci archivních souborů původců.¹

1.2 Důvod vydání a cíle metodiky

V ústřední evidenci Národního archivního dědictví lze dohledat téměř 200 archivních souborů, které zahrnují primárně archiválie kartografické podoby. Z nich je inventarizován a katalogizován pouze zlomek. Další mapy a plány jsou součástí archivních souborů různých původců. Jedním z cílů metodiky je poskytnout archivářům, kteří budou tyto fondy pořádat, praktický návod, jak mapy a plány správně popsat tak, aby byly vyhledatelné a dalo se s nimi v zájmu jejich dobrého zpřístupnění (s využitím vznikajících a neustále vyvíjených především digitálních nástrojů) dále pracovat. V posledním desetiletí pokročilo zpřístupnění mapového bohatství České republiky velmi kupředu. Došlo k tomu jednak v důsledku uplatnění digitálních technologií v oboru knihovnictví a zařazení map do on-line přístupných digitálních katalogů vytvářených na principu sdílení záznamů a umožňujících začlenění náhledu katalogizovaného dokumentu,² jednak následkem budování virtuálních mapových sbírek, které zpravidla vznikly v souvislosti s vyvíjením digitálních nástrojů pro analýzu, uspořádání a prezentaci kartografických děl a majících přesah i mimo hranice České republiky.³ Přitom poslední metodický návod pojednávající o zpracování map a plánů v oblasti archivnictví vznikl v České republice v roce 1993; aktuálnost nové metodiky, která by nahradila metodické předpisy vzniklé ve zcela jiném kontextu dostupných technologií a zároveň nároků na poskytování informací a jejich propojování, je tedy nasnadě.

Cílem uplatnění metodiky je:

- získat kvalitní přehled o mapách a plánech uložených v archivech a pořídit jejich evidenci;
- vytvořit předpoklady pro jejich kvalitní zpřístupnění – a to v případě, že jsou součástí archivního souboru (mapové sbírky), nebo jednotlivě uchovávané u fondů původců;

---

¹ Byla vytvořena tak, aby byla aplikovatelná při využití systému ELZA a tematické databáze Mapy a plány – aplikace BACH ProArchiv.

² Velké mapové sbírky v České republice byly od roku 2010 opatřovány digitálními katalogy. Moravská zemská knihovna, Mapová sbírka Univerzity Karlovy, Národní knihovna, Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR využily program Aleph, katalogizační jazyk MARC/MARC21. Data byla zpracována podle starší katalogizační normy: AACR2 = Anglo-americká katalogizační pravidla (2. vydání, 1988, Anglo-American Cataloguing Rules) nebo od roku 2015 podle nových katalogizačních pravidel: Instrukce RDA (Resource Description and Access).

³ Zejména díky projektům zaměřeným na zpřístupnění starých map a na vývojnástrojů pro práci s nimi.

1) *TEMAP - Technologie pro zpřístupnění mapových sbírek ČR: metodika a software pro ochranu a využití kartografických děl národního kartografického dědictví*. Projekt Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity NAKI, identifikační kód DF11P01OVV003. Poskytovatelem finančních prostředků bylo Ministerstvo kultury, řešiteli Moravská zemská knihovna, Masarykova univerzita a Univerzita Karlova v Praze.

2) *Kartografické zdroje jako kulturní dědictví. Výzkum nových metodik a technologií digitalizace, zpřístupnění a využití starých map, plánů, atlasů a glóbů*. Projekt Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity NAKI, identifikační kód DF11P01OVV021. Poskytovatelem finančních prostředků bylo Ministerstvo kultury, řešiteli Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický ve Zdíbech a Historický ústav Akademie věd České republiky.

- připravit takové záznamy o kartografických archiváliích uchovávaných v archivech, které by umožnily začlenění těchto záznamů do vyhledávačů zajišťujících komfortní vyhledávání nad fondy nejen v jedné instituci či obecně v archivech, ale ve všech paměťových institucích v České republice i ve světě.

Cílem metodiky pak je poskytnout archivářům přehlednou pomůcku, jak toho dosáhnout.

1.3 Vazba na Základní pravidla, případně jiné standardy a metodiky

Metodický pokyn vychází ze *Základních pravidel pro zpracování archiválií* (verze 3.1 – metodický pokyn č. 4/2022 odboru archivní správy a spisové služby, kterým se vydávají Základní pravidla pro zpracování archiválií ver. 3.1)⁴ a *Základního materiálu k tvorbě metodik zpracování archivních souborů* v platném znění (platnému k 17. 6. 2016); přihlédnuto bylo k platným metodikám využívaným pro uchovávání a zpřístupňování kartografického materiálu v dalších paměťových institucích, zejm. knihovnách.⁵ Metodický pokyn je novelou metodického pokynu č. 2/2020 pro evidenci a zpřístupňování map v archivech České republiky. V průběhu práce na metodickém pokynu se ukázala nutnost opravit dílčí nedostatky a upřesnit některé definice uvedené v *Základních pravidlech pro zpracování archiválií*, zejm. v bodech 4.2.3, 4.5.2 a 5.2.4 – 5.2.8. Tyto změny budou zohledněny v metodických materiálech navazujících na *Základní pravidla pro zpracování archiválií*. Vydání novely tohoto pokynu předcházela diskuze v archivní obci a byly v ní zohledněny zkušenosti z archivní praxe. Při práci byly rovněž zohledněny definice uvedené ve *Slovníku současné archivní terminologie*,⁶ v Příloze č. 1 jsou tyto pojmy shrnuty a mírně doplněny na jednom místě.

Metodiky, na nichž byla založena praxe zpřístupňování v uplynulých desetiletích:

KOKOŠKA, Stanislav a KRONUS, Miroslav. *Návrh zásad zpracování kartografického materiálu se zvláštním zřetelem ke sbírce map a plánů SÚA*. Praha 1993. Archivní teorie, metodika a praxe 7.

KUCHAŘ, Karel. *Kartografická bibliografie. Kartologie*. Praha: SPN, 1972.

ČECHOVÁ, Gabriela. Archivní zpracování map a plánů. *Archivní časopis*. 1959, 9, 132–144.

Shrnuto in: BÍLKOVÁ [Chodějovská], Eva a DVOŘÁK, Tomáš. *Možnosti evidence a zpřístupnění starých map v České republice se zvláštním zřetelem k mapám Prahy v pražských archivech*. In: *Historická geografie – Supplementum 1*. Praha: Nakladatelství Historický ústav, 2006, s. 39–58.

⁴ <https://www.mvcr.cz/clanek/metodiky.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d> (24.5.2023).

⁵ Poslední metodiky: *Zpracování kartografických dokumentů. Metodika pro katalogizaci, digitalizaci a zpřístupnění mapových sbírek v paměťových institucích*. Brno. Moravská zemská knihovna, 2020 a NOVOTNÁ, Eva. *Certifikovaná metodika pro katalogizaci kartografických dokumentů podle RDA*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2014.

Dostupné na http://web.natur.cuni.cz/gis/temap/dokumenty/def_met_RDA_new_2014.pdf, a NOVOTNÁ, Eva. *Certifikovaná metodika pro katalogizaci starých kartografických tisků a rukopisu podle RDA v MARC21*.

Certifikovaná metodika. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2014. Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/gis/temap/index.php/katalog-mapove-sbirky-uk/metodiky/84-mapova-sbirka-uk/113-metodika-pro-katalogizaci-starych-kartograficky-tisku-a-rukopisu-podle-rda-v-marc21>.

⁶ WANNER Michal a kol. *Slovník současné archivní terminologie*. Praha, Odbor archivní správy a spisové služby 2022; Dostupné z:

https://www.academia.edu/83444557/Slovník_sou%C4%8Dasn%C3%A9_archivní_terminologie

1.4 Struktura metodiky

Metodický pokyn stanovuje podrobné pokyny pro zpracování map v archivech ve všech stupních podrobnosti popisu archiválie (staré mapy) a podává základní návod pro jejich digitalizaci. Mapy uchovávané v archivech jsou pojednány v kontextu uchovávání a zpřístupňování kartografického bohatství v paměťových institucích v České republice obecně. Autoři pokynu zamýšleli nabídnout oporu pro vytvoření takových záznamů, které by umožnily jak přesnou evidenci uchovávaných archiválií v jednotlivých archivech, tak jejich moderní zpřístupnění, a to v kontextu zpřístupnění obdobných dokumentů v jiných institucích. Proto je také doplněn dvěma přílohami, které usnadní zpracování map: *Slovník pojmů z oblasti historické kartografie* (Příloha 1) a vzorovými popisy mapových děl (Příloha 2).

Výše uvedenému záměru odpovídá specifická struktura metodiky. Po obsahové stránce pokyn vychází z principů Základního materiálu k tvorbě metodik zpracování archivních souborů v platném znění, vzhledem k svému specifickému zaměření má však jedinečnou skladbu. Výjimku tvoří pouze části v úvodu a závěru studie odpovídající odbornému aparátu metodiky, nebo části nezbytné pro administrativní úkony spojené s vydáním metodického pokynu, jeho implementací a uvedením v platnost.

1.5 Implementace

Metodický pokyn bude uplatněn jak při pořádání jednotlivých samostatných sbírek (Sbírka map a plánů, Sbírka katastrálních map apod.) dosud neinventarizovaných (případně tehdy, rozhodne-li se archiv přistoupit k jejich reinventarizaci), tak při pořádání fondů, jejichž součástí jsou mapy (mapy a plány uchovávané v rámci fondů jejich původců) či při popisu jednotlivých map a mapových děl.

2 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V metodice jsou často užívány následující pojmy, které je vhodné již v úvodu jednoznačně definovat. Jsou to a) pojmy, které používají „ZP“, b) pojmy z oblasti historické kartografie. Na tomto místě uvádíme ty nejdůležitější, dále srov. *Slovník pojmů z oblasti historické kartografie* v příloze 1.

a)

Jednotlivost

Jednotlivost je jednotka popisu, která popisuje archiválie evidované prostřednictvím evidenčních (resp. dílčích evidenčních) jednotek. V případě kartografického materiálu se jedná se o mapy a atlasy. Jednotlivosti se v případě potřeby dále dělí na části jednotlivosti (1. až n-té úrovně, typicky jedna sekce mapového díla). Jednotlivosti jsou tedy takovými jednotkami popisu, jejichž další fyzické dělení na části by vedlo k narušení jejich integrity. Úrovně popisu jednotlivost, složka a série se vážou na příslušné vyšší úrovně popisu. V případě popisu map se jednotlivost váže přímo na sérii a série na archivní soubor. Návaznost na složku se v případě map používá pouze tehdy, když jsou popisovány mapy, které jsou součástí spisového materiálu (nevidují se tedy jako samostatná evidenční jednotka). Každý archivní soubor obsahuje minimálně jednu sérii, a to i v případě, že se skládá z jedné jednotlivosti, resp. z jedné evidenční jednotky.

Série

Série je jednotka popisu, která vyjadřuje souvislosti mezi skupinami archiválií v rámci archivního souboru. Série jsou zpravidla tvořeny buď na základě původní spisové manipulace (například podle manipulačního období, organizačního členění původce, způsobu shromažďování a správy dokumentů) nebo na základě umělého pořádacího schématu, věcné (agendové) souvislosti, formální nebo obsahové příbuznosti. V případě, že si vnitřní uspořádání celku vyžaduje další členění, obsahuje každá série tolik nižších sérií (1. až n. úroveň), kolik je potřeba k vyjádření všech úrovní hierarchické struktury této činnosti či uspořádání. Nejnižší série obsahuje složky a jednotlivosti. V případě map, které bývají v archivních fondech zařazeny na konci archivní pomůcky, mohou být sérií nejnižší úroveň právě mapy chápané z hlediska diplomatických kategorií, ale mapy mohou být zařazeny i jinde. Jako příklad by mohla sloužit např. agenda vodní knihy, která se sestává z vodní knihy samotné, vložek k vodní knize (obsahujících spisy) a map tvořících přílohu k vodní knize.

b)

Atlas – sběratelský či sbírkový

Sběratelský či sbírkový atlas (*Sammelatlas*) je soubor map vytvořený na zakázku objednavatelem podle jím stanovených kritérií. Mapy mohou být nejrůznější povahy, zpravidla jsou jednotně adjustovány. Katalogizuje se každá mapa zvlášť. Sběratelský atlas se zapisuje jako jednotlivost a odpovídá v MARC21 „Edici, pole 490 a 830“, jednotlivé mapy jsou části jednotlivosti.

V anglicky psané literatuře se používá termín „composite atlas“.

Atlas – vydavatelský

Vydavatelský atlas je systematicky uspořádaný a jednotně technicky i graficky provedený soubor map vztahujících se k tematické oblasti, vydaný, resp. prezentovaný v podobě knihy nebo v podobě jednotlivých listů vkládaných do obalu. Je opatřen titulním listem a obsahuje zpravidla další náležitosti (doprovodný text, rejstříky, což jej odlišuje od souboru map). Atlasy se zapisují jako jednotlivosti; nevykazují se jako staré tisky, ale zpracovávají se podle pravidel pro ně.

Kartografické zobrazení

1. Matematicky definované vztahy mezi identickými body na dvou referenčních plochách nebo na referenční a zobrazovací ploše.
2. Konverze souřadnic z elipsoidického souřadnicového systému do roviny.⁷

Klad mapových listů

Klad mapových listů je způsob rozdělení a uspořádání souvislého mapového díla na jednotlivé mapové listy (sekce).⁸ V anglicky psané literatuře pravděpodobně neexistuje ustálené synonymum.

Mapa

Zmenšený generalizovaný konvenční obraz Země, kosmu, kosmických těles nebo jejich částí převedený do roviny pomocí matematicky definovaných vztahů (kartografických zobrazení) ukazující prostřednictvím metod kartografického znázorňování polohu, stav a vztahy přírodních, sociálně-ekonomických a technických objektů a jevů. Tato definice použitá i v ZP

⁷ Terminologický slovník zeměměřičtví a katastru nemovitostí [online]: <http://www.slovníkczuk.eu/>.

⁸ Terminologický slovník zeměměřičtví a katastru nemovitostí [online]: <http://www.slovníkczuk.eu/>.

vychází z *Terminologického slovníku zeměměřictví a katastru nemovitostí* zpracovávaného Výzkumným ústavem geodetickým, topografickým a kartografickým;⁹ ad druhy map v rámci tematické kartografie srov. samostatná hesla a prvek popisu *Druh mapy*; specifické typy map rozeznávané z formálního hlediska v tomto slovníčku uvádíme výběrově. Mapa je jednotlivina, zpravidla nese název nebo jsme schopni jej logicky vytvořit. Je samostatným, integrálním celkem zakresleným či vytištěným na jednom či více listech (ty ovšem nenesou samostatné, na základě logického členění díla vytvořené názvy – srov. *Mapové dílo a Soubor map*). Mohou na ni úzce navazovat textové dokumenty, tištěné i rukopisné, a je výchozí archiválií pro popis.¹⁰

Mapové dílo

Mapové dílo je souhrn mapových listů, které pokrývají souvisle zájmové území, jehož zobrazení v daném měřítku není možné na jedné mapě; mapové dílo má jednotný klad mapových listů, systematické označení mapových listů, jednotné mapové značky, jednotné kartografické zobrazení a zpravidla jednotné měřítko.¹¹ V knihovnictví se používá pojem „mapová série“. Často jsou v archivech uchovávány jednotlivé sekce mapového díla. Nejsou doprovázeny žádným titulním listem nebo na jiném očekávatelném místě zapsaným názvem; tento název může být také jen vžitý či uměle vytvořený. Jsou to zejména: III. vojenské mapování – 1:25000 (tzv. Topografické sekce), III. vojenské mapování – 1:75000 (tzv. Speciální mapy), mapy stabilního katastru, Státní mapa odvozená atd. Pro jejich katalogizaci lze využít nástroj *Mapseries*: <http://mapseries.mzk.cz/>. Podrobněji viz Příloha 2.

Vyazuje se jako jedna evidenční jednotka. U této evidenční jednotky se rovněž uvádí počet listů (sekcí). V rámci archivního popisu je jednotlivostí. Jednotlivé sekce mapového díla (mapové listy) jsou popisovány jako části jednotlivostí. Výjimkou jsou mapy vztahující se ke stabilnímu katastru, kde je evidenční jednotkou mapa pro katastrální obec. V rámci archivního souboru je pak takováto mapa jednotlivostí.¹²

V anglicky psané literatuře se používá termín „map series“.

Měřítko mapy

Poměr zmenšení nezkreslené délky v mapě k odpovídající délce ve skutečnosti; označuje se výrazem 1:M, kde M je měřítkové číslo. V této podobě se měřítko nazývá číselné měřítko. Grafické měřítko v mapě je úsečka rozdělená na dílky, jejichž délky odpovídají v měřítku mapy číselně vyjádřeným skutečným délkám. Na mapách z období raného novověku a téměř celého 19. století jsou použity historické délkové míry. Zejména u mapových děl se uplatňovalo často tzv. *Sáhové měřítko*, což je měřítko 1:2880 (případně i 1:1440, 1:720), které bylo zvoleno tak, aby jedno katastrální jitro (čtverec o straně 40 sáhů) v terénu bylo v mapě zobrazeno jako jeden čtvereční palec. Po roce 1876 se v českých zemích začíná užívat *Dekadické měřítko*, tedy měřítko mapy v dekadické (desítkové, metrické) soustavě (například 1:2000).¹³

Metadata

Data popisující a dokumentující popisovaný objekt; informace o datech nebo datových sadách. V kontextu map v archivech se vztahují nejčastěji k digitalizátům map. Informují o

⁹ *Terminologický slovník zeměměřictví a katastru nemovitostí* [online]: <http://www.slovníkuczku.eu/>.

¹⁰ WANNER, *Slovník*, s. 279-281, heslo Mapa

¹¹ *Terminologický slovník zeměměřictví a katastru nemovitostí* [online]: <http://www.slovníkuczku.eu/>.

¹² WANNER, *Slovník*, s. 283-284, heslo Mapové dílo

¹³ *Terminologický slovník zeměměřictví a katastru nemovitostí* [online]: <http://www.slovníkuczku.eu/>; srv. Též WANNER, *Slovník*, s. 294. heslo Měřítko mapy <http://www.slovníkuczku.eu/>; srv. Též WANNER, *Slovník*, s. 294. heslo Měřítko mapy

okolnostech pořízení digitalizátu a jeho parametrech. Údaj se skládá ze tří částí, které evidují metadata a) popisná, b) strukturální a c) administrativní.

Popisná metadata charakterizují popisovaný objekt (název, autorství, nakladatelské údaje, klíčová slova), většinou na základě standardizovaného popisného schématu. Strukturální metadata podávají informaci o vnitřním uspořádání dokumentu (vztahy mezi digitalizovanými obrazy, např. mezi spisem a mapovou přílohou, plánem a rejstříkem apod.). Administrativní (technická) metadata souvisí s především s digitalizovaným nebo digitálním dokumentem (formát, velikost, barevnost, rozlišení; data o vzniku digitalizátu, informace o použitém softwaru, data o rozpoznávaném textu apod.). Mohou mezi ně patřit i data o přístupnosti souboru nebo např. ochraně dat.¹⁴

Plán

Plán je půdorysné vyjádření objektů malého územního rozsahu ve velkém měřítku bez použití matematicky definovaných vztahů (kartografického zobrazení). Plán tedy zobrazuje tak malé území, že v něm není potřeba kartograficky řešit zkreslení dané zakřivením zemského povrchu. U starých map nelze důsledně terminologicky rozlišovat mezi mapou a plánem, neboť v předmoderní době vzniklý kartografický dokument nemusí naplňovat formální hlediska a moderní definice. Lze proto doporučit dávat přednost pojmu *mapa* vždy tam, kde obsah kartografického díla vyhovuje výkladu tohoto názvu. Současně je ale třeba přihlídnout k tomu, zda použití termínu *mapa* neodporuje vžitým zvyklostem (např. plán města, situační plán, územní plán apod.).

Původci mapy

Původci mapy se rozumí všechny osoby a korporace, které měly podíl na vzniku mapy.

Sekce mapového díla = mapový list

Sekce mapového díla neboli mapový list je samostatná jednotka mapového díla vyhotoveného obvykle v souvislém kladu listů.¹⁵ V anglicky psané literatuře se používá termín „map sheet“. Je výchozí archiválií pro popis. Příklad odpovídající Mapovému dílu: *III. vojenské mapování – 1:25000: Sekce 4353/4; III. vojenské mapování – 1:75000: Horšovský Týn. 7-VIII, Sekce 4150.*¹⁶

Sekce souboru map

Sekce souboru map je částí souboru map, která je logickou jednotkou se samostatným názvem (či jinak z logiky uspořádání Souboru map vyplývajícím označením /číselné či alfabetské označení dané kladem listů, pořadím, zeměpisnými souřadnicemi apod./). Souboru map *Dra J. Bělohlava Podrobné mapy zemí Koruny české* odpovídá na úrovni Sekce souboru map: *23: Klatovy – Nýrsko – Sušice*; Souboru map *Přehledná mapa územní organizace podle stavu ke dni 1. ledna 1951* pak Sekce souboru map *Gottwaldovský kraj*.

Sekce souboru map je jednotlivostí, která je výchozí/základní archiválií při popisu, neboť Soubory map nemusí být v jednom archivním souboru ani v jedné instituci dochovány v úplnosti.

Soubor map

Soubor map je soubor nesoucí jeden titul a sestavený podle autorem (vydavatelem či jiným původcem mapy nebo uživatelem) určeného logického klíče; zpravidla má kladem listů (příklad: *Dra J. Bělohlava Podrobné mapy zemí Koruny české, 1:75 000, 1909–1914*),

¹⁴ WANNER, *Slovník*, s. 294-295, heslo Metadata

¹⁵ *Terminologický slovník zeměměřictví a katastru nemovitostí* [online]: <http://www.slovníkuczku.eu/>.

¹⁶ WANNER, *Slovník*, s. 110, heslo Dílčí mapový list

územními jednotkami (příklad: *Přehledná mapa územní organizace podle stavu ke dni 1. ledna 1951*) nebo jinak definované vnitřní členění. Soubor map se dělí na Sekce souboru map, které jsou systematicky označené, všechny mají jednotné mapové značky, jednotné kartografické zobrazení a zpravidla jednotné měřítko. Soubor map je v rámci archivního souboru sérií a odpovídá v MARC21 „Edici, pole 490 a 830“.

Shrnutí:

Mapa a mapové dílo jsou z hlediska ZP pro potřeby počítání a vykazování množství archiválií evidenční jednotkou (s výjimkou map stabilního katastru), z hlediska úrovně popisu jednotlivostí. V případě mapových děl je nutné popisovat všechny mapové listy, které do tohoto díla náleží, samostatně, a to jako části jednotlivosti.

V případě **souboru map** je pro potřeby počítání a vykazování množství archiválií evidenční jednotkou sekce souboru map; z hlediska úrovně popisu je sérií.

Mapovým dílům bude věnována zvláštní pozornost formou zpracovaných příkladů pro nejčastější mapová díla, která se vyskytují v archivech v České republice. Příklady jsou zveřejněny zde v příloze 2, na <https://mapseries.mzk.cz/>.

Glóby, plastické či reliéfní mapy, modely terénu se vykazují jako mapy, v poznámce se uvede přesná charakteristika.

3 MAPY V ARCHIVECH V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 Instituce uchovávající mapy v ČR

Mapy jsou v České republice uchovávány v paměťových institucích, tedy v archivech, knihovnách, muzeích a galeriích, dále v ústavech Akademie věd a vysokých škol (vč. Mapové sbírky Univerzity Karlovy v Praze, která byla budována jako „státní sbírka mapová“ a soustředila tak mapy z řady institucí vč. Národního muzea), v archivech některých firem a státních úřadů (Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Národní památkový ústav, Česká geologická služba), ale řada z nich se nachází v antikvariátech, u soukromých sběratelů, na úřadech, u původců (architekti a urbanisté) a jinde.¹⁷

V archivní síti nalezneme mapy zejména ve specializovaných archivech (rozsáhlé mapové fondy má Ústřední archiv zeměměřictví a katastru, Archiv Pražského hradu; ale také archivy některých vysokých škol), dále v Národním archivu, ve státních oblastních archivech (resp. v Moravském zemském archivu v Brně a Zemském archivu v Opavě), v jejich vnitřních organizačních jednotkách státních okresních archivech a v archivech územně samosprávných celků.¹⁸ Zde jsou mapy součástí různých archivních souborů.¹⁹ Nejde jen o mapové sbírky/sbírky map a plánů, ale také o sbírky soudobé dokumentace. Ve veřejných archivech jsou

¹⁷ Bylo učiněno mnoho pokusů o sepsání map zobrazujících území České republiky (Československa). Nejkomplexnější je dvousvazkové dílo Františka Roubíka, ROUBÍK, František. *Soupis map českých zemí*. 2 sv. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1952–1955, založené na rozsáhlé soupisové akci a praxi autora, doplněné Günterem Fiedlerem: FIEDLER, Günter. *Doplňky k Soupisu map českých zemí – 2. svazek. Listy katedry historie [Pedagogické fakulty v Hradci Králové]*. 1995, 8, 81–100; FIEDLER, Günter. *Druhé doplňky k Soupisu map českých zemí – 2. svazek. Východočeské listy historické*. 2002, 15–16, 251–266; FIEDLER, Günter. *Třetí doplňky k soupisu map českých zemí - 2. svazek. Východočeské listy historické*. 2005, 23–24, 41–53.

¹⁸ Rámcový přehled podávají *Lexikon mapových archivů a sbírek České republiky*. SEMOTANOVÁ, Eva a ŠIMŮNEK, Robert (edd.). Praha: Nakladatelství Historický ústav, 2000; AZZANI, Abdulla. *Mapové sbírky ve vědeckých knihovnách a archivech České republiky. Historická geografie*. 2005, 33, 432–475, a postupně utvářená *Databáze digitalizovaných mapových sbírek České republiky* [dostupná online]: <http://dms.euweb.cz/databaze.php>.

¹⁹ Fondů a sbírek (archivních souborů) s mapami je v evidenci Národního archivního dědictví 7644 (k 25.7.2023).

mapy ve velké míře zastoupeny v archivních fondech velkostatků, státních statků, lesních závodů (a fondů lesních správ), archivů průmyslových podniků, archivů měst, archivů obcí, místních národních výborů, okresních soudů, okresních úřadů, jednotných zemědělských družstev a turistických spolků. Tiskuté mapy mohou být také evidovány v rámci knihovny archivu.

V archivech jsou uchovávány primárně mapy rukopisné, které jsou jedinými exempláři svého druhu, ale také mapy tiskuté, které nalezneme v dalších paměťových institucích v České republice i v zahraničí.

Z výše uvedeného je zřejmé, že aktuální distribuce map do institucí a v rámci nich do fondů a sbírek se neřídila jasnými pravidly, ale daleko spíše je dána historickým vývojem institucí v České republice, vývojem pravidel pro evidenci a zpřístupňování materiálu, nejednoznačnou povahou sledovaného materiálu a dalšími vlivy. O to větší smysl má spolupráce paměťových a dalších institucí a koordinace postupu na zpřístupňování uchovávaných dokumentů.²⁰

3.2 Uložení archiválií téhož původce ve více institucích; tiskuté mapy

S ohledem na stále relativně nízký stav zpřístupnění mapového bohatství České republiky a na četnost badatelských dotazů směřujících k mapové dokumentaci jedné obce/města či jedné budovy, je účelné, aby se zpracovatel archivních souborů zahrnujících mapy a plány (výhradně i dílčím způsobem) tam, kde je to smysluplné, obeznámil se stavem dochování jiných exemplářů téže mapy a map souvisejících v jiných institucích (v případě SOkA alespoň v příslušném oblastním archivu a v muzeu či galerii v centru daného regionu) a zjistil rámcový stav fondů stavebního archivu (spisovny stavebního odboru městského úřadu), a to zejm. v případě map rukopisných.

V případě tiskutých map se předpokládá, že většina titulů byla již alespoň v některém vydání díky masivní digitalizaci a budování digitálních on-line přístupných katalogů velkých mapových sbírek v České republice i v zahraničí v posledních letech zpřístupněna. Se stále stoupající mírou pravděpodobnosti lze předpokládat, že jedná-li se o tiskutou mapu, byla již některou paměťovou institucí, zejm. knihovnou, popsána a zpřístupněna. Ověřit to lze komfortně díky tzv. virtuálním mapovým sbírkám dostupným na: oldmapsonline.org, popř. chartae-antiquae.cz. Dokud nebude uveden v činnost sdílený katalogizační systém, nelze v archivnictví uplatnit výhodu přejímání záznamů obvyklou v knihovnictví. Nicméně je smysluplné u tiskutých map ověřit, zda již nebyl některou hodnověrnou institucí pořízen kvalitní záznam, a ten využít. Mezi hlavní referenční knihovny patří Moravská zemská knihovna v Brně, Mapová sbírka Univerzity Karlovy, Mapová sbírka Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Národní knihovna a souborný katalog německých knihoven IKAR; pro tvorbu záznamů pro mapových děl jsou vodítkem mapseries.mzk.cz.

3.3 Uložení map

Řídí se možnostmi a zvyklostmi instituce, fyzickou podobou, adjustací a stavem mapy. Pro zpřístupnění není rozhodující, kde je mapa uložena.

---

²⁰ Nejnověji k mapovým sbírkám CHODĚJOVSKÁ, Eva, *Dějiny a současnost uchovávání, zpřístupňování a studia kartografických dokumentů v České republice*, Sborník archivních prací, 2023 (v tisku).

3.4 Nástroje a software již využívané v českém archivnictví

Vlastní software vyvinuly nebo aplikovaly některé specializované archivy (Ústřední archiv zeměměřičství a katastru / <https://ags.cuzk.cz/archiv/>, Česká geologická služba / <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/>).

České archivnictví využívá zejména dvě pořádací aplikace vyvinuté v souladu se ZP. První z nich je BACH ProArchiv, který využívá např. Národní archiv v Praze, Archiv hlavního města Prahy, Zemský archiv v Opavě či Státní oblastní archiv v Litoměřicích. Druhou je pořádací systém ELZA, který využívají Moravský zemský archiv v Brně, Státní oblastní archiv v Plzni, Praze, Třeboni a Hradci Králové.

Obr. 3.4.1. Formulář pro katalogizaci mapy v pořádacím systému ProArchiv.

Obr. 3.4.2. Formulář pro katalogizaci mapy v pořádacím systému ELZA.

Řada archivů zpřístupnila část svých mapových fondů v rámci projektu Chartae-antiquae. Zde byl pro zařazení skenu mapy do virtuální mapové sbírky požadován alespoň základní soubor metadat, tedy prvků popisu, který by byl dostačující pro základní vyhledávání. Jejich úplnost i formu si ovšem stanovoval a záznamy realizoval každý archiv samostatně. Proto je popis nestandardizovaný a jeho úroveň velmi kolísá. V důsledku toho je většina výsledků dotazů na databanku nereprezentativní.

4 ZPŘÍSTUPNĚNÍ MAP

4.1 Archivní pomůcky

ZP stanovují hloubku popisu (viz dále), která se odráží v archivních pomůčkách. Rozlišují se archivní pomůcky základní a speciální (viz ZP, kap. 2.10).

A. Základní se dělí na:

- a) prozatímní pomůcky - prozatímní inventární seznam, manipulační seznam 1. a 2. typu a manipulační seznam,
- b) inventář,
- c) katalog.

B. Speciální (podrobně ZP, s. 38)

- a) rejstřík,
- b) tematický katalog,
- c) soupis archiválií,
- d) tematický rejstřík.

Mají jako pomůcky pro orientaci pro vyhledávání map v jednom a především ve více archivních souborech pro mapy velký smysl. Za speciální archivní pomůcku označíme:

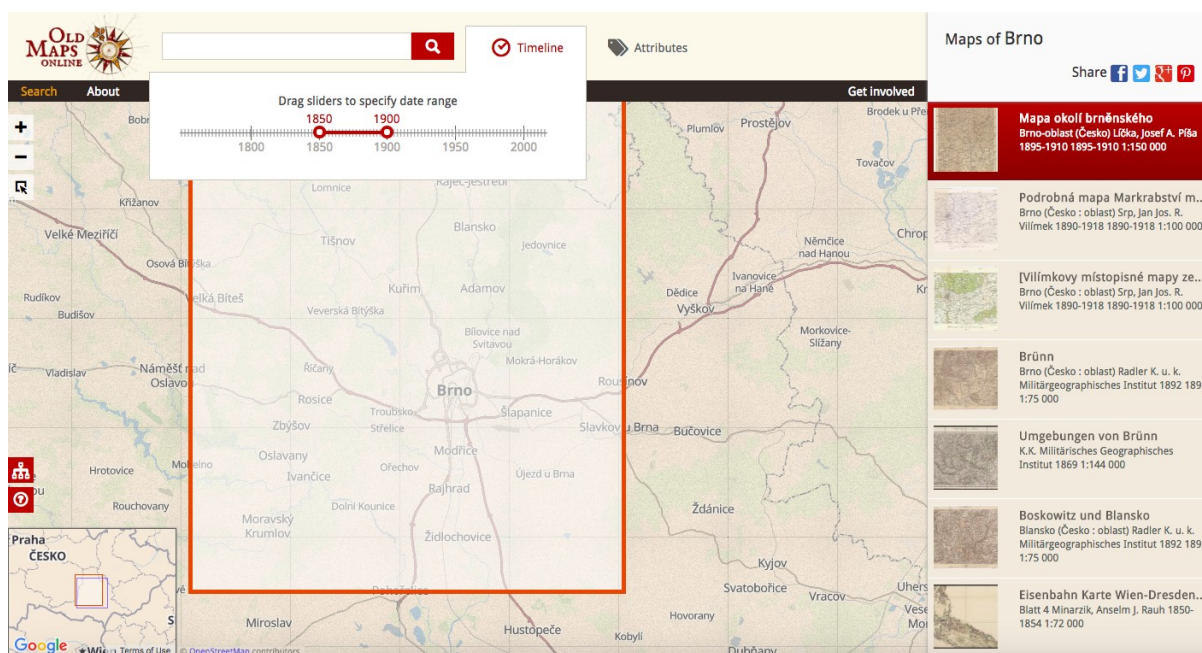
- a) Soupis map českých zemí Františka Roubíka, na který se odkazuje v práci prvku popisu ZP 4.5.2: Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání (viz dále).
- b) Celostátní a nadnárodní virtuální mapové sbírky (viz kap. 4.2) nebo obdobné elektronické pomůcky pracující na stejném principu např. pro jednu instituci (jeden archiv) nebo síť institucí (oblastní archiv).

4.2 Speciální archivní pomůcky pro mapy – virtuální mapové sbírky

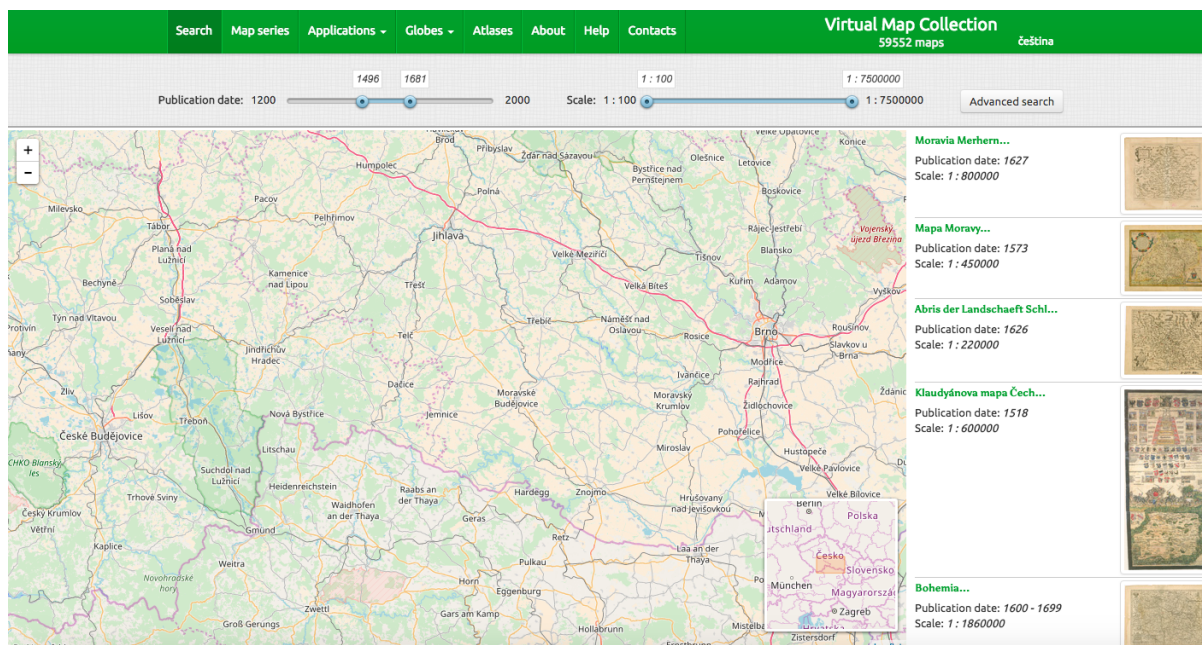
I když již několik desetiletí probíhá – vzhledem k neúplnosti a zastaralosti Roubíkova *Soupisu map českých zemí* – diskuse o založení národního mapového portálu či zřízení centrálního vyhledavače nad katalogy mapových sbírek v České republice, dosud jednotná báze spuštěna nebyla. Dílčí báze jednotlivých institucí jsou přístupné z webové stránky *Databáze digitalizovaných mapových sbírek České republiky* <http://dms.euweb.cz/databaze.php>. Centrální vyhledavač supluje do jisté míry virtuální mapové sbírky Old Maps Online: www.oldmapsonline.org a Virtuální mapová sbírka: www.chartae-antiquae.cz.

Vzhledem k povaze mapy, která komunikuje obrazovým (grafickým) a symbolickým jazykem, a jejímž primárním smyslem je zachycení určitého území, části zemského povrchu, s čímž souvisí nejčastější badatelský dotaz, který je v souvislosti s mapami kladen, je ideální vzít v potaz především hledisko prostorové. Výhodné je zároveň pracovat i v archivní

pomůcke s mapou moderní (1). Velký význam má také (2) filtrování evidovaných map podle data. Tyto dva parametry umožňují aplikovat tzv. „časoprostorové vyhledávání (obr. 4.1-4.5).

Obr. 4.2.1: www.oldmapsonline.org . Geografické vyhledávání v řadě světových sbírek digitalizovaných starých map, díky projektu StareMapy.cz s výrazným zastoupením sbírek z ČR. Do portálu lze zapojit libovolnou sbírku digitalizovaných map po splnění určitých technických předpokladů

Obr. 4.2.2: www.chartae-antiquae.cz . Tato virtuální mapová sbírka zahrnuje vedle četných tištěných map z 18. a 19. století především jinde nedostupné rukopisné mapy a plány státních oblastních archivů a řady muzeí.

Geografické hledání v Souborném katalogu ČR

1. KDE (najdete místo na mapě)

Nejrelevantnější záznamy:

Die Gegend um Prag, nebst den angränzenden...	1807	
Okolí pražské Karel, Karel	1870-1898	1:288 000
Zeměznalecká mapa okolí pražského Krejčí, Jan	1850-1887	
Praha a okolí	1855-1870	1:144 000
Mapa okolí pražského Brož, Josef	1898-1918	1:150 000
Übersichtskarte der Umgebungen von Prag	1850-1870	1:292 000
Die Umgebungen von Prag	1830-1850	
Zeměznalecký přehled okolí Pražského	1850-1854	
Vilimkova podrobná mapa okolí pražského Žikeš, V.	1920-1938	1:150 000

2. KDY (označte časové období)

Od: Do:

3. CO nebo KDO (fulltextové hledání)

Fulltextové hledání: Mapové měřítko: do

Obr. 4.2.3: *mapranksearch.mzk.cz*. Na této stránce je možné za použití geografického vyhledávání vytvořit rešerši ve zkatologizovaných (ne nutně naskenovaných) mapách z českých knihoven.

Pokročilé vyhledávání Zachovat současné nastavení filtrů

Online katalog / Vyhledávání:

Zobrazují 1 - 10 z 5,923 pro vyhledávání: " , doba hledání: 0,07s

Výsledků na stránku Seřadit podle

Vybrat vše

- [Übersichtskarte des Protektorats Böhmen und Mähren](#)
 Vydáno 1943
 Dostupnost: Žádné dostupné exempláře
 Digitalizovaný dokument

Uprávesnit hledání

Odestranit filtry

ostatní: Intersects(11.5 48.3 19.1 51.1)

Dostupnost

prezenční	2 889
dostupné online	2 458
absenční	353
Ize objednat v EOD	38

Jazyk

Němčina	3 497
Čeština	3 171
Latina	1 047
Francouzština	460

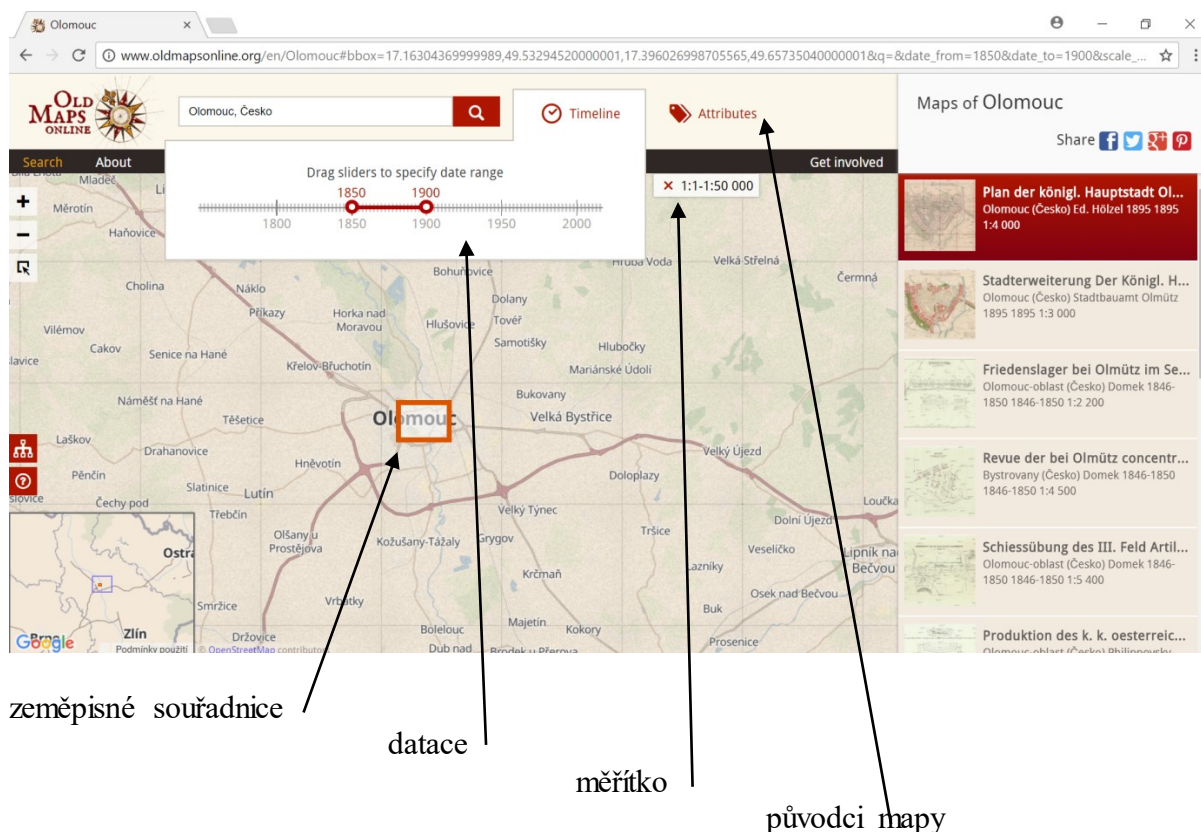
Obr. 4.2.4: *vufind.mzk.cz*. Geografické vyhledávání v katalogu MZK - Moravská zemská knihovna v Brně je jednou z knihoven, která již řadu let opatřuje souřadnicemi všechny mapy, které zpracovává jak v podobě nového přírůstku, tak retrospektivně.

- Z hlediska archiváře je třeba zajistit vedle jednoznačného uložení digitalizátu mapy (viz kap. 6) pro časoprostorové vyhledávání
- zeměpisné souřadnice určující zobrazení území (nikoliv pouze jeden bod),
  - datum vzniku,
  - měřítko,
  - obsah, regist a
  - údaje pro textové vyhledávání, především původce mapy nebo název.

Těchto pět prvků popisu (viz dále) pro mapy označujeme jako **ideální popis**. Ten bude aplikován při zpracování map v archivních pomůckách, když se archivář setká s mapou jako speciálním druhem archiválie – ať již je součástí fondu původce nebo speciální sbírky. Archivář získá jistotu, že je zajištěna vyhovující minimální míra zpřístupnění.

K jednotlivým položkám viz Digitalizace map; Souřadnice; Datace; Měřítko; Původci mapy

Obr. 4.2.5 Oldmapsonline.org

Výsledek dotazu na mapy Olomouce z období 1850-1900 v měřítku do 1:50000 s vyznačením prvků popisu, které archivář musí vyplnit.

4.3 Základní archivní pomůcky pro mapy – minimální popis, inventář, katalog

Mapy se v archivech vyskytují v samostatných fondech (nejčastěji ve speciálních archivech), v samostatné mapové sbírce či ve fondu původce mapy nebo úřadu či soukromé osoby, která s nimi pracovala, dále v archivní knihovně či ve sbírkách označovaných jako soudobá dokumentace apod.

Pro všechny případy platí konstatování ZP, že u prozatímních pomůcek je závazná hloubka popisu na úrovni složka nebo jednotlivost, u inventáře na úrovni jednotlivost, která nesmí být sloučena do složky, u katalogu na úrovni jednotlivost. Z toho vyplývá **pro mapové sbírky a samostatné mapové fondy**, to, že tvořím-li archivní pomůcky, hloubka popisu je v souladu se ZP u prozatímních pomůcek, u inventáře a katalogu pár prvků přibylo nad rámec ZP.

- inventář, aplikujeme hloubku popisu, kterou stanovují ZP pro mapy, nebo podrobnější – srov. dále,
- katalog, aplikujeme hloubku popisu, kterou stanovují ZP pro mapy – srov. dále.

ZP stanovují formální náležitosti jednotlivých typů archivních pomůcek takto:

Manipulační seznam (podrobně ZP, s. 39)

- a) titulní list,
- b) úvod,
- c) jednotky popisu,
- d) tiráž.

Inventář (podrobně ZP, s. 39–40)

- a) titulní list,
- b) úvod se seznamem použitých pramenů a literatury,
- c) inventární seznam,
- d) rejstříky,
- e) tiráž,
- f) obsah a přílohy k úvodu.

Katalog (podrobně ZP, s. 40–41)

- a) titulní list,
- b) úvod se seznamem použitých pramenů a literatury,
- c) katalogové záznamy,
- d) rejstříky,
- e) tiráž,
- f) obsah a přílohy k úvodu.

Pro vytvoření archivní pomůcky **pro mapové sbírky a samostatné mapové fondy** se tvoří inventář či katalog, jejichž tvorba je popsána dále v kap. 5; je vhodné využít doporučenou literaturu na konci této metodiky.

Pro mapy zařazené v archivní knihovně aplikujeme buď hloubku popisu na bázi prozatímních pomůcek, popř. popis podle pravidel pro zpracování map v knihovnách.²¹

Pro mapy ve fondech původců nebo zařazené kdekoli jinde, se aplikuje popis dle ZP.

5 POPIS ARCHIVÁLIÍ

5.1 Zásady popisu archiválií

Popis archiválií se vždy řídí zásadami uvedenými v ZP (kap. 3, s. 39-40):

1. Popis od obecného ke specifickému.
2. Informace a hloubka popisu odpovídající úrovni popisu a druhu archivní pomůcky, přičemž hlubší popis není vyloučen.
3. Propojení popisů.
4. Neopakování informací z vyšších úrovní popisu.

5.2 Úrovně popisu

Mapa, mapové dílo či Sekce souboru map jsou z hlediska úrovně popisu podle ZP jednotlivost; jedna sekce mapového díla (mapový list) je částí jednotlivosti.

---

²¹ NOVOTNÁ, Eva. *Certifikovaná metodika pro katalogizaci kartografických dokumentů podle RDA*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2014. Dostupné na http://web.natur.cuni.cz/gis/temap/dokumenty/def_met_RDA_new_2014.pdf

V případě fondů a sbírek, kde dominují kartografické dokumenty, je třeba při třídění vzít v úvahu všechny úrovně popisu (ZP, kap. 3, s. 43-44):

1. Archivní soubor.

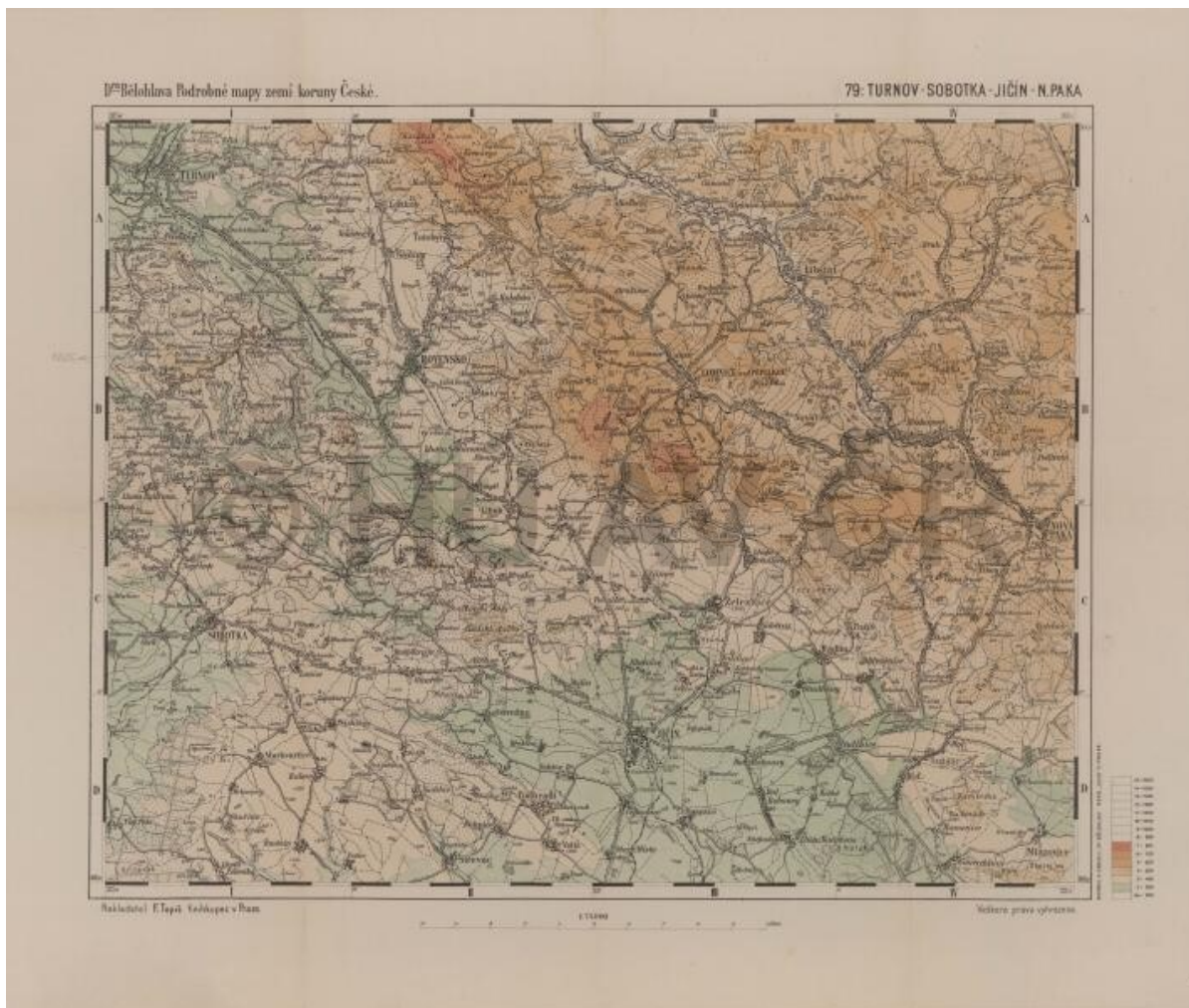
Tato nejvyšší úroveň popisu se používá vždy a pro celý fond jen jednou, bez ohledu na počet původců či manipulací. Archivním souborem je typicky s ohledem na kartografické dokumenty v archívech mapová sbírka či sbírka map katastrálních apod.

2. Série.

ZP konstatují, že fond musí obsahovat alespoň jednu sérii. Ta je podřízena archivnímu souboru a odpovídá původci nebo manipulačnímu období, druhu archiválií, nebo se používá kombinace obou hledisek. Těmto vyšším sériím mohou být podřízené nižší série obsahující dílčí logické celky tříděné podle různých hledisek (např. soubor map).

3. Jednotlivost.

ZP praví, že jednotlivost je vždy podřízena úrovni série nebo složka a popisuje buď archiválie evidované prostřednictvím evidenčních (resp. dílčích evidenčních) jednotek (například registraturní pomůcky, resp. podací protokoly), nebo archiválie nebo jejich části na nejnižší úrovni v rámci složek a podsložek. To splňuje mapa či mapové dílo.

Obr. 5.2.1: Turnov – Sobotka – Jičín – Paka. List 79: Dra J. Bělohlava Podrobné mapy země Koruny české. Barevný tisk, Praha: F. Topič, 1911, 1:75 000, 310 x 390 mm. List 79 v rámci edice vydávané Josefem Bělohlavem v Praze v letech 1909–1914.

Příklad 1:

Archivní soubor: Sběrka map a plánů

Série 1. úrovně: Mapy států

Série 2. úrovně: Československo

Série 3. úrovně: *Dra J. Bělohlava Podrobné mapy zemí Koruny české,*
1:75000, 1909–1914

Jednotlivost: *List 79: Turnov - Sobotka - Jičín - Paka.*

Příklad 2:

Archivní soubor: Spolek turistů Jičín

Série 1. úrovně: Mapy

Série 2. úrovně: Mapy Prachovských skal

Jednotlivost: č. 1 *Prachovské skály u Jičína.* Josef Haken, Karel Bartoš. Nákladem Spolku turistů v Jičíně. Tiskařské závody Ad. Švarce v Kutné Hoře. 1:7200. 330 x 470 mm.

Příklad 3:

Archivní soubor: Velkostatek Třeboň

Série 1. úrovně: Mapy a plány

Série 2. úrovně: Nové oddělení

Série 3. úrovně: Katastrální mapy

Jednotlivost: Mapa katastrálního území Hartmanice u Žimutic

Část jednotlivosti: Hartmanice u Žimutic, list 2

Příklad 4:

Archivní soubor: Rodinný archiv Schwarzenberků, Orlík nad Vltavou

Série 1. úrovně: Mapy a plány

Série 2. úrovně: Mapy Evropy

Jednotlivost: Mapové dílo zachycující Livonsko v 6 sekcích

Část jednotlivosti: List 1, Rižský kraj

V některých případech jsou mapy součástí spisového materiálu uloženého v kartonech či fasciklech. I tyto mapy by měly být v rámci inventarizace a katalogizace popisovány, přestože nejsou jako mapy evidenčně vykazovány. V případě mapy ve složce se použije prohloubený popis a mapa je zapsána jako jednotlivost bez evidenční jednotky.

Příklad 5:

Archivní soubor: Okresní národní výbor Tachov

Série 1. úrovně: 3. díl 1960-1990

Série 2. úrovně: 2. manipulace

Série 3. úrovně: Plánovací odbor

Složka: sign. 151 Přípravný materiál pro asanaci Tachova 1961-1964

Jednotlivost (bez evidenční jednotky): *Mapa stávajícího stavu*
1:5000

5.3 Prvky popisu

Hloubka a odpovídající prvky popisu

ZP dělí popis archiválií na 1) základní, 2) rozšířený. Dané hloubce popisu (odrážející se v příslušné archivní pomůcce: prozatímní archivní pomůcky, inventář, katalog) předepisují povinné prvky popisu uvedené v ZP (kap. 4 a 5, s. 49–86). Prvky popisu jsou univerzální a specifické – vztahující se ke konkrétnímu druhu archiválií. K prvkům podle ZP lze na základě specifických potřeb archivu přidat další, jejich náplň se však nesmí ani částečně překrývat s prvky jinými.

Předmětem tohoto metodického pokynu nejsou následující univerzální prvky popisu, které se povinně uvádějí bez ohledu na typ archiválie

- a) Univerzální prvky popisu – oblast identifikačních informací v rozsahu
  - Referenční označení (Pořadové číslo) (ZP 4.2.1)
  - Jiná označení (ZP: 4.2.2)
  - Ukládací jednotka (číslo) (ZP: 4.2.10)
- b) Univerzální prvky popisu – oblast podmínek přístupnosti a využití
  - Podmínky přístupu, práva k jednotce popisu a její reprodukci (ZP: 4.4.1)
  - Možnost zveřejnění informací o jednotce popisu (ZP: 4.4.2)
  - Možnost zveřejnění reprodukce jednotky popisu (ZP: 4.4.3)
  - Fyzický stav jednotky popisu a technické požadavky (ZP: 4.4.4)

Je-li to nutné nebo účelné, je možné využít prvky popisu z úrovně katalog také v inventáři. Zároveň ZP konstatují, že prvky popisu archiválií uvedené v ZP neomezují využívání prvků popisu vyžadovaných speciálními standardy, které používají specializované archivy.

5.4 Používání prvků popisu v rámci jednotlivých archivních pomůcek

Tento přehled prvků popisu závazný jako minimální pro jednotlivé kategorie pomůcek vychází z toho, že mapy jsou v archivech napříč fondy jako jednotlivosti, resp. části jednotlivosti.

Tam, kde je to účelné, uvádíme odpovídající pole MARC21 podle RDA.²²

A. Prozatímní pomůcky – prozatímní inventární seznam, manipulační seznam 1. a 2. typu a manipulační seznam –

Minimální popis mapy se skládá

- Úroveň popisu (ZP: 4.2.7)
- Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh (ZP: 4.2.8)
- Evidenční jednotka – počet (ZP: 4.2.9)
- Obsah, regest (ZP: 4.2.3)
- Datace vzniku jednotky popisu (ZP: 4.2.5; MARC21: 264c; ZAO: *Datum vzniku*)

---

²² NOVOTNÁ, Eva. *Certifikovaná metodika pro katalogizaci kartografických dokumentů podle RDA*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2014.

Obr. 5.4.1. *Mappa über die Hochreiches Grafflichen Exzellenz Colloredischen Maiorat Herrschaft Oppotschno*. Barevná kresba, František Václav Michálek, 1749, grafické měřítko [1:16 200], 2000 × 2700 mm. SOA v Hradci Králové, fond Vs Opočno, mapa č. 1.

Příklad 1:

Úroveň popisu	Jednotlivost
Evidenční jednotka/Typ archiválie - druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regest	Rukopisná mapa panství Opočno z roku 1749; v parergonu veduta města Opočno
Datace vzniku jednotky popisu	1749

B. **Pro Inventář** (viz 4.3.b) jsme stanovili jako povinné tyto prvky popisu:

- Úroveň popisu (ZP: 4.2.7)
- Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh (ZP: 4.2.8)
- Evidenční jednotka – počet (ZP: 4.2.9)
- Obsah, regest (ZP: 4.2.3)

- Datace vzniku jednotky popisu (ZP: 4.2.5; MARC21: 264c)
- Formální název jednotky popisu (ZP: 4.2.4; MARC21: 245a)
- Název autorského díla (ZP: 5.2.2; MARC21: 245a ; b)
- Existence kopií jednotky popisu (ZP: 4.5.3)
- Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání (ZP 4.5.2 MARC21: 856 pro on-line dostupné kartografické dokumenty s URL)
- Edice a literatura (ZP: 5.2.11)
- Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu (ZP: 5.2.9; MARC21: 245n/p)
- Rozměry, hmotnost, velikost, množství (ZP: 5.2.4; MARC21: 300a ; c)
- Měřítko (ZP: 5.2.5; MARC21: 255a)
- Souřadnice (ZP: 5.2.6; MARC21: 255c)
- Druh mapy
- Technika, adjustace, nosič a látka záznamu (ZP: 5.2.8; MARC21: 300b)
- Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy (ZP: 5.9.1 Popisované role entit ve vztahu k mapám; MARC21: 245c)

Korporace / Osoba/bytost / Rod/rodina	vydavatel/nakladatel
Korporace / Osoba/bytost	kartograf

- Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Geografické objekty

Rozdíly oproti ZP:

Jako povinné prvky byly v inventáři určeny

- Rozměry, hmotnost, velikost, množství (ZP: 5.2.4; MARC21: 300a ; c)
- Technika, adjustace, nosič a látka záznamu (ZP: 5.2.8; MARC21: 300b), přičemž se uvádí pouze technika, adjustace a barevnost
- Druh mapy (viz s. 22)

Příklad 1:

Úroveň popisu	Jednotlivost
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regest	Rukopisná mapa panství Opočno z roku 1749; v parergonu veduta města Opočno
Datace vzniku jednotky popisu	1749
Formální název jednotky popisu <i>Vytváří se tehdy, když není uveden „Název autorského díla“</i>	
Název autorského díla	Mappa über die Hochreiches Grafflichen Exzellenz Colloredischen Maiorat Herrschaft Oppotschno

Existence kopií jednotky popisu		Barevná digitální reprodukce dostupná v badatelně archivu
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání		Fond Velkostatek Opočno 1581–1948. SOA v Hradci Králové, č. fondu 375, mapa č. 1
		ROUBÍK, František. <i>Soupis map českých zemí</i> . 2. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1955, s. 133-134, č. 879.
		http://www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/39885
Edice a literatura		TŮMOVÁ, Martina. Mapy Colloredo-Mansfeldského panství Opočno z let 1749-1880. <i>Historická geografie</i> . 2015, 41 (1), s. 23-45.
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu <i>[vyplňuje se, je-li aplikovatelné, zejména v případě sekcí mapových děl]</i>		
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		1 mapa na 1 listě; rozměr listu 2030 x 2660 mm
Měřítko	Měřítko originál	Grafické měřítko: 91 böhmische Landseilen und 13 Ellen, jede Landseil a 52 Prager Ellen = 175 mm
	Měřítko převedené	1:16 200
Souřadnice		GPS: 050°23'25''N-- 050°10'21''N/015°55'33''E-- 016°26'27''E
Druh mapy <i>[Výběr z nabídky]</i>		Tematická – hospodářská
		Tematická - pozemků
		Tematická - správní
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>[V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost]</i>		Kresba (barevná)

Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	<i>F. V. Michálek, geometr; Michálek, František Václav (působnost 1749)</i>
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel Centrálního archivního modulu pro správu záznamů archivních entit (dále jen CAM).</i>	Místo vzniku jednotky popisu Entity zachycené jednotkou popisu	 Opočno (Česko : panství : ?-1850) Opočno (Opočno, Rychnov nad Kněžnou, Česko)

V případě, že je na mapě rovněž veduta, pečeť či (podrobnější) plán, lze i popis jednotlivosti prohloubit a popsat část jednotlivosti. Základní prvky popisu jsou:

- Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh (ZP: 4.2.8)
- Obsah, regest (ZP: 4.2.3)

Ostatní prvky popisu lze podle potřeby dále přidávat. Například pro veduty je žádoucí odkázat na jejich soupis, resp. jejich databázi Soupis vedut v českých a slovenských archivech (<https://veduty.bach.cz>) v prvku Edice a literatura (ZP: 5.2.11).

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Grafický list (pro veduty)
Obsah, regest	Celkový pohled na město Opočno
Edice a literatura	Soupis vedut vzniklých do roku 1850, svazek II/1 Státní oblastní archivy, Praha 1999, veduty č. 1241 Veduty v českých a slovenských archivech [online]: http://www.veduty.cz/veduty/permalink?xid=600506b72eee285d2e6e94b4aa55d157

Příklad 2:

Úroveň popisu	Jednotlivost
Evidenční jednotka/Typ archiválie - druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Tištěná barevná mapa z roku 1911, součást souboru „Podrobné mapy zemí Koruny české“ Františka Bělohlava vydávaného u Františka Topiče v Praze, určená a mapovým obsahem odpovídající potřebám turistického ruchu. Zachycuje oblast severovýchodních Čech – Český ráj a Podkrkonoší.
Datace vzniku jednotky popisu	1911
Formální název jednotky popisu <i>Vytváří se tehdy, když není uveden „Název autorského díla“</i>	
Název autorského díla	Dra J. Bělohlava Podrobné mapy zemí Koruny české: List 79: Turnov – Sobotka – Jičín – Paka
Existence kopií jednotky popisu	Digitalizováno VÚGTK 2013
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání	
Edice a literatura	CHODÉJOVSKÁ, Eva. Dra J. Bělohlava - Podrobné mapy zemí Koruny české, 1 : 75 000, 1909 – 1914 [online]: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/belohlav
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu	Dra J. Bělohlava Podrobné mapy zemí Koruny české / Podrobné mapy zemí Koruny české v měřítku 1:75.000 a mapa vzdáleností všech míst při silnici

		ležících / Podrobné mapy zemí Koruny české v měřítku 1:75.000 a průvodce statisticko-historický po všech místech na těchto mapách uvedených
		List 79: Turnov – Sobotka – Jičín – Paka
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		1 mapa na 1 listě; rozměr listu 400 x 470 mm; rozměr zrcadla 310 x 390 mm
Měřítko	Měřítko	1:75 000
	Měřítko převedené	
Souřadnice		
Druh mapy <i>[Výběr z nabídky]</i>		Tematická – turistická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>[V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost]</i>		Tisk (barevný)
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovat elně dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	<i>Nakladatel F. Topič, knihkupec v Praze;</i> Topič, František (1858-1941)
	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	<i>Dr. Bělohav;</i> Bělohav, Josef (1882-1935)
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Geografické objekty	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Turnovsko (Česko) Sobotecko (Česko) Jičínsko (Česko)

[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM		Novopacko (Česko)
--	--	-------------------

Poznámka pro pořadací systém ELZA: Pokud je žádoucí popsat mapu na úrovni inventáře a započítat mapu zařazenou do složky společně se spisy, kterých je součástí, pak je třeba založit „logickou složku“.

C. Katalog (viz 4.3.c)

- Úroveň popisu (ZP: 4.2.7)
- Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh (ZP: 4.2.8)
- Evidenční jednotka – počet (ZP: 4.2.9)
- Obsah, regest (ZP: 4.2.3)
- Datace vzniku jednotky popisu (ZP: 4.2.5; MARC21: 264c)
- Jiné datace jednotky popisu než datace vzniku jednotky popisu (ZP: 5.2.1)
- Formální název jednotky popisu (ZP: 4.2.4; MARC21: 245a)
- Název autorského díla (ZP: 5.2.2; MARC21: 245a ; b)
- Existence kopií jednotky popisu (ZP: 4.5.3)
- Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání (ZP 4.5.2 MARC21: 856 pro on-line dostupné kartografické dokumenty s URL)
- Edice a literatura (ZP: 5.2.11)
- Identifikace předlohy kopie (ZP: 4.5.1)
- Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu (ZP: 5.2.9; MARC21: 245n ; p)
- Způsob a forma dochování (ZP: 5.2.3)
- Rozměry, hmotnost, velikost, množství (ZP: 5.2.4; MARC21 300a ; c)
- Měřítko (ZP: 5.2.5; MARC21: 255a)
- Souřadnice (ZP: 5.2.6; MARC21: 255c)
- Druh mapy (viz s. XX)
- Technika, adjustace, nosič a látka záznamu (ZP: 5.2.8; ZAO: *Provedení*; MARC21: 300b)
- Jazyk, písmo (ZP: 5.2.10)
- Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy (ZP: 5.9.1 Popisované role entit ve vztahu k mapám)

Korporace / Osoba/bytost / Rod/rodina	vydavatel/nakladatel
Korporace / Osoba/bytost / Rod/rodina	objednatel/příjemce
Korporace / Osoba/bytost	kartograf
Korporace / Osoba/bytost	autor textu
Korporace / Osoba/bytost	tvůrce výtvarné stránky
Korporace / Osoba/bytost	tvůrce technického zpracování
Korporace / Osoba/bytost	fotograf
Osoba/bytost	redaktor
Osoba/bytost	editor
Osoba/bytost	kreslič
Korporace / Osoba/bytost	výrobce nosiče záznamu
Korporace / Osoba/bytost	tiskárna/tiskař
Geografický objekt	místo vzniku jednotky popisu
Geografický objekt	místo vzniku předlohy popisované kopie

Korporace / Rod/rodina / Osoba/bytost / Geografický objekt / Událost / Dílo/výtvar / Obecný pojem	související entita
---	--------------------

- Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Geografické objekty

Rozdíly oproti ZP:

- byl vypuštěn prvek
- Orientace z hlediska světových stran (ZP: 5.2.7)
- byly přidány prvky
  - Výzdoba
  - Druh mapy

Výzdoba <i>Pro velmi podstatné údaje typu: Dále viz Související záznam</i>	V parergonu alegorická oslava plodnosti Čech; bohatě provedená kartuše kolem názvu a legendy
---	--

Příklad 1:

Úroveň popisu	Jednotlivost
Evidenční jednotka - druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regest	Rukopisná barevná mapa panství Opočno z roku 1749; v parergonu veduta města Opočno
Datace vzniku jednotky popisu	1749
Jiné datace jednotky popisu než datace vzniku jednotky popisu	
Formální název jednotky popisu <i>Vytváří se tehdy, když není uveden „Název autorského díla“</i>	
Název autorského díla	Mappa über die Hochreiches Grafflichen Exzellentz Colloredischen Maiorat Herrschaft Oppotschno
Existence kopií jednotky popisu <i>[opakovatelné dle potřeby]; vyplňuje se, je-li aplikovatelné</i>	Barevná digitální reprodukce dostupná v badatelně archivu
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání <i>[opakovatelné dle potřeby; odkaz na analogové edice i online zdroje a na příbuzné archivní dokumenty]; vždy citujte starší pomůcku k danému fondu/sbírce; František Roubík: <i>Soupis map českých zemí</i>; URL na <i>Chartae-antiquae.cz</i> či <i>OldMapsOnline.org</i></i>	Fond Velkostatek Opočno 1581–1948. SOA v Hradci Králové, EL NAD č. 375, mapa č. 1 ROUBÍK, František. <i>Soupis map českých zemí</i> . 2. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1955, s. 133-134, č. 879. http://www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/39885 Mladší kopie: SOA v Hradci Králové, Vs Opočno, mapa č. 2. <i>Mappa über die seiner hoch grafl[ichen] Excelenz Herrn Grafen von Colloredo zugehörigen Majorat Herrschaft Oppotschno</i> . Josef Adel Millius podle Františka Václava Michálka. Kolem roku 1800. [1:48 000], 620 × 855 mm. In: <i>Virtuální mapová sbírka</i> [online]. Dostupné z: http://www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/39201 [cit. 2019-12-31].

Edice a literatura		TŮMOVÁ, Martina. Mapy Colloredo-Mansfeldského panství Opočno z let 1749-1880. Historická geografie. 2015, 41 (1), s. 23-45.
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu		
Způsob a forma dochování		Originál
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		1 mapa na 1 listě; rozměr listu 2030 x 2660 mm
Měřítko	Měřítko	[1:16 200]
	Veřejná poznámka	Grafické měřítko: 91 böhmische Landseilen und 13 Ellen, jede Landseil a 52 Prager Ellen = 175 mm
Souřadnice		GPS: 050°23'25''N-- 050°10'21''N/015°55'33''E-- 016°26'27''E
Druh mapy [Výběr z nabídky]		Tematická - hospodářská
		Tematická - pozemků
		Tematická - správní
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu		papír podlepený plátnem
Jazyk, písmo		Němčina
Výzdoba		V horní části mapy název mapy na stuze, která je nesena vlevo andělem s Božím okem, vpravo alegorií Spravedlnosti; uprostřed stuhy korunovaný erb Colloredů nesen dvěma korunovanými lvy, erb obtočen Řádem zlatého rouna. V dolní části mapy růžice světových stran a při dolním okraji parergon v podobě veduty městečka Opočna, nad ním ve stuze nápis: „PROSPECT VON OPPOTSCHNA“.
Poznámka		

Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy [opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	<i>F. V. Michálek, geometr; Michálek, František Václav (působnost 1749)</i>
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Geografické objekty [opakovatelné dle pravidel CAM]	Místo vzniku jednotky popisu	
	Entity zachycené jednotkou popisu	Opočno (Česko : panství :?-1850) Opočno (Opočno, Rychnov nad Kněžnou, Česko)

V případě, že je na mapě rovněž veduta, pečeť či (podrobnější) plán, lze i popis jednotlivosti prohloubit a popsat část jednotlivosti. Základní prvky popisu jsou:

- Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh (ZP: 4.2.8)
- Obsah, regist (ZP: 4.2.3)

Ostatní prvky popisu lze podle potřeby dále přidávat. Například pro veduty je žádoucí odkázat na jejich soupis, resp. jejich databázi *Soupis vedut v českých a slovenských archivech* (<http://veduty.bach.cz/veduty/index.jsp?>) v prvku Edice a literatura (ZP: 5.2.11).

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Grafický list
Obsah, regist	Celkový pohled na město Opočno
Edice a literatura	Soupis vedut vzniklých do roku 1850, svazek II/1 Státní oblastní archivy, Praha 1999, veduty č. 1241 Veduty v českých a slovenských archivech [online]: http://www.veduty.cz/veduty/permalink?xid=600506b72eee285d2e6e94b4aa55d157

Příklad 2:

Úroveň popisu	Jednotlivost
Evidenční jednotka – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1

Obsah, regist	Mapa severovýchodních Čech – Český ráj a Podkrkonoší
Datace vzniku jednotky popisu	1911
Jiné datace jednotky popisu než datace vzniku jednotky popisu	1909–1914
Formální název jednotky popisu <i>Vytváří se tehdy, když není uveden „Název autorského díla“</i>	
Název autorského díla	Dra J. Bělohlava Podrobné mapy zemí Koruny české: List 79: Turnov – Sobotka – Jičín – Paka
Existence kopií jednotky popisu	Digitalizováno VÚGTK 2013
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání	
Edice a literatura	CHODĚJOVSKÁ, Eva. Dra J. Bělohlava - Podrobné mapy zemí Koruny české, 1:75 000, 1909 – 1914 [online]: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/belohlav
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu	Dra J. Bělohlava Podrobné mapy zemí Koruny české / Podrobné mapy zemí Koruny české v měřítku 1:75.000 a mapa vzdáleností všech míst při silnici ležících / Podrobné mapy zemí Koruny české v měřítku 1:75.000 a průvodce statisticko-historický po všech místech na těchto mapách uvedených List 79: Turnov – Sobotka – Jičín – Paka
Způsob a forma dochování	Originál
Rozměry, hmotnost, velikost, množství	1 mapa na 1 listě; rozměr listu 400 x 470 mm; rozměr zrcadla 310 x 390 mm

Měřítko	Měřítko	1:75 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh mapy <i>[Výběr z nabídky]</i>		Tematická - turistická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu		Tisk (barevný)
		papír
Jazyk, písmo		Čeština
Výzdoba		
Poznámka		
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	<i>Nakladatel F. Topič, knihkupec v Praze;</i> Topič, František (1858-1941)
	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	<i>Dr. Bělohav;</i> Bělohav, Josef (1882-1935)
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle pravidel CAM]</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Turnovsko (Česko) Sobotecko (Česko) Jičínsko (Česko) Novopacko (Česko)

5.5 Formát zápisu

Formát zápisu musí být standardizovaný. Řídí se pokyny uvedenými v ZP. Zde jsou uvedena pravidla pro komplikovanější prvky popisu s komentářem vztahujícím se přímo k mapám.

5.5.1 Obsah, regist

(ZP: 4.2.3)

Obsah prvku:

Výstižná charakteristika popisované mapy vytvořená s ohledem na uživatele; v nejnútnejší míře lze proto duplikovat informace z jiných polí. Zahrnuje vžitě označení mapy /*Klaudyánova mapa Čech, Müllerova mapa Moravy* apod./, český překlad cizojazyčného názvu, je-li to třeba, nebo ustálené označení mapového díla (viz zde níže), rozsah zobrazeného území vyjádřený formou správního celku nebo kulturně-historického regionu, je-li to vhodné pro orientaci uživatele. Zohlední se tematický obsah mapy, případná specifika a rukopisné zásahy do mapy doplňkového charakteru, upozorní se na parergon, kde mohou být veduty, plány a mapy, statistické údaje, pozoruhodná výzdoba apod.

Pravidla:

V případě mapových děl obsahuje názvové údaje v této podobě: název mapového díla, číselné označení listu (za čárkou) a, pokud je uveden, také slovní název listu (za spojovníkem). Výjimkou jsou nepravidelné listy katastrálních map v kladu stabilního katastru, kde se zaznamenává název katastrálního území. Na samostatném řádku (po stisku ENTER) se zapisují specifické údaje o vydání mapě, podstatných rukopisných zásazích apod.).

Katastrální mapa, katastrální území Brod nad Tichou (specificky jen pro katastrální mapy)
Část mapy z roku 1838 ve vydání z roku 1842, doplněna mladšími rukopisnými poznámkami (zejm. parcelní čísla)

Mapa evidence nemovitostí, list VS-IV-12-17

Mapa evidence nemovitostí na podkladě pozemkových map z roku 1967

Topografická sekce třetího vojenského mapování, list 4158/1

Speciální mapa třetího vojenského mapování, list 4258 – Prostějov

Generální mapa třetího vojenského mapování, list 3250 – Olomouc

Topografická mapa 1:5 000 v systému S-1952, list M-33-101-(151)

Topografická mapa 1:10 000 v systému S-1952, list M-33-101-C-b-2

Topografická mapa 1:25 000 v systému S-1952, list M-33-101-C-b – Vodňany

Topografická mapa 1:50 000 v systému S-1952, list M-33-101-C – Vodňany

Topografická mapa 1:100 000 v systému S-1952, list M-33-101 – Písek

Topografická mapa 1:200 000 v systému S-1952, list M-33-XXVII Č. Budějovice

Státní mapa odvozená 1:5 000, list, Praha 5-4

Poznámka:

Závazná nomenklatura pro tematickou náplň mapy není s ohledem na nejednotnosti v odborné literatuře stanovena.

Povinnost: MS, I, K.

5.5.2 Datace

(ZP: 4.2.5 a 5.2.1)

ZP znají dvě podoby datace: *Datace vzniku jednotky popisu* a *Jiné datace jednotky popisu než datace vzniku jednotky popisu*.

Obsah:

Datace okamžiku, v němž jednotka popisu vznikla, nebo období, v němž se obsahová nebo formální stránka podstatným způsobem měnila.

Pravidla:

Není-li datum uvedeno, zapisujeme kvalifikovaný odhad. Tento případ nastává zejména, pokud jsou do tištěné mapy zaneseny pozdější rukopisné úpravy. Pak uvedeme jak datum vytištění mapy, tak dataci nebo kvalifikovaný odhad datace těchto úprav (například podle informací ze souvisejícího aktového materiálu). Do pole *Datace* se primárně píše datum vzniku jednotky popisu jako artefaktu, neposuzujeme v tu chvíli mapový obsah.

V případech typu

<i>Mapa z roku 2000 zachycuje vývoj území od 10. století do roku 2000</i>	10. st.-2000
<i>Mapa s datací obsahu k 31. 12. 1980 vydaná v roce 1985</i>	1985
<i>Mapa z roku 1980 reambulovaná v roce 1985</i>	1980-1985
<i>Regulační plán města dokončený autorem 1935 a schválený radou města 1938</i>	1935

a v dalších případech uvedených v ZP: 5.2.1 se zavádí pole *Jiné datace jednotky popisu než datace vzniku jednotky popisu* + pole *Veřejná poznámka*, kde se zapíše komentář. V každém případě pole musí být vyplněno.

U tištěné mapy: datum vydání. Pokud je uvedeno datum reambulace, uvede se rozmezí mezi datem vydání a datem poslední reambulace.

V případě podstatných a nedatovaných rukopisných poznámek v tištěné mapě se uvede rozsah v podobě: datum tisku/odhad nejzazšího data rukopisných poznámek

Příklad: 1842/1870

V případě potřeby (např. významné rukopisné zásahy, datace předlohy) je možné využít pole *Veřejná poznámka*.

Příklad:

Tisk mapy 1842, pozdější rukopisné doplňky.

Reprodukováno podle pozemkové mapy ve stavu z roku 1967.

U reambulací je také možné využít prvek popisu *Jiné datace jednotky popisu než datace vzniku jednotky popisu* / *Datace reambulace mapy* pro zaznamenané úpravy mapy (na mapových listech jsou tyto aktualizace obvykle uvedeny při dolním nebo pravém rámu mapového rámu formou prostého data).

Povinnost: MS, I, K.

5.5.3 Název

(ZP: 5.2.2 a 4.2.4)

ZP znají dvě podoby názvu: *Název autorského díla* a *Formální název jednotky popisu*.

U map využíváme

Název autorského díla, pokud je název uveden.

Je-li na mapě více názvů, pak je nutné zvolit jeden jako základní. Měl by to být ten, který je umístěn v mapovém rámu

- je uveden jako první nebo je graficky zvýrazněn.

Formální název jednotky popisu volíme v případě, že je mapa bez názvu. Pak jej tedy uměle vytvoříme.

Pravidla:

Vyplňujeme buď pole *Název autorského díla*, nebo *Formální název jednotky popisu*. Pro vžitou podobu mapy či mapového díla (pro výčet viz kapitola *Obsah, regist* výše) nebo český překlad názvu využijeme pole *Obsah, regist*.

Název se podle ZP transkribuje: „přepisuje se přesně, pokud jde o stylizaci (znění), slovosled a pravopis, ale není nezbytné dodržet interpunkci a velikost písmen (velká / malá).“

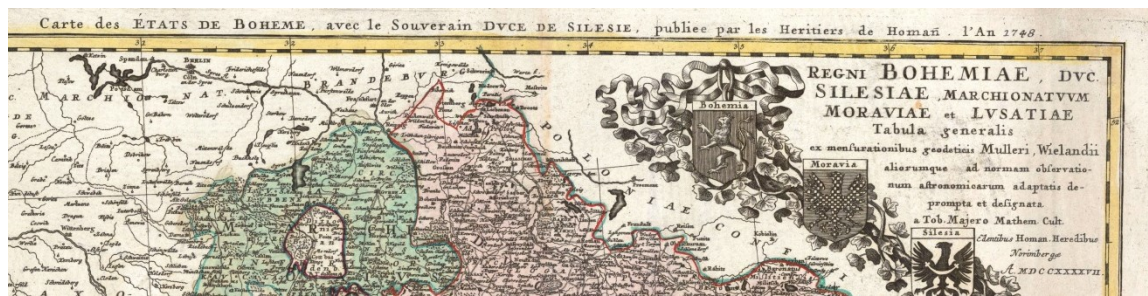
Nenaznačují se konce řádků (obvykle se značí lomítkem „/“.)

Jazykovou mutaci názvu nebo „vedlejší název“ zapisujeme do duplikovaného pole *Název autorského díla*.

Příklady:

Bodenkarte des Gerichtsbezirkes Zlin / Půdoznalecká mapa soudního okresu Zlín

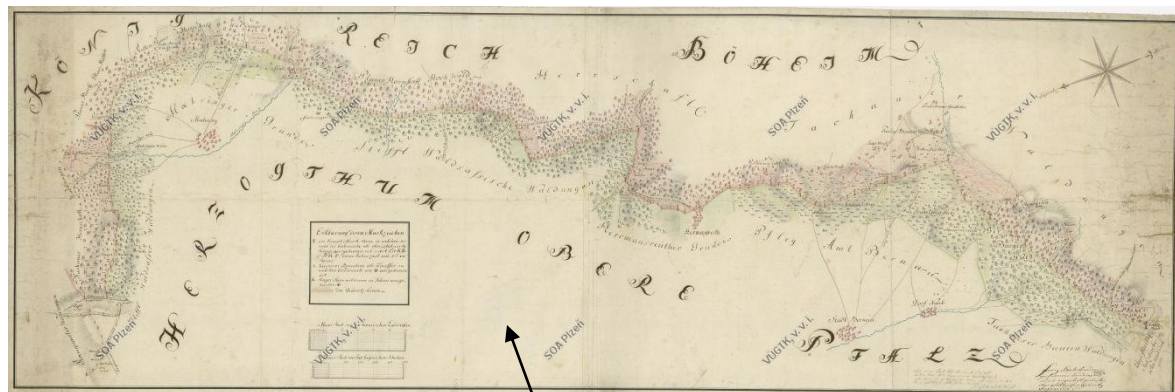
Název autorského díla	<i>Bodenkarte des Gerichtsbezirkes Zlin</i>
Název autorského díla	<i>Půdoznalecká mapa soudního okresu Zlín</i>

Obr. 5.5.3.1.

Název autorského díla	Regni Bohemiae, Duc. Silesiae, Marchionatvum Moraviae et Lusatie tabula generalis
Název autorského díla	Carte des Etats de Boheme, avec le souverain Duce de Silesiae

Příklad:

Obr. 5.5.3.2.

Je-li název příliš dlouhý, vytvoříme název, který bude jako celek z jazykového i obsahového hlediska smysluplný, vynechávky značíme (...).

Název mapové legendy není názvem mapy.

Mapová díla:

Pokud má mapový list tištěný slovní název, zapisuje se tak, jak je uveden na popisované mapě. Pokud název uveden není, resp. je uvedeno pouze označení listu v rámci kladu, vytvoří se název uměle podle následujícího postupu:

U mapových děl je tvořen názvem mapového díla (např. Státní mapa odvozená). V doplňku se vyplní číselné označení mapového listu + mezera + spojovník + slovní název listu. Přístupový bod bude tedy shodný s tím, který se následně použije v rejstříku.

Povinnost I, K.

5.5.4 Rozměry, hmotnost, velikost, množství / kvantita

(ZP 5.2.4)

Uvádíme údaj o množství děl, počtu listů, celkové rozměry a rozměry zrcadla mapy. U map se neuvádí hmotnost a velikost. Povinnost I, K.

- Rozměry uvádíme v mm, je možné zaokrouhlovat na polovinu centimetru. Musí být zřetelné, co je výška a co je šířka

Uvádějí se rozměry zrcadla mapy i listu, na němž je nakreslena či vytištěna.

Rozměry map se nezapisují u mapových děl na úrovni *jednotlivost*. Na úrovni *část jednotlivosti* se již rozměry uvádějí (jde o popis jednotlivých listů mapového díla).

Příklady:

1 mapa na 1 listě o celkových rozměrech šířka 500, výška 800 mm, zrcadlo mapy šířka 400, výška 650 mm

1 mapa na 2 listech o celkových rozměrech šířka 1000 x výška 1200 mm, listy šířka 500 x výška 600 mm, zrcadlo mapy celkem šířka 850 x výška 1100 mm

1 mapa na 365 listech, listy šířka 500 x výška 800 mm a menší

1 mapa, oboustranná, list šířka 500 x výška 800 mm, zrcadlo mapy šířka 400 x výška 650 mm

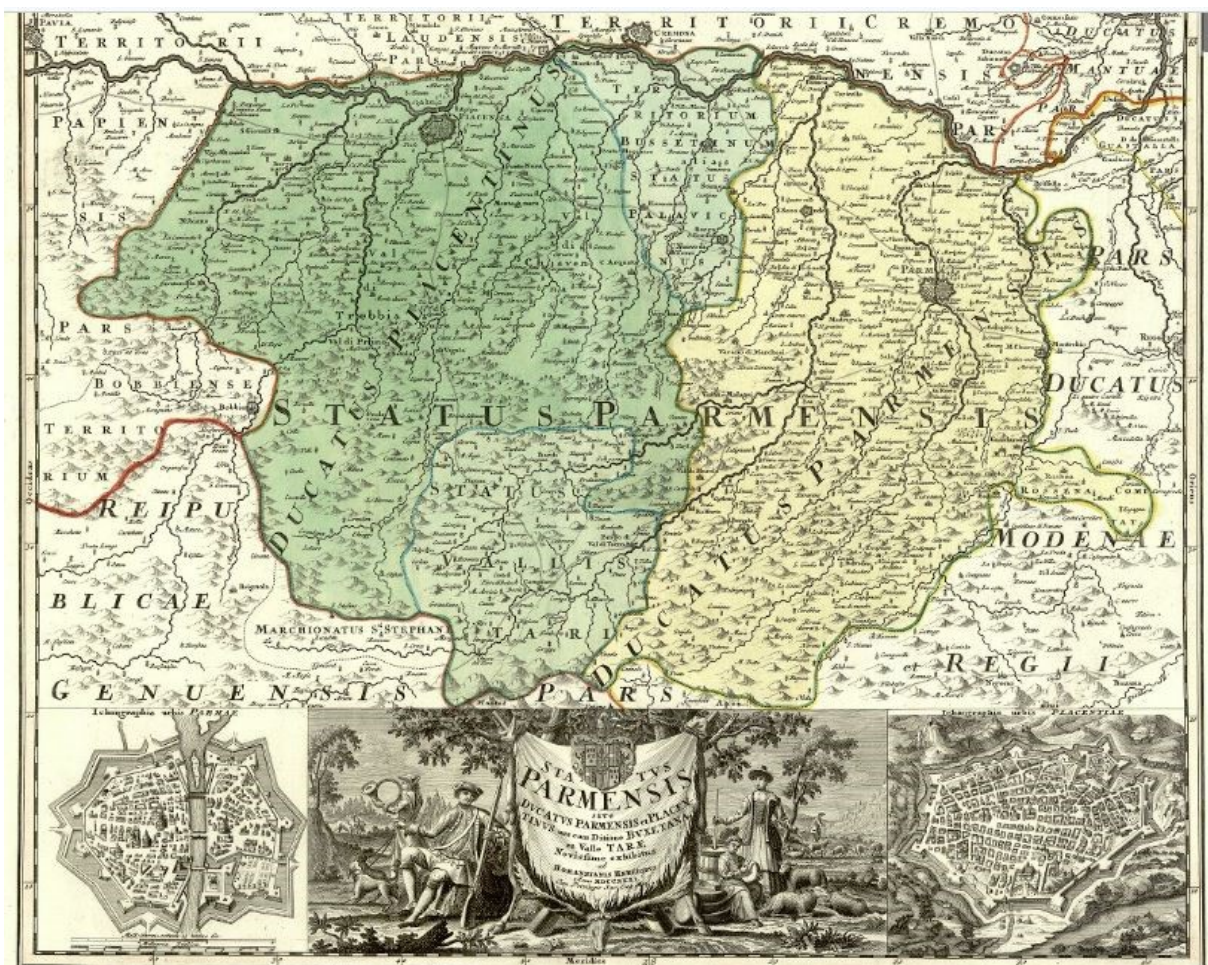
2 mapy na 1 listě, oboustranný tisk, list šířka 500 x výška 800 mm, zrcadla mapy šířka 400 x výška 650 mm

1 mapa na 4 listech, listy šířka 500 x výška 800 mm a doprovodná brožura s rejstříkem (10 s.; 300 mm)

Nachází-li se více map na jednom listě (mapa regionu a ve výřezu plán města), pak je tento plán z hlediska kartografie *doplňkovou mapou*, z hlediska archivního popisu částí jednotlivosti a vytváří se související záznam, obdobně jako u veduty.

Do záznamu u mapy regionu se odkáže v poli *Rozměry, hmotnost, velikost, množství*, v poli *Obsah, Regest* a v poli *Výzdoba*.

Příklad:

Obr. 5.5.4.1. Mapa vévodství Parma-Piacenza *Status Parmensis sive Ducatus Parmensis et Placentinus una cum Ditone Buxetana et Valle Tarae* vydaná v nakladatelství Homannových dědiců v Norimberku v roce 1731 s pohledovým plánem Parmy s axonometricky zdůrazněnými významnými stavbami (*Ichnographia urbis Parmae*) vlevo dole ve výřezu, vpravo dole s pohledovým plánem Piacenzy s axonometricky zdůrazněnými významnými stavbami (*Ichnographia urbis Placentiae*) a bohatou výzdobou.

Vzorový záznam pro doplňkovou mapu v případě, že budou využity doplňující prvky popisu, v tomto případě plán Parmy:

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka – druh	Mapa
Obsah, regist	Pohledový plán města Parma
Datace vzniku jednotky popisu	1731
Jiné datace jednotky popisu než datace vzniku jednotky popisu	
Formální název jednotky popisu	

<i>Vytváří se tehdy, když není uveden „Název autorského díla“</i>		
Název autorského díla		Ichnographia urbis Parmae
Existence kopií jednotky popisu		
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání		https://www.oldmapsonline.org/map/mzk/2619270162
Edice a literatura		
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu <i>[vyplňuje se, je-li aplikovatelné, zejména v případě sekci mapových děl]</i>		Plán ve výřezu vlevo dole na listu s mapou Status parmensis sive ducatus Parmensis et placentinus una cum Ditione Buxetana et valle Tarae novissima exhibita a dalším plánem (Piacenza)
Způsob a forma dochování		Originál
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		1 mapa na 1 listě o celkových rozměrech 580 x 660 mm, zrcadlo mapy 120 x 130 mm na listu
Měřítko	Měřítko	
	Veřejná poznámka	Mill. Germ. Commun. 15 unitus Gr ; Milliaria Italica
Souřadnice		GPS: 044°48'35''N-- 044°47'38''N/010°18'45''E-- 010°20'24''E
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu		Tisk (černobílý)
		papír
Jazyk, písmo		Latina
Výzdoba		
Poznámka		

Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Haeredes Homanniani / Nakladatelství Homannových dědiců / Homännische Erben (Norimberk, Německo : 1730-1848)
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Norimberk (Německo)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Parma (Itálie)

5.5.5 Technika, adjustace, nosič a látka záznamu

(ZP: 5.2.8)

Technika záznamu. Vyplňuje se povinně I, K.

Mezi nejčastější patří

- rukopis
- tisk (uvádí se zejména u tištěných map bez specifikace techniky)

Případné kolobování/barevný tisk se uvádí do závorky za označení techniky.

tisk (barevný)

kresba (barevná)

Poznámka: Barevný, platí i pro kolobované.

Nosič záznamu. Pole je povinné I, K.

Nejčastěji jde o papír; dále pergamen, plátno, plast.

Adjustace. Pole je volitelné pro základní popis, I, K (je doporučeno zejm. v neobvyklých případech a s ohledem na zvláštní nároky pro uložení: např. zarámováno, rozřezáno a podlepeno plátnem, mapová role).

Uvádí se zde také, pokud je mapa složená.

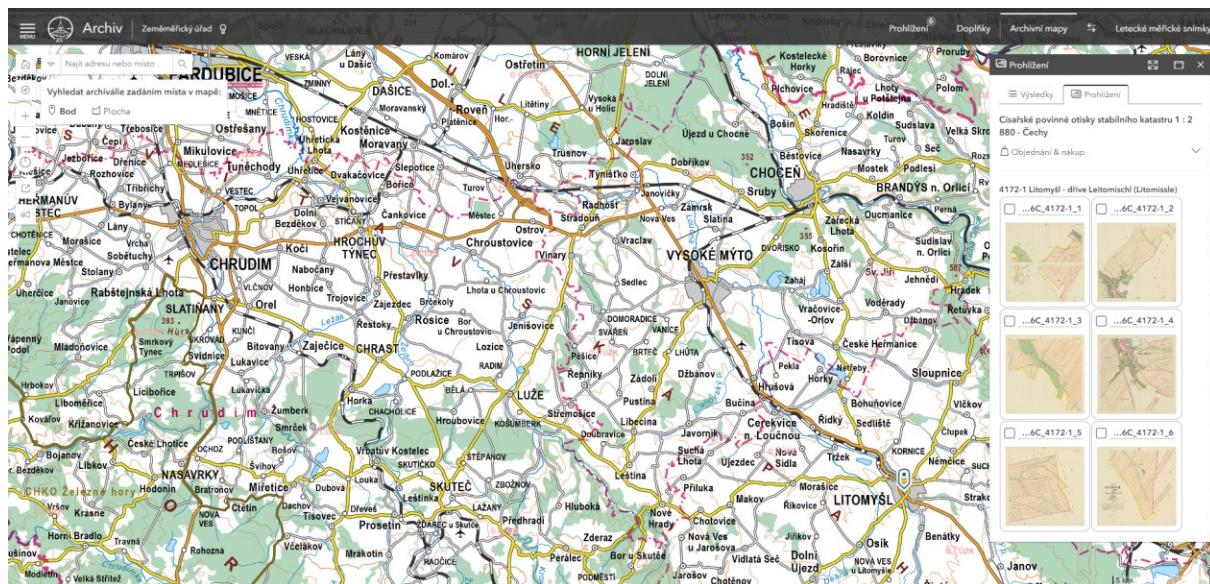
Látka záznamu. Pro mapy se nevyplňuje.

5.5.6 Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu

(ZP: 5.2.9)

Pole se využívá v případě mapových listů pro nomenklaturu mapového listu (číselné označení v kladu listů) u ostatních děl. V některých případech obsahuje i slovní označení listu.

U katastrálních map, které jsou součástí nebo reambulací stabilního katastru se doplňuje číslo z evidence Ústředního archivu zeměměřictví a katastru či Českého úřadu zeměměřického a katastrálního.

Obr. 5.5.6.1. UAZK_4172

Postup:

Obec se vyhledá se na <https://ags.cuzk.cz/archiv/>, po kliknutí na lokalitu v mapě se z rolety nabízených mapových děl dochovaných pro dané území vybere císařský povinný otisk stabilního katastru.

Příklad výše pro Litomyšl.

5.5.7 Existence kopií jednotky popisu

(ZP: 4.5.3)

Uvádí se v případě dostupné digitální kopie popisovaného exempláře; u tištěných map v případě dostupné digitální kopie shodného vydání.

Příklad:

„Digitalizováno, digitální kopie uložena v SOA Plzeň“

5.5.8 Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání

(ZP: 4.5.2)

Rozumí se URL ve formě permalinku, resp. URN, pokud existuje.
Vždy citujte starší pomůcku k danému fondu/sbírcce;
Vždy citujeme František Roubík: *Soupis map českých zemí*;
Vždy citujeme URL na *Chartae-antiquae.cz* a *OldMapsOnline.org*

5.5.9 Měřítko

(ZP 5.2.5)

Obsah: Podoba a hodnota měřítka

Údaj o měřítku na mapě se může vyskytnout zejména ve třech podobách

- a) měřítko ve tvaru 1:M
- b) grafické měřítko, zpravidla úsečka, u níž jsou uvedeny užití délkové míry (historické i z metrické soustavy);
- c) měřítko není uvedeno.

Pravidla:

Uvádí se ve formátu 1:M, a to v poli *Měřítko*.

V případě více map na jednom listě uvedeme měřítko rozsahem největší mapy.

Pokud není měřítko na archiválii uvedeno, provede se výpočet na základě měření vzdálenosti zvolených bodů na staré a na moderní mapě, u níž je známo měřítko.

Příklad zápisu:

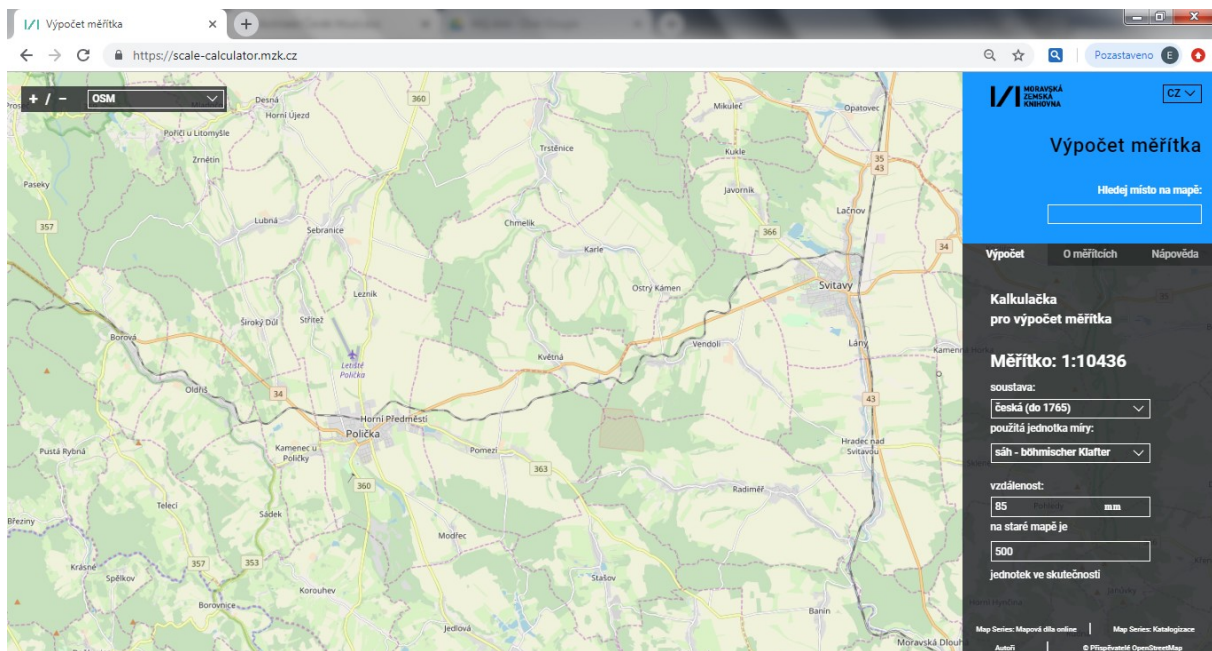
v poli *Měřítko*: [asi 1:50 000]

v poli *Veřejná poznámka*: bez měřítka.

Pokud je na archiválii uvedeno grafické měřítko, určí se na základě změření úsečky na mapě a výpočtu za použití metrologické příručky nebo online dostupných digitálních nástrojů a uvede se jak původní měřítko v jazyce dokumentu, tak výsledek výpočtu. Výsledek výpočtu se zapisuje do pole *Měřítko*, původní podoba do pole *Veřejná poznámka*.

Pro jeho zjištění lze využít online dostupný nástroj pro výpočet měřítka: <https://scale-calculator.mzk.cz/>.

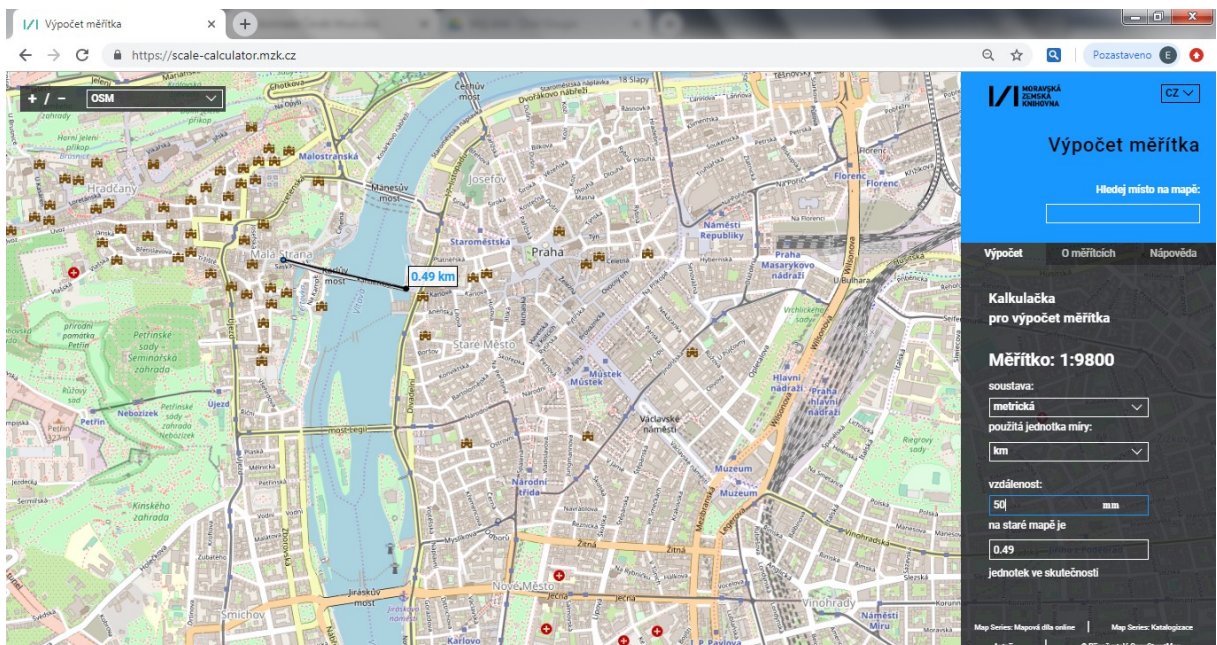

Obr. 5.5.9.1

Postup, když je na mapě uvedeno grafické měřítko, tedy úsečka:

1. navolíme v prvním poli soustavu jednotek, kterou autor mapy užil,
2. změříme délku úsečky na mapě v milimetrech a zapíšeme do druhého pole,
3. zapíšeme počet jednotek do třetího pole,
4. ve čtvrtém poli navolíme jednotky, které autor mapy užil a
5. získáme údaj 1: ...

Obr. 5.5.9.2.

Postup, když není měřítko na mapě uvedeno na příkladu plánu Prahy, kde jsme změřili délku Karlova mostu 5 cm:

1. navolíme v prvním poli soustavu jednotek, kterou předpokládáme, že autor mapy užil,

2. změříme vzdálenost mezi dvěma vybranými body na staré mapě (v milimetrech) a zapíšeme do druhého pole,
3. vyznačíme stejné dva body na současné mapě zde níže, přičemž je možné přepínat mezi OpenStreetMaps, Základní mapou České republiky 1:100 000 a aktuální ortofoto mapou,
4. údaj o vzdálenosti se automaticky přenese a bude zapsán v kilometrech ve třetím poli a
5. získáme údaj 1: ...

Tento postup, kdy evidujeme původní délkové míry uvedené na mapě, je doporučený i pro inventář. Cílem není získat zcela přesný údaj (ten je již záležitostí badatelskou, je třeba provést podrobnou kartometrickou analýzou), ale pouze údaj orientační, proto můžeme smysluplně zaokrouhlovat. Výsledek zapisujeme následujícím způsobem:

na mapě je uvedeno 1:10 000   Do pole *Měřítko: 1:10 000*

změřil jsem úsečku 2 cm   Do pole *Měřítko: [1:380 000]*

20 mm   Do pole *Veřejná poznámka: Grafické měřítko: 20 Öst. Meilen =*

Na mapě není údaj o měřítku Do pole *Měřítko: [asi 1:50 000]*

Do pole Veřejná poznámka: Bez měřítka

Nejčastěji užívaná historická měřítka na starých mapách a jejich přepočty do metrické soustavy:

Česká soustava (do 1765)

Česká míle = 7 529,76 m
 Česká provazec = 24,893 m
 Česká sáh = 1,7928 m
 Česká loket = 0,5976 m
 Česká stopa = 0,2964 m
 Český palec = 2,464 cm

Moravský palec = 2,475 cm

Slezská soustava (do 1750)

Slezský provazec = 43,275 m
 Slezský loket = 0,57461 m
 Slezská stopa = 0,2896 m
 Slezský palec = 2,405 cm

Dolnorakouská soustava

Dolnorakouská míle = 7 585,936 m
 Dolnorakouský sáh = 1,8965 m
 Dolnorakouský loket = 0,778 m
 Dolnorakouská stopa = 0,3161 m
 Dolnorakouský palec = 2,634 cm

Důlní míry

Freiberské látro = 1,94358 m
 Uherský sáh = 2,01358 m
 Zemský (český) provazec = 30,82 m
 Horní (horské) látro = 2,1485 m
 Štiavnické látro = 2,02386 m
 Rakouské látro = 3,793 m
 České látro = 2,07445 m
 Dolnouherské látro = 2,02671 m
 Jáchymovské látro = 1,918 m

Moravská soustava (do 1758)

Moravský sáh = 1,775 m
 Moravský loket = 0,7905 m
 Moravská stopa = 0,2959 m

5.5.10 Souřadnice

(ZP 5.2.6)

Obsah:

Souřadnice GPS zobrazeného území. - Zjišťujeme zeměpisné souřadnice mezních bodů daných průsečíky poledníků a rovnoběžek, které vymezují na staré mapě zobrazené území. Přitom není vyžadována absolutní přesnost – údaj slouží pro vyhledání mapy, nikoli pro její analýzu. Uvedení zeměpisných souřadnic krajních bodů zobrazeného území na mapě umožňuje využít při vyhledávání mapy nástroj MapRankSearch, resp. spolu s datací aplikovat nad záznamy o mapách časoprostorové vyhledávání. Pracují se současnou mapou a matematicky danými údaji o zobrazeném prostoru, čímž suplují složité místní rejstříky, které musí zohledňovat přejmenovávání územních jednotek a jejich proměny v čase.

Pravidla:

U map složených z více sekcí se vychází z celku mapy. Pokud zpracováváme mapové dílo, využíváme nástroj mapseries.mzk.cz nebo kopírujeme zde uvedené souřadnice a údaje o názvu a původci.

Podle ZP musí být zápis údajů GPS proveden ve strojově čitelném formátu.

Pokud zpracovatel nepoužívá softwary ELZA, ani PROArchiv, použijte Bounding Box, formát *Archives*.

Získání souřadnic

Pro potřeby inventarizace a katalogizace map postačuje zjištění rozsahu na mapě zachyceného území v přibližné podobě, neboť postižení odchylky orientace vůči světovým stranám a topografické nepřesnosti (odchylky v absolutní i relativní poloze jednotlivých mapových prvků) dané mapy či analýza užitého geografického zobrazení jsou mimo možnosti i smysl činnosti zpracovatele. Zjišťujeme proto zeměpisné souřadnice čtyř mezních bodů, tedy průsečíků poledníků a rovnoběžek.

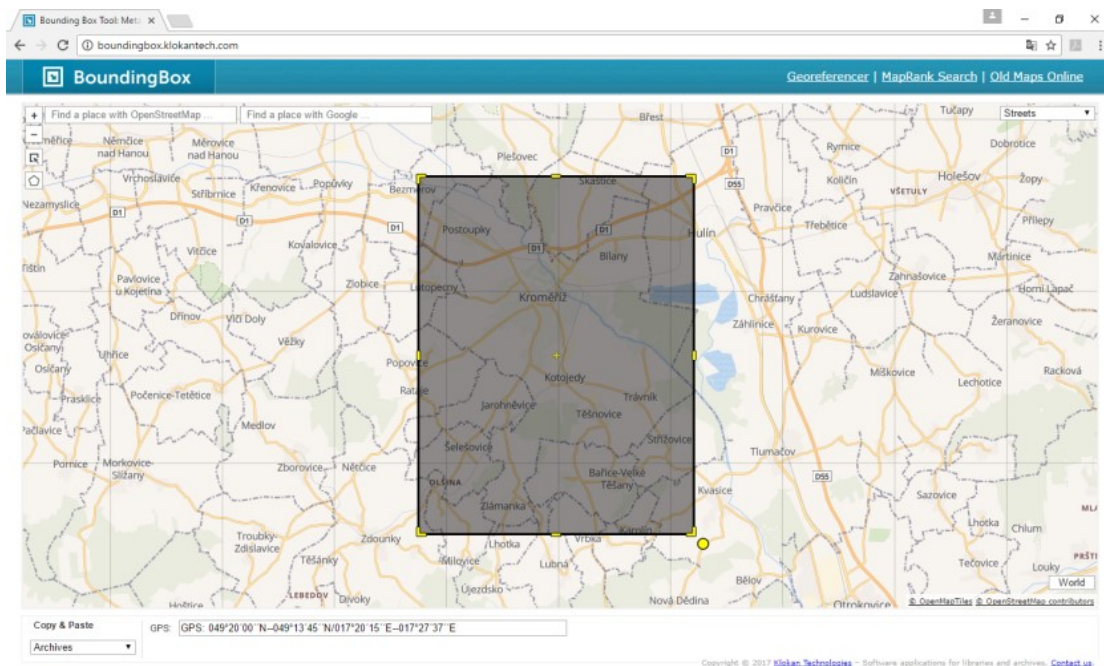
Preferovaným nástrojem, jak tyto údaje získat, je nástroj Bounding box²³ dostupný na adrese: <https://boundingbox.klokantech.com/> (dříve, jak je uvedeno v ZP, www.staremapy.cz/marc).

Postup

1. Zpracovatel vyznačí na současné mapě oblast, která odpovídá mapovému poli právě zpracovávané staré mapy. Může tak učinit dvěma způsoby:
  - a) zapsat název města nebo regionu do vyhledávacího pole v levém horním rohu a následně upravit tažením za žluté ovládací prvky na černém obdélníku,

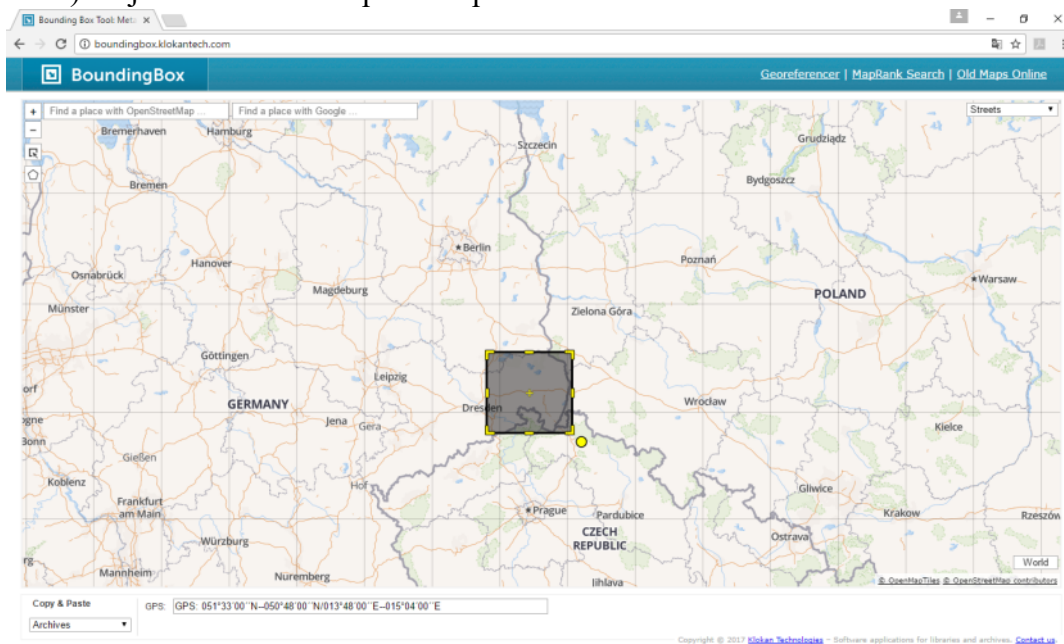
---

²³ První verze tohoto nástroje vznikla již v roce 2008 v Moravské zemské knihovně (metodika je dostupná na http://www.mzk.cz/sites/mzk.cz/files/metodika_pro_online_zpristupnovani_starych_map_1.pdf) jako volně dostupná pomůcka pro katalogizátory starých map. Později převzala péči firma Klokant Technologies, která vytvořila a provozuje jeho současnou verzi.

Obr. 5.5.10.1. Po zadání „Kroměříž“ do pole v levém horním rohu se objeví v černém čtverci město Kroměříž v dnešních katastrálních hranicích. Zobrazuje-li zpracovaná mapa území menší, je možné čtverec omezit žlutými ovládacími prvky. Údaj o souřadnicích se přitom průběžně aktualizuje.

b) najdeme oblast v mapě sami posouváním černého obdélníku za žluté ovládací prvky.

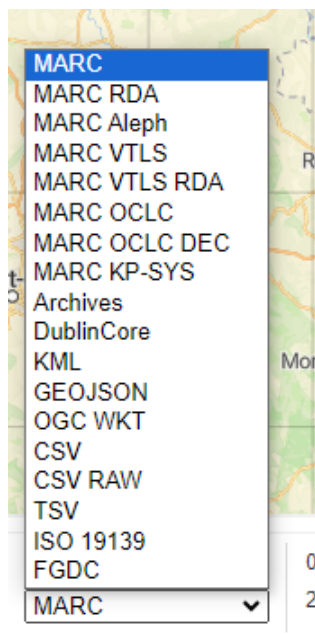

Obr. 5.5.10.2. Historické územní celky (jako např. zde Horní Lužici), územní jednotky církevní správy, panství apod. v menu současné mapy nenajdeme. Proto je třeba čtverec přemístit „ručně“. Souřadnice se opět automaticky průběžně aktualizují.

Vyznačení oblasti bude vždy vzhledem k různým nebo žádným zeměpisným zobrazením aplikovaným na starých mapách či jejich nepřesnosti z pohledu dnešní kartografie přibližné. Výběr by vždy měl ale zahrnovat všechna důležitá místa na zpracovávané mapě, neboť pouze ta uvnitř vybrané oblasti bude možné vyhledat v souvislosti s katalogizovanou mapou.

2. Webová aplikace Bounding Box poté vygeneruje zeměpisné souřadnice vyznačené oblasti a souřadnice zobrazí v levém dolním rohu obrazovky ve standardizovaném formátu, aby mohly být dále strojově zpracovány (převedeny mezi formáty vyžadovanými různými paměťovými institucemi). V jiných softwarech než ELZA a ProArchiv lze využívat formát *Archives* (v levém dolním rohu obrazovky).

3. Údaj z pole „Copy and Paste; GPS:“ je připraven k vykopírování.

Obr. 5.5.10.3. Přehled formátů souřadnic v Bounding Boxu.

Alternativně lze polygon získat i přes aplikaci DigiArchiv Státního oblastního archivu v Třeboni (<https://digi.ceskearchivy.cz/Aplikace-a-data-WKT-editor>).

Obr. 5.5.10.4.

Postup:

Přes tlačítko „+ PŘIDAT POLYGON“ se dostaneme do mapy, na které zvolíme pomocí bodů potřebnou oblast. Výběr potvrdíme (OK), vybereme „EXPORT DO WKT“ a souřadnice polygonu zkopírujeme do pole „Souřadnice“ v softwaru pro pořádání archiválií.

Uvedení souřadnic krajních bodů na mapě zobrazeného území je závazné pro I, K. Vznikne-li požadavek na přesnější popis zobrazeného území na popisované mapě prostřednictvím geografických souřadnic, pak je možné odečítat

a) polygon

b) linie

Údaje lze získat i jinými způsoby (odečtením např. z mapy.cz), ale je nutné dodržet přesně formát zápisu tak, aby byl záznam strojově čitelný, proto tento postup nedoporučujeme. Pokud jde o staré mapy již zdigitalizované, je možné souřadnice mapového pole získat sice náročnějším, ale pro uživatele přínosnějším způsobem - přesným georeferencováním. Toho lze dosáhnout například prostřednictvím portálu StareMapy.cz. Portál umožňuje naskenovanou mapu mj. přesně umístit na současnou mapu světa a oříznout podle okrajů mapového pole, resp. mapových polí. Georeferencování map v tomto systému provádějí již několik let jak odborníci, tak dobrovolníci z řad veřejnosti, vlastníci mapy pak získá geografická metadata takto vytvořená.

5.5.11 Druh mapy

Druh mapy se zapisuje výběrem z následující palety možností.²⁴ Slouží pro základní orientaci badatele, proto se zároveň vytváří přístupový bod. Pro podrobnější definice jednotlivých druhů mapy srov. Příloha 1: Slovník pojmů z oblasti kartografie.

I.1 Topografická mapa

Mapy, zpravidla středního měřítka, které jsou zpracovány tak, že skutečnosti a stav terénu vyjadřují co nejpodrobněji. Od obecně zeměpisné mapy se topografická mapa nejsnadněji odliší podle zákresu sídel: sídlo, vyjádřené v obecně zeměpisné mapě pouhou mapovou značkou, je v topografické mapě vyjádřeno půdorysem.

I.2 Obecně zeměpisná mapa

Mapy, zpravidla malého měřítka, které zobrazují hlavní geografické objekty území – charakter povrchu (nížiny, pahorkatiny, hory), vodstvo, velká sídla, hlavní komunikace apod. Znázorňují velké územní celky, popřípadě celý svět. Na rozdíl od topografické mapy není jejím úkolem zachytit detail, ale vystihnout celek. Od topografické mapy se nejsnadněji odliší podle zákresu sídel: sídlo, vyjádřené v topografické mapě půdorysem, je v obecně zeměpisné mapě znázorněno pouhou mapovou značkou.

II. Tematická mapa

Jejich základem jsou nejčastěji mapy topografické, ovšem důvodem pro jejich pořízení bylo konkrétní téma. To bývá uvedeno často v názvu, zdůrazněno v mapové legendě nebo je evidentní z mapového obsahu. Jedné mapě může být přiřazeno více témat.

Fyzicko geografická

---

²⁴ Nomenklatura vychází z: KOKOŠKA, Stanislav a KRONUS, Miroslav. *Návrh zásad zpracování kartografického materiálu se zvláštním zřetelem ke sbírce map a plánů SÚA*. Praha 1993. Archivní teorie, metodika a praxe 7).

Geofyzikální (geomagnetická, gravimetrická aj.)
 Geologická
 Geomorfologická a půdní
 Meteorologická a klimatická
 Hydrologická
 Fyto a zoogeografická
 Vesmíru a nebeských těles
 Hospodářská (důlní, průmyslu, zemědělství, lesnictví, dopravy, spojů, služeb aj.)
 Obyvatelstva (demografická, etnografická)
 Sídel a jejich částí (plány měst, regulační plány měst, technické mapy různých druhů aj.)
 Pozemků (katastrální, pozemková, jednotné evidence půdy, evidence nemovitostí, komasační aj.)
 Politická (rozdělení velkých území na státy)
 Správní (administrativní, správní celky, panství aj.)
 Retrospektivní (dějepisná, historická)
 Vojenská
 Životního prostředí
 Turistická (včetně automap, cykloturistických map, vlastivědných map aj.)

Povinnost: I, K

- Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy
 (ZP: 5.9.1 Popisované role entit ve vztahu k mapám)
 Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Geografické objekty

Řídí se pravidly CAM.

- Orientace vůči světovým stranám, specifika mapové legendy apod. se uvádějí do pole *Veřejná poznámka*.

6 DIGITALIZACE STARÝCH MAP

Digitalizace starých map má několik účelů

- pořízení archivní zálohy archiválie pro případ poškození či ztráty
- ochrana fyzického stavu archiválií
- možnost propojení digitalizátu s katalogovým záznamem či zapojení do virtuální mapové sbírky, kde je obrazový vjem nenahraditelný (i detailní popis jej nemůže nahradit)
- snazší a rychlejší komunikace s badatelem, potažmo zájemcem o reprodukci mapy či o její zařazení na tematický mapový portál
- vědecké účely – provedení analýzy mapy či využití při tvorbě moderních rekonstrukčních map za využití nástrojů digitální kartografie.

Předpokladem pro jejich splnění je

- a) odborně provedená digitalizace. Jejimi základními parametry, dostačujícími pro absolutní většinu map uchovávaných v archivech jsou
  - polohová přesnost jednotlivých pixelů v rastrovém obraze, tedy minimální vzdálenost snímače od digitalizovaného dokumentu. Tu zajistí preference skenování před fotografováním. Ideální je využít kartometrických skenerů, jimiž disponují

specializované instituce nebo velké archivy a knihovny, a jejichž polohová přesnost je pravidelně kontrolována (atestována).

- rozlišení: min. 400, ideálně 600 dpi;
- barevná škála alespoň 24 bit včetně barevného ICC profilu (*International Color Consortium profile*) = mezinárodní standard ISO 15076-1:2005.

Má-li mapa potíštěna či pokreslena nebo druhotně popsána i verso stranu listu, pak skenujeme obě.

- b) odborné uložení a uchování digitalizátu. Odborným naskenováním analogového dokumentu vzniká digitalizát (rastrový obrázek). Tento datový soubor je vhodné ukládat v repozitáři (udržované úložiště dat, pravidelně zálohované).

Soubory

- musí být pojmenovány jednoznačným označením, které se řídí pravidly a zvyklostmi instituce;
- musí mít jednoznačné a neměnné uložení v úložišti;
- musí být propojeny s katalogovým záznamem prostřednictvím cesty k výše uvedenému místu v úložišti. Viz prvek 4.5.3 ZP, s. 57;
- existence kopií jednotky popisu.

Je vhodné uchovávat záložní-archivní sken ve formátu TIFF a menší, velikostí softwarovému vybavení instituce odpovídající degradovaný snímek ve formátu JPEG/JPEG2000, který je odborně odvozen z TIFF.

- c) uchování metadat informujících o okolnostech pořízení a parametrech skenu a jejich propojení s katalogovým záznamem a skenem.

Více k tématu:

BRŮHA, Lukáš. *Certifikovaná metodika pro tvorbu metadat kartografických dokumentů*. Certifikovaná metodika. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2014. Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/gis/temap/index.php/sprava-map/metodika-pro-tvorbu-metadat>.

CAJTHAML, Jiří. *Analýza starých map v digitálním prostředí na příkladu Müllerových map Čech a Moravy*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2012, s. 148–160. *Deutsche Forschungsgemeinschaft – Praxisregeln: Digitalisierung*. Dostupné online: http://www.dfg.de/formulare/12_151 (německy i anglicky).

Pokyn ředitele Zemského archivu v Opavě 4/2009 (později aktualizován).

TALICH, Milan. Trendy výzkumu možností využívání starých map digitálními metodami. In: *Krajina jako historické jeviště: k poctě Evy Semotanové*. Chodějovská, Eva a Šimůnek, Robert (edd.). Praha: Nakladatelství Historický ústav, 2012, s. 373–386, zde s. 383–386

7 REJSTŘÍKY

Tvorba rejstříků se řídí zásadami uvedenými v ZP (kap. 7, s. 89–99) a pravidly pro CAM.

8 LITERATURA

Výběrový seznam literatury k tématu obecně (kompletní přehled lze získat v tematické bázi <http://www.geobibline.cz> (Geografická bibliografie ČR online). Odkazy na literaturu ke konkrétním problémům jsou uvedeny v příslušných kapitolách.

- DÖRFLINGER, Johannes. HÜHNEL, Helga. *Atlantes Austriaci. Österreichische Atlanten 1561–1994*, Band 1: Österreichische Atlanten 1561–1918. Band 2: Österreichische Atlanten 1919–1994. Wien: Böhlau, 1995.
- DRÁPELA, Milan V. a kol. *Dějiny kartografie. Multimediální učebnice* [on-line]: <http://oldgeogr.muni.cz/ucebnice/dejiny/oprojektu.php> (číst kriticky)
- DUFKA, Jiří. CHODĚJOVSKÁ, Eva. PACEK, Miloš. ŽABIČKA, Petr. Nové nástroje pro katalogizaci mapových fondů a sbírek. *ProInFlow* [online]. 2019, 11(1), <https://doi.org/10.5817/ProIn2019-1-3> .
- HODGKISS, Alan G. *Understanding maps. A systematic history of their use and development*. Folkestone: Dawson, 1981.
- CHODĚJOVSKÁ, Eva. *Záznamy krajiny. Česká a moravská kartografie raného novověku v kontextu sebezprezentace šlechty*. In: CHODĚJOVSKÁ, Eva, et al. *Krajina v rukou barokního člověka. Lidé a krajina 16. – 18. století na východě Čech*. Josefův: Národní památkový ústav, 2020, s. 32–73.
- IKAR – Altkartendatabank. Staatsbibliothek zu Berlin [online]. <http://ikar.staatsbibliothek-berlin.de/>
- KRETSCHMER, Ingrid. DÖRFLINGER, Johannes. WAWRIK, Franz. *Österreichische Kartographie: von den Anfängen im 15. Jahrhundert bis zum 21. Jahrhundert*. Wien: Institut für Geographie und Regionalforschung der Universität Wien, 2004.
- Bibliografie prací a životopis Karla Kuchaře [online]: <https://www.natur.cuni.cz/geografie/knihovna/otcove-zakladatele-geografie/karel-kuchar>
- *Lexikon zur Geschichte der Kartographie. Von den Anfängen bis zum ersten Weltkrieg*. KRETSCHMER, Ingrid. DÖRFLINGER, Johannes. WAWRIK, Franz (edd.). Wien: Deuticke, 1986 (Die Kartographie und ihre Randgebiete. Enzyklopädie, sv. C/1–2).
- ROUBÍK, František. *Soupis map českých zemí*. 2 sv. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1952–1955.
- SEMOTANOVÁ, Eva. *Kartografie v historické práci*. Praha: Historický ústav, 1994.
- *Tooley's dictionary of mapmakers*. Tring: Hertfordshire, 1979, a nově ve čtyřech svazcích Riverside, CT 1999–2004."
- WANNER Michal a kol. *Slovník současné archivní terminologie*. Praha, Odbor archivní správy a spisové služby 2022; Dostupné z: https://www.academia.edu/83444557/Slovník_sou%C4%8Dasn%C3%A9_archivni_terminologie

Seznam internetových odkazů uvedených v této metodice, které je možno využít při popisu a pořádání map (citováno 1. 7. 2023):

- Základní pravidla pro zpracování archiválií
<https://www.mvcr.cz/clanek/metodiky.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- Terminologický slovník zeměměřictví a katastru nemovitostí
<http://www.slovníkcuzk.eu>
- Mapseries – Mapová díla online (MZK)
<http://mapseries.mzk.cz>
- Ústřední archiv zeměměřictví a katastru
<https://ags.cuzk.cz/archiv>
- Česká geologická služba
<http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online>
- Old Maps Online
www.oldmapsonline.org
- Virtuální mapová sbírka
www.chartae-antiquae.cz
- Geografické hledání v Souborném katalogu ČR – mapy českých knihoven
<https://mapranksearch.mzk.cz>
- Moravská zemská knihovna v Brně - Geografické vyhledávání v katalogu
<https://vufind.mzk.cz>
- Kalkulačka pro výpočet měřítka (MZK)
<https://scale-calculator.mzk.cz>
- Získání souřadnic - Bounding box
<https://boundingbox.klokantech.com>
- Veduty v českých a slovenských archivech
<http://veduty.bach.cz/veduty/>

9 ZRUŠOVACÍ USTANOVENÍ

Ve svém obsahu nahrazuje tento metodický pokyn doposud platné *Zásady pro archivní zpracování map a plánů* z roku 1959,²⁵ které se zároveň ruší.²⁶

10 AUTOŘI

Eva Chodějovská, Moravská zemská knihovna v Brně (vedoucí autorského kolektivu) –
Jiří Dufka, Moravská zemská knihovna v Brně, Jan Edl, SOA v Plzni – SOkA Tachov

Připomínkovali a oponovali členové pracovní skupiny pro mapy v archivech: Marcela Dudysová, Jiří Dufka, Jan Edl, Jana Lajtnerová, Hedvika Kuchařová, Radomír Michna, Filip Paulus, Jiří Peterka, Michal Severa, Petr Tesař.

Autoři novelizované metodiky, ver. 2.0 (2023):

Michal Severa, odbor archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra (vedoucí autorského kolektivu), Mgr. Martin Buchlovský (Ústřední archiv zeměměřictví a katastru), Miroslav Kronus (Ústřední archiv zeměměřictví a katastru), Michal Morawetz (Státní oblastní archiv v Třeboni), Filip Paulus (Národní archiv), Jiří Peterka (Zemský archiv v Opavě), Šárka Steinová (Národní archiv).

11 NABYTÍ ÚČINNOSTI

Metodický pokyn nabývá účinnosti dnem 24. listopadu 2023

PhDr. Daniel Doležal, Ph.D.
ředitel odboru archivní správy
a spisové služby MV
podepsáno elektronicky

V Praze dne 15. listopadu 2023

---

²⁵ Zásady publikovala Gabriela Čechová: ČECHOVÁ, Gabriela. Archivní zpracování map a plánů. *Archivní časopis*. 1959, 9, 132–144.

²⁶ Podle přehledu archivních norem a metodik publikovaného Jiřím Úlovcem: ÚLOVEC, Jiří. Přehled předpisů upravujících oblast archivnictví. *Archivní časopis*. 2003, 53, 12-18, jde o jedinou normu upravující dosud zpracování map a plánů v archivech v České (Československé) republice.

12 PŘÍLOHA 1: Slovník pojmů z oblasti kartografie

administrativní mapa (též mapa správního rozdělení, správní mapa)
tematická mapa zobrazující rozdělení území na administrativní (správní) jednotky. Někdy se rozlišují mapy administrativní (obsahují kromě zákresu hranic administrativních jednotek i další polohopisný obsah, například řeky, komunikace a sídla) a mapy správního rozdělení (obsahují pouze hranice a zákres centra administrativní jednotky).

aktualizace mapy (též reambulace mapy, revize mapy, údržba mapy)
jednorázové uvedení obsahu už vyhotovené mapy do souladu se skutečností ke stanovenému datu. U katastrálních map se nazývá reambulací nebo revizí. Soustavné doplňování obsahu mapy o nastalé změny se v kartografii nazývá údržbou mapy.

anaglyfová mapa viz **mapa**

anamorfovaná mapa viz **mapa**

astronomická mapa viz **hvězdná mapa**

atlas

systematicky uspořádaný a jednotně technicky i graficky provedený soubor map vztahujících se k určité tematické oblasti, vydaný, resp. prezentovaný v podobě knihy nebo v podobě jednotlivých listů vkládaných do společného obalu. Je opatřen titulním listem a obsahuje zpravidla další náležitosti (doprovodný text, rejstříky), což jej odlišuje od souboru map.

Podle formálních znaků (rozměry aj.) lze rozlišit několik druhů atlasů. **Příruční atlas** je v minulosti často užívané označení atlasu středního (příručního) formátu umožňujícího pohodlnou manipulaci. Atlas obsahoval zpravidla kromě map i další texty, ilustrace, statistické údaje apod. Oproti tomu **kapesní atlas** je atlas malého formátu (např. formátu A5). Jako **národní atlas** se označuje komplexní tematický atlas určité země (státu), vzniklý zpravidla spoluprací více institucí a odborníků z různých oborů. **Ilustrovaný atlas** obsahuje kromě map též ilustrace, fotografie apod.

Atlasy lze dělit i podle převládajícího tématu map nebo jejich účelu (dějepisný atlas, zeměpisný atlas, školní atlas), jednotlivým nejběžnějším druhům jsou věnována samostatná hesla.

Od atlasu je vhodné odlišovat **konvolut map**, což je soubor map účelově svázaných do podoby knihy jejich vlastníkem. Mapy v konvolutu, na rozdíl od atlasu, nemusí mít jednotný účel vydání ani způsob provedení.

Jako **atlasovou mapu** lze označit mapu, která je nebo dříve byla součástí atlasu. Mapy ve sbírkách velmi starých map jsou často atlasové, protože staré atlasy se rozřezávaly za účelem zvětšení zisku z prodeje jednotlivých map. To je i důvodem smutného faktu, že neporušených starých atlasů je dochováno velmi málo, na rozdíl od map z těchto atlasů pocházejících.

V oblasti evidence NAD se počet atlasů uvádí v dílčí evidenční jednotce atlasy (hlavní evidenční jednotka mapy, plány, technické výkresy, grafické listy, kresby).

Viz také: autoatlas, dějepisný atlas, hvězdná mapa, oceánografická mapa, portolánová mapa, školní atlas, vlastivědný atlas, zeměpisný atlas

atlasová mapa viz **atlas**

autoatlas viz **automapa**

automapa (též silniční mapa)

tematická mapa (atlas) zobrazující dálniční a silniční síť s její klasifikací, případně i další údaje potřebné pro automobilovou dopravu nebo autoturistiku.

autor mapy

jednotlivec, skupina osob nebo instituce, která mapu vytvořila vlastní tvůrčí činností a která je odpovědná za její obsah.

autorský koncept mapy viz **autorský originál mapy**

autorský originál mapy

grafická předloha mapy zpracovaná jejím autorem. Jde o rukopisnou grafickou předlohu budoucí mapy ve stejném měřítku a grafickém provedení. Jako autorský koncept mapy lze označit graficky méně náročnou rukopisnou předlohu zpracovanou autorem mapy. Zobrazuje její budoucí obsah, ale může mít odlišné měřítko i jiné grafické vyjádření než výsledná mapa.

barevná hypsometrie

kartografická technika znázornění nadmořské výšky a terénního reliéfu na mapě pomocí vrstevnic a plošného vybarvení jednotlivých výškových vrstev mezi nimi.

Viz také: hypsometrická mapa

bathymetrická mapa (též hloubnicová mapa)

mapa zobrazující hloubky dna moří nebo jezer pomocí kót, hloubnic (obdoba vrstevnic) nebo barevných hloubkových vrstev (barevnou hypsometrií).

blokdigram

je mapě příbuzné perspektivní znázornění výřezu zemského povrchu, pravoúhle ohraničené svislými rovinami a vyvolávající prostorovou představu vyřiznutého bloku krajiny s kresebně propracovaným povrchem. K zesílení prostorového dojmu slouží stěny bloku, na nichž může být zakreslena například geologická struktura apod.

Braillovo písmo viz **tyflografická mapa**

brouillon

historický název (z francouzského výrazu pro koncept, pracovní verzi) například pro měřický náčrt užívaný v josefském katastru. Znázorňoval pozemky (jejich polohu, tvar, číslování) v obvodech pozemkových tratí, tedy částí obce označených zpravidla jedním pomístním jménem. Označení brouillon bylo používáno i pro sekci tzv. prvního (josefského) vojenského mapování.

croquis

historický název pro přehled kladu mapových listů katastrálních map v katastrálním území, převzatý z francouzského výrazu pro rychlý nákres nebo náčrt.

cykloturistická mapa viz **turistická mapa**

číslo mapového listu viz **název mapového listu**

čtvrtlist (mapy) viz **dílčí mapový list**

dějepisná mapa (též historická mapa, retrospektivní mapa)

mapa zpětně rekonstruující historický stav území nebo historické události a jevy. Bývá zpracována na základě současných znalostí a s použitím současných kartografických metod. Atlas tvořený dějepisnými mapami se nazývá dějepisný atlas.

dějepisný atlas viz **dějepisná mapa**

dekadické měřítko mapy viz **měřítko mapy**

dělení rámu mapy

grafické vyznačení čar zeměpisné nebo jiné sítě na rámu mapy; vyjadřuje se rámovými ryskami.

digitální mapa viz **mapa**

dílčí mapový list

mapový list dílčího formátu, zpravidla díl standardního mapového listu mapového díla (např. půllist, čtvrtlist).

díly mapy

části velkoformátové mapy, která z technických důvodů nemohla být vytištěna v jediném celku (např. školní dvou- nebo vícedílné nástěnné mapy). Nezaměňovat s mapovými listy, které tvoří mapové dílo (viz).

Viz také: mapový soulep, podlepování map

doplňková mapa viz **mapa**

dopravní mapa

tematická mapa zobrazující silniční, železniční, vodní nebo leteckou dopravu a jejich různé charakteristiky.

druh mapy viz mapa

druhé vojenské mapování (též Františkovo vojenské mapování)

proběhlo v rakouské monarchii v letech 1806–1869. Pro tento účel byla v rozmezí let 1806–1811 a 1816–1821 vybudována trigonometrická síť. Měřítko 1 : 28 800 bylo jako u předchozího prvního vojenského mapování odvozeno z míry sáhové, pro okolí velkých měst, vojenské tábory a prostory bylo voleno měřítko dvojnásobné 1 : 14 400. Zhuštění trigonometrické sítě a vlastní mapování bylo provedeno graficky na měřickém stole, případně krokováním a odhadováním vzdáleností. Tam, kde již proběhlo katastrální mapování, byly zmenšené katastrální mapy použity jako polohopisný podklad.

V Čechách bylo v letech 1842–1852 vyhotoveno 267 sekcí na grafickém polohopisném podkladě, kterým byly zmenšené katastrální mapy stabilního katastru z let 1826–1843. Na Moravě a ve Slezsku bylo vyhotoveno v letech 1836–1840 146 sekcí na grafickém polohopisném podkladě, kterým byly opět zmenšené katastrální mapy stabilního katastru z let 1824–1836.

Ze sekcí byly odvozeny mapy v měřítku 1 : 144 000 (speciální mapy) a 1 : 288 000 (generální mapy). Součástí díla byly i podrobné vojensko-geografické popisy jednotlivých zemí, např. popis Čech byl zpracován v předstihu již v letech 1806–1809 v 26 svazcích doplněných operační mapou v měřítku 1 : 230 400 a 115 mapami v měřítku 1 : 28 800 a 1 : 14 400. Stejně jako u prvního vojenského mapování byly sekce druhého vojenského mapování utajovány, reprodukovány byly pouze mapy speciální a generální.

Viz také: vojenská mapa, první vojenské mapování, třetí vojenské mapování

důlní mapa (též montánní mapa)

obecně označení pro širokou skupinu map zpravidla velkého měřítka používaných v hornictví. Zachycují polohopis podzemních děl, povrchových objektů a zařízení, postup těžby, oblasti vyhrazené k těžbě, geologické poměry ložiska, odhady zásob, výsledky průzkumných prací apod.

Viz také: základní mapy účelové

ekvidistantní zobrazení (též stejnodélné zobrazení)

kartografické zobrazení (způsob konstrukce rovnoběžek a poledníků), při kterém se v mapě některé (ale nikdy ne všechny) délky nezkracují.

ekvivalentní zobrazení (též stejnoploché zobrazení)

kartografické zobrazení (způsob konstrukce rovnoběžek a poledníků), při kterém se v mapě nezkracují plochy.

evidence nemovitostí

soupis a popis nemovitostí a jejich geometrické zobrazení v mapách s vyjádřením vlastnických a uživatelských vztahů k nim; vedla se od 1. 4. 1964 do 31. 12. 1992 podle zákona č. 22/1964 Sb. a vyhlášky č. 23/1964 Sb. V písemnostech oboru katastru nemovitostí závazná zkratka EN.

Viz také: jednotná evidence půdy

evidenční mapa

výtisk mapy, v kterém jsou zaznamenávány změny. V operátu evidence nemovitostí kopie pozemkové mapy, která byla trvale uložena na národních výborech a udržovala se s pozemkovou mapou v souladu.

extravilán

v katastru nemovitostí nezastavěná část obce. Souvislá skupina pozemků v rámci extravilánu, kterou místní obyvatelé označují jedním názvem, se v katastru nazývá polní trať.

Viz také: intravilán

faksimile

velice přesné napodobení originálu (z latinského *fac simile* = čiň podobně). V kartografii je pojem používán pro novodobé výtisky starých map zhotovené pomocí moderních technologií. Rozlišují se na: faksimile věrná – přesně zobrazují danou mapu, a to včetně jejího poškození, vybledlých barev apod.; faksimile studijní – zobrazují danou mapu černobíle; faksimile komerční – nejde o úplně přesné reprodukce, mapy bývají z estetických důvodů upravené, např. dobarvované.

fólie s rycí vrstvou (též rycí fólie)

rozměrově stálá plastová fólie opatřená tenkou rycí vrstvou, umožňující zpracování kartografických originálů mapy technikou rytí (negativního nebo pozitivního).

Viz také: kartografická fólie

fotogrammetrie

obecně lze fotogrammetrii definovat jako vědní obor zabývající se zpracováním informací zachycených na fotografických snímcích. Na jejich základě lze dopočítat prostorovou polohu zobrazeného objektu. Metoda byla poprvé popsána v roce 1851 Aime Laussedatem a původně byla využívána ke zhotovování topografických map. V archivech se lze setkat s tzv. vícesnímkovou pozemní i leteckou fotogrammetrií, tj. fotografiemi, které zachycují snímkaný objekt (např. krajinu) na několika snímcích pořízených z různých míst (bodů), jejichž polohu známe, a lze tak dopočítat polohu objektu.

fotomapa, ortofotomapa

mapa, jejíž polohovou složku tvoří fotograficky měřický snímek nebo montáž více snímků, doplněná rámem, popisem, mapovými značkami a dalšími náležitostmi mapy.

Františkovo vojenské mapování viz druhé vojenské mapování

fyzická mapa viz fyzickogeografická mapa

fyzickogeografická mapa (též fyzická mapa)

tematická mapa znázorňující zemský povrch se zdůrazněním jeho přírodních prvků (morfologie, vodstvo, klima, půdy, rostlinstvo aj.) na úkor prvků socioekonomických (sídla, komunikace aj.).

generální mapa, generálka viz přehledná mapa, vojenská mapa, druhé vojenské mapování, třetí vojenské mapování

geodetická dokumentace

soubor dokladů o měřených hodnotách, výpočtech a výsledcích geodetických prací na daném území.

geografická mapa viz obecně zeměpisná mapa

geografická síť viz síť na mapě

geografický atlas viz zeměpisný atlas

geologická mapa

mapa zobrazující geologické poměry území, například stratigrafické jednotky, průběh tektonických deformací apod. Může mít různé druhy a varianty.

geomagnetická mapa

tematická mapa zobrazující hodnoty magnetického pole Země.

geometrický plán (též polohopisný plán)

1. podrobný a technicky pojatý a vyhotovený plán velmi malého území.
2. v katastru nemovitostí jeden z podkladů, podle kterého se provádí zápis do katastru nemovitostí při rozdělování pozemků, úpravách jejich hranic apod. Vyhotovuje se vždy na základě výsledků geodetických prací v terénu a obsahuje grafické zobrazení nemovitosti před změnou a po ní a další údaje podle stanovených požadavků.

geomorfologická mapa

tematická mapa zobrazující reliéf zemského povrchu z hledisek jeho vzniku a vývoje nebo jeho číselně vyjádřených charakteristik (výšková rozpětí, sklony apod.). Může mít různé druhy a varianty.

Geonames

oficiální databáze geografických jmen České republiky vedená pro celé území státu v centralizovaném informačním systému spravovaném Zeměměřickým úřadem.

glóbová mapa viz **glóbus**

glóbový pás viz **glóbus**

glóbus

kartografické dílo zobrazující Zemi (nebo i jiné kosmické těleso) na povrchu koule. Podle znázorněného obsahu lze v případě potřeby zemský glóbus dále rozlišit na globus obecně geografický, fyzický, politický aj. Hvězdný (nebeský) glóbus zobrazuje místo zemského povrchu zdánlivou nebeskou sféru s obrazem polohy hvězd a souhvězdí. Mapa, která se používala pro ruční výrobu glóbů, se nazývá glóbová mapa. Sestávala zpravidla z obrazů 12 poledníkových pásů (glóbové pásy) o zeměpisné délce 30°, dotýkajících se v oblasti rovníku. Někdy se jako náhražka konstruuje i nekulové glóby, slepené do tvaru mnohostěnu (například dvacetistěnu) z kartonu potisknutého mapou.

Viz také: reliéfní mapa (glóbus), svítící glóbus

grafické měřítko mapy viz **měřítko mapy**

gravimetrická mapa

tematická mapa zobrazující charakteristiky tíhového pole Země (gravimetrie se zabývá tíhovým zrychlením a metodami jeho měření).

harmonikové skládání mapy

skládání mapy dvěma nebo více paralelními lomy.

historická mapa viz **dějepisná mapa**

historický atlas viz **dějepisná mapa**

hlavní mapa viz **mapa**

hloubnicová mapa viz **bathymetrická mapa**

horní mapa viz **mapa horní knihy**

horolezecká mapa

tematická mapa s vyznačením skalních stěn a tras horolezeckých výstupů se stupni jejich obtížnosti.

hospodářská mapa

1. tematická mapa zobrazující hospodářské objekty a jevy buď jako celek, nebo podle jednotlivých odvětví.

2. jedna z lesnických map.

hraniční mapa

mapa velkého měřítká, vyhotovená podle jednotných společných technických předpisů sousedních států, která podrobně zobrazuje průběh a vyznačení státních hranic a v předepsaném rozsahu polohopisné prvky v blízkosti státních hranic.

hvězdná mapa (atlas) (též mapa hvězdné oblohy, astronomická mapa)

zpravidla kruhová mapa severní nebo jižní oblohy, na níž jsou zakresleny polohy hvězd a souhvězdí. Otáčivá hvězdná mapa je kruhová mapa hvězdné oblohy, otáčivá kolem severního pólu, přičemž výřez krytky mapy umožňuje pozorovat tu část mapy, která zobrazuje hvězdy viditelné v daný čas nad obzorem. Hvězdné mapy mohou být někdy sestaveny do hvězdného atlasu.

hvězdný glóbus viz **glóbus**

hydrografická mapa (též vodopisná mapa)

mapa zobrazující jako hlavní téma tekoucí a stojaté vody.

hydrologická mapa

tematická mapa, jejímž hlavním obsahem jsou hydrologické objekty, jevy a charakteristiky (povodí, rozvodnice, srážky, vodní stavy, průtoky, podzemní vody, prameny apod.).

hypsografie

všeobecný název pro zobrazení reliéfu zemského povrchu na mapě.

hypsometrická mapa (též mapa výškových vrstev)

mapa, která používá pro vyjádření zemského povrchu barevné odstíny vymezené vrstevnicemi. Nejběžněji jsou používány odstíny zelené pro nížiny, žluté pro pahorkatiny a vrchoviny a hnědé pro hory, mohou se ale vyskytnout i jiné barevné kombinace, kdy například vrcholky velehor jsou vyjádřeny bíle, aby navozovaly dojem zasněžených míst. Hypsometrické mapy bývají často doplněny stínováním nebo šrafováním terénu, aby se zvýraznil dojem jeho plasticity.

Viz také: barevná hypsometrie

chorografická mapa

řídce užívaný název (z řec. choros = prostor) pro mapu malého měřítka zobrazující velké územní celky (např. kontinenty), u níž přehlednost obsahu převažuje nad jeho podrobností.

Viz také: obecně zeměpisná mapa

ilustrovaný atlas viz **atlas**

indikační mapa viz **příruční katastrální mapa**

indikační skica (skizza) viz **příruční katastrální mapa**

interpretace leteckých snímků

identifikace objektů a jevů na leteckých snímcích a digitálních obrazových záznamech s využitím jednoduchých pomůcek (např. lupy, stereoskopu) převážně v kancelářském prostředí s případným vyřešením nejasností pochůzkou v terénu.

interval souřadnicové sítě viz **sítě na mapě**

intravilán (též zastavěné území)

v katastru nemovitostí část území obce, ve které je soustředěna zástavba, obvykle včetně pozemků určených k zástavbě. Souvislá skupina pozemků v rámci intravilánu, kterou místní obyvatelé označují jedním názvem, se v katastru nazývá místní trať.

Viz také: extravilán

itinerář

jednoduchá cestovní mapa se zákresem trasy cesty.

izobarická mapa

tematická mapa, jejímž hlavním obsahem je vyjádření tlaku vzduchu pomocí izobar (čar o stejné hodnotě tlaku).

jazyková mutace mapy viz **jazyková verze mapy**

jazyková verze mapy

původní jazyk, v němž byla mapa zpracována, tj. jazyk použitý pro geografická jména, texty apod. U jazykové mutace mapy byla přeložena geografická jména a texty na mapě z původního jazyka, v němž byla mapa zpracována, do jiného jazyka.

jednobarevná mapa viz **mapa**

jednotná evidence půdy

soupis a popis pozemků a jejich zobrazení v mapách s vyjádřením užívacích vztahů k nim. Poskytovala podklady k jednotnému výkaznictví o půdě. Vedla se na základě vládního usnesení č. 192/1956 ze dne 25. 1. 1956 do 31. 3. 1964. V písemnostech oboru katastru nemovitostí závazná zkratka JEP.

Viz také: pozemkový katastr, evidence nemovitostí

jednotná železniční mapa

účelová mapa velkého měřítka, která zobrazuje podrobně objekty a technická zařízení uvnitř ochranného pásma dráhy na povrchu, pod povrchem a nad ním. Slouží přesnému vymezení obvodu celostátních drah a pro provozní, plánovací, projekční a evidenční účely.

josefské vojenské mapování viz **první vojenské mapování**

josefský katastr

první pozemkový katastr na území bývalého Rakouska z období let 1785–1792. Zakládán byl podle katastrálních území. Základní jednotkou byl pozemek, který byl zaměřen, přičemž byl zaznamenán držitel pozemku a vyšetřen hrubý výnos (výtěžek). Nevznikly ještě žádné souvislé mapy, pořizovaly se pouze zběžné polní náčrty zvané brouillonny.

Viz také: stabilní katastr

kapesní atlas viz atlas

kartografická bibliografie

soupis map, atlasů a jiných kartografických děl, seříděný podle zvolených hledisek, např. podle zobrazeného území, mapového měřítká, vydavatele apod.

kartografická dokumentace mapového díla

souhrn dokladů a součástí kartografického elaborátu, které vznikly v procesu projektování a tvorby kartografického díla a měly archivní, dokumentační nebo výrobní využitelnost. Její součástí byla zpravidla projektová dokumentace kartografického díla, sestavitelské a vydavatelské originály, nátisk nebo barevný náhled, tiskové podklady, výpočty pro konstrukční práce, grafy, rukopisy apod.

kartografická fólie

plastová fólie speciálně povrchově upravená pro účely kartografické kresby, pro kopírování, pro tisk nebo pro vakuové tvarování reliéfních map.

Viz také: fólie s rycí vrstvou

kartografická generalizace

výběr a zevšeobecnění (zjednodušení) prvků a jevů zobrazovaných na mapách s přihlednutím k měřítku nebo účelu mapy. Zevšeobecnění se provádí například geometrickým zjednodušením půdorysu prvku (například obce nebo města) až po jeho převod do pouhého kartografického znaku. Generalizace kvantitativních charakteristik se provádí zpravidla zjednodušením velikostních stupnic, generalizace kvalitativních charakteristik pak zjednodušením hierarchické struktury zobrazených prvků a jevů.

kartografická kuriozita viz mapa

kartografická směrnice

závazný dokument obsahující zásady a pokyny pro tvorbu a technologický postup výroby kartografického díla.

kartografické dílo

obecnější pojem než mapové dílo – výsledek kartografického znázornění Země nebo části zemského povrchu (případně i povrchu jiného kosmického tělesa), například mapa, atlas, glóbus.

kartuš

ozdobné, ornamentální orámování mapy nebo nápisu na mapě, používané u starých map. Výzdoba starých map, zejména v jejich rozích, se nazývá parergon (parerga).

Viz také: veduta

katastr

1. soupis pozemkového majetku podrobeného dani vznikající jako podklad pro její vybírání (někdy doprovázen též mapovými podklady).

2. úřední soupis (nověji informační systém) osob, věcí či práv v konkrétním kontextu.

3. veřejný seznam obsahující soubor údajů o nemovitých věcech, zahrnující jejich soupis, popis, jejich geometrické a polohové určení a zápis práv k těmto nemovitostem (= katastr nemovitostí).

4. přeneseně též úřad spravující tento veřejný seznam.

5. ve smyslu katastrálního území, tedy místopisně uzavřené územní jednotky tvořené v katastru nemovitostí společně evidovaným souborem nemovitostí.

Viz také: josefský katastr, pozemkový katastr, reambulovaný katastr, stabilní katastr.

katastrální mapa

polohopisná mapa velkého měřítka (nejčastěji 1 : 2880, 1 : 2500, 1 : 2000, 1 : 1000), která půdorysně zobrazuje hranice nemovitostí. Pozemky jsou zpravidla označeny parcelními čísly (nikoliv čísly popisnými) a značkami pro odlišení jednotlivých druhů pozemků (kultur); stavby jsou zobrazeny zákresem vnějšího obvodu.

Původně byly katastrální mapy vyhotovovány jako mapy „ostrovní“, zákres v nich tedy končil na hranici katastrálního území a za tuto hranici již nepokračoval. V druhé polovině dvacátého století, u tzv. map evidence nemovitostí, byl již zákres prováděn v celé ploše mapového listu bez ohledu na hranice katastrálních území.

Současná katastrální mapa je polohopisnou mapou velkého měřítka s popisem, která pro potřeby vedení katastru nemovitostí České republiky zobrazuje například hranice pozemků, obvodů budov a vodních děl, hranice katastrálních území, územních správních jednotek a další předměty v rozsahu stanoveném příslušnou legislativou.

katastrální operát

souborné označení pro dokumentační materiály potřebné pro vedení katastru nemovitostí. Lze jej rozdělit na měřický operát (mapy), písemný operát (dílní soupisy týkající se jednotlivých pozemků a jejich vlastnictví), operát úhrmných výkazů (s celkovými údaji pro katastrální území, sumarizovanými i pro vyšší administrativní jednotky), případně i další technickou a právní dokumentací.

katastrální území

územně technická jednotka, kterou tvoří místopisně uzavřený a v katastru nemovitostí společně evidovaný soubor nemovitostí a která je současně evidenční jednotkou pro číslování parcel. Obvod katastrálního území je zpravidla totožný s územním obvodem obce, avšak jedna obec může obsahovat dvě i více katastrálních území.

kilometrová síť viz síť na mapě

klad mapových listů

způsob rozdělení souvislého mapového díla na jednotlivé mapové listy, uspořádané (a označené) zpravidla podle svislých sloupců a vodorovných vrstev.

klíč mapových značek (též legenda mapy, seznam mapových značek, značkový klíč, vysvětlivky k mapě)

seznam a vysvětlení mapových značek (někdy i plošných barev a popisu objektů) použitých v mapě. Bývá umístěn na okraji mapy, v případě velkých mapových děl i na samostatném listu nebo sešitu.

klimatická mapa (též klimatologická mapa)

tematická mapa zobrazující plošné rozšíření podnebných typů na Zemi nebo jednotlivé charakteristiky podnebí, vypočítané z dlouholetých řad meteorologických pozorování (na rozdíl od map meteorologických a synoptických, zobrazujících momentální situaci).

Viz také: meteorologická mapa

klimatologická mapa viz klimatická mapa

kolorování

v oblasti kartografie jde o ruční vybarvování ploch mapy. Používalo se u starých map před zavedením barvotisku.

komasační mapa

podrobná polohopisná mapa velkého měřítka, která zobrazovala stav po provedené komasaci (scelování pozemků). Komasační spočívala ve scelování rozdrobených a rozptýlených pozemků stejných vlastníků do větších celků za účelem ekonomičtějšího hospodaření. Prováděly se buď v celém extravilánu katastrálního území, nebo pouze v jeho určité části.

kompasová mapa viz portolánová mapa

kompasová růžice (též směrová růžice, větrná růžice)

grafické znázornění směrů světových stran na starých mapách, stylizované jako kompas nebo pouze jako jeho stříška ukazující sever. Na nejstarších mapách bývá často výrazně dekorativně pojednané.

konformní zobrazení (též stejnoúhlé zobrazení)

kartografické zobrazení (způsob konstrukce rovnoběžek a poledníků), při kterém se v mapě nezkrusují úhly.

konvolut map viz atlas

kresba přes rám mapy

zákres obsahu mapy přesahující mapový rám.

kreslič mapy

zhotovitel originálu mapy kartografickou kresbou.

kruhová mapa viz O-T mapa

kyanografická kopie mapy (též modrokopie, modrák)

světlemodrá kopie mapy vyhotovená technikou kyanografie, což je jedna z nejstarších reprografických kopírovacích technik, využívající pro vytvoření obrazu citlivost některých trojmocných soli železa vůči světlu; používala se jako podkladová kopie pro vyhotovení sestavitelského nebo vydavatelského originálu mapy.

kyvadlová mapa

evidenční mapa sloužící k pravidelnému (např. každoročnímu) záznamu změn, k nimž došlo v daném území. Takto byly někdy označovány například mapy zasílané pravidelně k určitému datu k provedení zákresu změn na detašované pracoviště a poté vrácené k dalšímu zpracování na centrálu.

legenda mapy viz klíč mapových značek

lemovka hranice

zvýraznění státní nebo správní hranice na mapě barevným pruhem.

lesní mapa viz lesnická mapa

lesnická mapa (též lesní mapa)

mapa používaná v lesním hospodářství; může být vyhotovena v různém provedení jako lesnická mapa základní, hospodářská, obrysová, porostní, těžební aj. a zachycovat například hranice lesních oddělení a porostů, průseky a lesní cesty, rozlišení porostů podle stáří, výšky, druhového složení apod.

letecká mapa

tematická mapa zobrazující letové trasy, letiště a jiné údaje potřebné pro zajištění letecké dopravy. Letecká navigační mapa zobrazuje objekty a údaje pro leteckou navigaci.

letecký (měřický) snímek

snímek zemského povrchu pořízený z letadla nebo jiného nosiče měřickou kamerou.

líc a rub mapy

líc mapy je přední strana jednolistové mapy. Rub mapy je zadní strana jednolistové mapy, na níž bývají vytištěny doprovodné texty, ilustrační obrázky a fotografie, rejstřík apod.

maketa kartografického díla

zjednodušený model kartografického díla zhotovený tak, aby mohl být před vlastní výrobou posouzen jeho obsah, vzhled a rozměr.

mapa

zmenšený a generalizovaný obraz povrchu Země (příp. jiných nebeských těles nebo kosmu), převedený do roviny zpravidla pomocí matematicky definovaných vztahů (kartografickým zobrazením).

Mapy lze při popisu doplňovat přívlastky podle mnoha hledisek, formálních i obsahových. Podle účelu nebo podle zachyceného tématu lze vzhledem k dlouhému vývoji tematické kartografie zaznamenat nespočetné druhy map (turistická, vodácká, železniční, geologická aj.). Druhové označení často navazuje na hlavní název mapy (např. Krkonoše – turistická

mapa). Jednotlivé nejběžnější druhy map z hlediska tematického obsahu jsou popsány v samostatných heslech.

Pokud se jedná o hlediska formální, jako je například způsob provedení mapy nebo doba jejího vzniku, rozeznáváme také mnoho typů map, z nichž některé uvedeme dále v abecedním pořadí:

- Anaglyfová mapa je mapa vzniklá souborem dvojice vzájemně posunutých obrazů v komplementárních barvách (azurové a červené). Při pozorování speciálními brýlemi se stejnobarevnými filtry vytváří prostorový vjem (plasticitu) reliéfu.
- Anamorfovaná mapa je mapa, na které jsou její základní atributy, například plochy nebo délky, konstruovány tak, aby byly úměrné hodnotám zachycených jevů (počtu obyvatelstva, hustotě osídlení, časové dostupnosti okrajů města z centra apod.). Výsledkem anamorfózy mapy je tedy zpravidla výrazně změněná a deformovaná geometrická věrnost.
- Digitální mapa je digitální záznam obsahu a konstrukčních prvků mapy, který je možné vizualizovat a zpracovávat pomocí počítače.
- Doplnková (vedlejší) mapa je dodatková mapa jakéhokoliv druhu, která je umístěna zpravidla v ploše hlavní mapy a s jejím obsahem souvisí. Může zobrazovat například plánky měst nebo hustě zalidněná území (v podrobnějším měřítku, než je hlavní mapa) nebo území, které se na hlavní mapu ve správné poloze nevešlo (ve stejném měřítku jako hlavní mapa).
- Hlavní mapa je mapa jakéhokoliv druhu, která je doplněna jednou nebo několika mapami doplňkovými (vedlejšími).
- Jednobarevná mapa je mapa, jejíž obsah je vytištěn pouze jednou barvou.
- Mapový výřez je vybraná část hlavní mapy zobrazená ve větším měřítku, umístěná zpravidla na okraji mapy nebo ve volném prostoru mapového pole hlavní mapy.
- Nástěnná mapa je mapa velkého formátu používaná zpravidla pro školní účely; obsah mapy je navržen a zobrazen tak, aby byl viditelný a rozlišitelný i z větší vzdálenosti a mapa je vybavena k zavěšení. Jde o zvláštní způsob provedení mapy, co do obsahu může jít o mapu kteréhokoliv druhu.
- Němá (slepá) mapa je mapa bez geografických jmen a jiného slovního popisu, používaná zpravidla pro školní účely.
- Ostrovní mapa je mapa, u níž je mapové pole ohraničeno vnější hranicí zájmového území a nepokračuje až k rámu mapy; jako ostrovní byly například v minulosti konstruovány katastrální mapy, v nichž zákres končil na hranici katastrálního území a za tuto hranici již nepokračoval (pokračoval v mapě sousedního katastrálního území).
- Pásová mapa zobrazuje dlouhý pruh krajiny v pásu (např. okolí silnice, železnice, vodní cesty apod.).
- Prehistorická mapa je mapa pocházející z období, kdy ještě neexistovaly písemné památky; příkladem je plán tábořiště lovců mamutů u řeky Dyje vyrytý do mamutího klu, nález z roku 1962, odhadované stáří 26 až 30 tisíc let.
- Překrývací mapa je mapa na průhledné podložce, která po přiložení na vytištěnou mapu doplňuje její obsah o další informace.
- Příruční mapa je v minulosti často užívané označení jakékoliv mapy vhodného (příručního) formátu, který umožňoval její pohodlné používání.
- Raná mapa je mapa, která byla vyhotovena dříve, než bylo přikročeno k souvislým a systematickým vojenským mapováním; na našem území jde o mapy vyhotovené před rokem 1780.
- Rukopisná mapa je mapa vyhotovená ručně, tedy bez použití některé z metod tisku. Mapa může být rukopisná i pouze částečně, například obsahovat dodatečný rukopisný zákres, ruční kolorování ploch apod.

- Schematická mapa je mapa vyhotovená se silně zjednodušeným nebo schematizovaným obsahem a bez ohledu na měřítko a polohovou věrnost; používá se nejčastěji pro znázornění dopravních sítí, například leteckých tras.
- Skládaná (složená) mapa je mapa většího rozměru, složená podélnými a příčnými lomy pro usnadnění ukládání a manipulace.

Kartografická kuriozita je mapa něčím výrazně neobvyklá, například kreslířským zpracováním, použitým materiálem (mapa na hedvábném šátku), nosičem (mapa na známce, na pohlednici) apod.

V oblasti evidence NAD se počet map, mapových děl a plánů uvádí v dílčí evidenční jednotce mapy (hlavní evidenční jednotka mapy, plány, technické výkresy, grafické listy, kresby).

mapa dekadického měřítka viz měřítko mapy

mapa evidence nemovitostí viz evidence nemovitostí

mapa horní knihy (též horní mapa)

mapa vyhotovená jako příloha horní knihy. V horních knihách se vedly důlní míry a díla, jejich předmětem byla práva, nikoliv pozemky samy.

mapa hvězdné oblohy viz hvězdná mapa

mapa JEP viz jednotná evidence půdy

mapa malého měřítka viz měřítko mapy

mapa pozemkové knihy

mapa tvořící součást pozemkové knihy; zobrazovala parcely evidované v operátu pozemkové knihy a udržovala se v souladu s mapou pozemkového katastru.

mapa pozemkového katastru

součást měřického operátu pozemkového katastru; polohopisná mapa velkého měřítka (1 : 1000, 1 : 2000) vyhotovená pro účely pozemkového katastru.

mapa pro orientační běh

má netradiční a nápadné provedení – velmi precizní vrstevnice, ale bez označení výšek, podrobný a netradičními barvami zpracovaný polohopis a zcela chybějící popis.

mapa proměnného měřítka viz měřítko mapy

mapa sáhového měřítka viz měřítko mapy

mapa správního rozdělení viz administrativní mapa

mapa středního měřítka viz měřítko mapy

mapa světa mezinárodní

obecně zeměpisná mapa Země. V měřítku 1 : 1 000 000 byla vydávána od roku 1913 po desítky let podle jednotných pravidel přijatých mezinárodní dohodou. Od roku 1920 řídil její vydávání britský Ordnance Survey, od roku 1950 kartografický úřad OSN, nakonec však zůstala nedokončená. V měřítku 1 : 2 500 000 byla od roku 1964 vyhotovována geodetickými a kartografickými službami bývalých socialistických států (Karta mira, World Map) a podařilo se ji dokončit. Sestávala z mapových sekcí pokrývajících souvisle celou Zemi včetně oceánů a moří. V tehdejší Československu vzniklo 18 listů, převážně z Austrálie a jihovýchodní Asie.

mapa velkého měřítka viz měřítko mapy

mapa vodní knihy

mapa vyhotovená jako příloha vodní knihy. Ve vodních knihách se vedly právní nároky na užívání vody a práva vztahující se na vodní toky.

mapa výškových vrstev viz hypsometrická mapa

mapa železniční knihy viz železniční mapa

mapová edice

plánovitě vydávaný soubor map vyhotovených a uspořádaných podle jednotných zásad. Mapy mají zpravidla stejnou obsahovou náplň, stejné vybavení a grafické provedení a stejné

rozměry výsledné knihařské úpravy; příkladem mohou být široce rozšířené edice turistických map a automap.

mapová příloha (též přílohová mapa)

jedna nebo více map, které nebyly samostatně vydány a tvoří součást jiné publikace. Vložená mapová příloha byla vložena do publikace volně, za pásku apod. Vlepená mapová příloha je plnou plochou nebo její částí vlepena do publikace.

mapové dílo

mapa složená z více graficky stejně zpracovaných a systematicky podle kladu listů označených mapových listů (sekcí, sekčních listů). Mapové dílo se zpravidla vyznačuje shodnou velikostí a provedením jednotlivých listů, vyhotovených v jednotném značkovém klíči, jednotném měřítku a pokrývajících souvisle zájmové území. Vykazuje se jako jedna evidenční jednotka, u které se uvádí počet listů (sekcí) uchovaných v archivním souboru. Reambulované mapy v rámci mapového díla jsou považovány za součást tohoto díla. Výjimku tvoří mapy vztahující se ke stabilnímu katastru (indikační skici, staré katastrální mapy, císařské povinné otisky, tzv. reambulované mapy stabilního katastru aj.), které nejsou chápány jako mapové dílo, nýbrž jako součást stabilního katastru, a proto jsou počítány podle katastrálních obcí a evidenční jednotkou je zde mapa pro katastrální obec.

Typickými mapovými díly jsou výsledky státních mapování, například vojenské nebo civilní topografické mapy různých měřítek, případně mapy vzniklé na podkladě mezinárodní spolupráce (např. mapa světa mezinárodní).

Nezaměňovat se souborem map (viz).

V oblasti evidence NAD se počet mapových děl uvádí v dílčí evidenční jednotce mapy (hlavní evidenční jednotka mapy, plány, technické výkresy, grafické listy, kresby).

mapové pole viz **rozměr mapy**

mapové pouzdro

ochranné pouzdro, do něhož se vkládá mapa pro použití při práci v terénu.

mapový atlas viz **atlas**

mapový list viz **mapové dílo, dílčí mapový list**

mapový podklad

mapa použitá jako grafický podklad pro zákres tematické náplně nově vytvářené mapy.

mapový rám viz **rám mapy**

mapový soubor viz **soubor map**

mapový soulep

slepení oříznutých archů mapy, která byla vzhledem k velkým rozměrům vytištěna ve více dílech.

Viz také: díly mapy, podlepování map

mapový soutisk

spojení více jednotlivých mapových listů nebo jejich částí kartografickou montáží do jednoho mapového listu a jeho reprodukce tiskem.

mapový výřez viz **mapa**

mapy, plány, technické výkresy, grafické listy, kresby

soubor evidenčních jednotek uvádějících celkový počet kusů jednotlivých map a mapových děl, atlasů, plánů, technických výkresů, grafických listů a kreseb. Do dílčích evidenčních jednotek se uvede zvláště počet jednotlivých map a mapových děl, atlasů, plánů, technických výkresů, grafických listů a kreseb v analogové i digitální podobě, u digitálních dílčích evidenčních jednotek se uvádí velikost v bytech.

1. mapy – uvádí se počet map, mapových děl a plánů. Mapou se rozumí zmenšený generalizovaný konvenční obraz Země, nebeských těles, kosmu či jejich částí, převedený do roviny zpravidla pomocí matematicky definovaných vztahů (kartografickým

zobrazením), ukazující podle zvolených hledisek polohu, stav a vztahy přírodních, socioekonomických a technických objektů a jevů.

Mapovým dílem se rozumí mapa složená z více zpravidla stejně velkých, stejně graficky zpracovaných a systematicky podle kladu listů označených sekcí, která se vykazuje jako jedna evidenční jednotka. U této evidenční jednotky se rovněž uvádí počet listů (sekcí) uchovaných v archivním souboru. Mapové dílo se vyznačuje shodnou velikostí mapových listů a úplným pokrytím zájmového území. Z toho vychází i systém značení mapových listů, díky němuž lze odvodit určení sousedních mapových listů. Reambulované mapy v rámci mapového díla jsou považovány za součást tohoto díla. Výjimku tvoří mapy vztahující se ke stabilnímu katastru (indikační skici, popisy hranic katastrálních obcí, staré katastrální mapy, císařské otisky a tzv. reambulované mapy stabilního katastru), které nejsou chápány jako mapové dílo, nýbrž jako součást stabilního katastru, a proto jsou počítány podle katastrálních obcí. Evidenční jednotkou je zde mapa pro katastrální obec.

Plány zobrazující urbanizované území (zpravidla město) nebo jeho část v relativně velkém měřítku, zpravidla za účelem orientace, se považují za mapu velkého měřítku. Sem se řadí plány pozemků a dvorů a plány zobrazující zasazení budov v krajině apod. V případě ortofotomap a souborů kolmých leteckých snímků pořizovaných podle pravidel fotogrammetrie se postupuje analogicky jako u mapových děl.

Šikmé letecké snímky jsou považovány za fotografie; pokud mají formu pohlednic (nikoli pravých fotografií), vykazují se jako pohlednice.

U map v digitální podobě se uvádí počet, v poznámce je uvedena bližší charakteristika (GIS, ortofotomapa, kolmý letecký snímek apod.) a velikost v bytech.

Glóby, plastické či reliéfní mapy, modely terénu se vykazují jako mapy, v závorce je uvedena přesná charakteristika.

Tato evidenční jednotka má značku map.

2. atlasy – uvádí se počet atlasů. Atlas je systematicky uspořádaný a jednotně technicky i graficky provedený soubor map vztahujících se k tematické oblasti, vydaný, resp. prezentovaný v podobě knihy nebo v podobě jednotlivých listů vkládaných do obalu. Je opatřen titulním listem a obsahuje zpravidla další náležitosti (doprovodný text, rejstříky), což jej odlišuje od mapového souboru. Atlasy se vykazují jako jednotliviny. Atlasy se nevykazují jako staré tisky. Tato evidenční jednotka má značku atl.

3. technické výkresy – uvádí se počet technických výkresů. Technický výkres je výkres nebo skupina výkresů používaný v technických oborech, vytvořený ve vhodně zvoleném měřítku, zpravidla s kótami. Obsahuje všechny informace nezbytné pro výrobu stroje, přístroje a jiného výrobku či jeho součásti a pro realizaci stavby či její části. Do této kategorie lze zařadit i výkresy, které nevznikají s cílem výroby či stavby (např. výkresy školní). Tato evidenční jednotka má značku tvy.

4. grafické listy – uvádí se počet jednotlivých volných grafických listů a vázaných souborů (cyklů), sérií a alb. Do poznámky se uvede, zda jde o soubor, sérii, album apod. Zde se uvádí i užitá grafika (ex libris, ilustrace vytržené z knih apod.), nikoli však plakáty. Grafický list je jedním ze základních typů grafiky. Jde o reprodukci pomocí některé standardní grafické metody (dřevoryt, dřevořez, mědiryt, lept atp.), která je otištěna na samostatném archu papíru. Grafický list může být buď opatřen paspartou a zavěšen na stěně, nebo vložen do desek. Jako grafický list v digitální podobě se vykazují díla počítačové grafiky. Tato evidenční jednotka má značku gli.

5. kresby – uvádí se počet jednotlivých kreseb a jejich svázaných souborů (konvolutů), bez ohledu na to, zda jde o základ pro následnou malbu jinou výtvarnou technikou, nebo o samostatné výtvarné dílo, a bez ohledu na nástroje použité při jejich tvorbě (tužka, pero, uhl, pastel apod.). Do kreseb se zařazují i výjimečně uchované malby (např. akvarely,

koláže, oleje apod.), na výskyt malby se upozorní v poznámce k evidenční jednotce jednoduchým vyjádřením (např. 1 olej). Tato evidenční jednotka má značku kre.

měřický náčrt nebo manuál

náčrt nebo zápisník pořízený při měření. Obsahuje zpravidla číselné a grafické vyjádření výsledků podrobného měření. Zápisník měřených údajů může mít podobu tiskopisu pro záznam, popř. výpočet měřických údajů; v názvu zápisníku bývá připojeno označení druhu práce (zápisník podrobného měření, fotogrammetrický zápisník apod.).

měřítko mapy

poměr zmenšení mapy (glóbu) vzhledem ke skutečnosti; označuje se výrazem $1 : M$, kde M je měřítkové číslo. V této podobě se měřítko nazývá **číselné měřítko**. **Grafické měřítko** v mapě je úsečka rozdělená na dílky, jejichž délky odpovídají v měřítku mapy číselně vyjádřeným skutečným délkám. **Sáhové měřítko** mapy je měřítko $1 : 2880$ (případně i $1 : 1440$, $1 : 720$), které bylo použito pro mapy stabilního katastru (1 vídeňský sáh = 1,896 m). Měřítko bylo zvoleno tak, aby jedno katastrální jítro (čtverec o straně 40 sáhů) v terénu bylo v mapě zobrazeno jako jeden čtvereční palec. **Dekadické měřítko** mapy je měřítko mapy v dekadické (desítkové, metrické) soustavě, např. $1 : 2000$.

Jako mapy velkých měřítek se zpravidla označují mapy s měřítkovým číslem menším nebo rovným 2880, mapy středních měřítek mají měřítkové číslo v rozsahu od 3000 do 500 000, mapy malých měřítek mají měřítkové číslo větší než 500 000. Hranice odlišující mapy velkých, středních a malých měřítek jsou ale v různých obdobích vývoje kartografie a i v závislosti na geografickém kontextu (v různých státech) chápány různě, tyto výrazy nejsou ustáleny.

Mapa proměnného měřítka je mapa, jejíž měřítko se mění plynule od středu mapy k jejím okrajům; tato poměrně neobvyklá kartografická technika se někdy používá při tvorbě orientačních plánů měst pro zvýraznění a zřehlednění středu města.

Výraz měřítko se používá i pro pomůcky užívané při měření délek a sklonů. Sklonové měřítko v mapě je diagram, jímž se dá určovat ze vzájemné vzdálenosti vrstevnic sklon reliéfu. Příčné (transverzální) měřítko v mapě je diagram, jímž se dají odměřovat délky s přesností na $1/10$ mm; využívá principu nonia, kdy úhlopříčná čára vytíná na jednotlivých rovnoběžných čarách úseky o délce od 0,1 mm do 0,9 mm.

Viz také: určení měřítka mapy

meteorologická mapa (též synoptická mapa, povětrnostní mapa)

tematická mapa zobrazující meteorologické jevy a meteorologickou situaci podle aktuálních výsledků pozorování jednotlivých meteorologických stanic; je základem rozboru a předpovědi počasí.

Viz také: klimatická mapa

mimorámové údaje viz **řád mapy**

místní trať viz **intravilán**

místopisná mapa viz **topografická mapa**

model reliéfu viz **model terénu**

model terénu (též model reliéfu, model území)

prostorové (trojrozměrné) zobrazení území.

model území viz **model terénu**

modrokopie, modrák viz **kyanografická kopie mapy**

montánní mapa viz **důlní mapa**

morfografická mapa

tematická mapa zobrazující formy a typy zemského povrchu klasifikované podle vnějšího tvaru. Pokud zachycuje i velikostní charakteristiky těchto jednotlivých forem a typů, lze ji označit i jako mapu morfometrickou.

morfometrická mapa viz **morfografická mapa**

náčrt orografických čar

mapová skica zobrazující hlavní orografické prvky reliéfu, tedy hřbetnice a údolnice.

náčrt viz skica

národní atlas viz atlas

nástěnná mapa viz mapa

navigační mapa viz říční navigační mapa

název mapového díla

název celého mapového díla vyjadřující obvykle druh mapy, zobrazované území a měřítko mapy (např. Základní mapa ČSSR 1 : 100 000).

název mapového listu

zpravidla jméno nejvýznamnějšího sídla nebo jiného geografického objektu zobrazeného na mapovém listu, často ve spojení s označením mapového listu tzv. nomenklaturou, tedy s číselným, alfabetickým nebo kombinovaným výrazem vyjadřujícím jeho umístění v kladu mapových listů (např. Duisburg 4506).

název mapy

slovní označení sestávající obvykle z druhu mapy, zobrazeného území, popř. i měřítka mapy (např. Geologická mapa Československa 1 : 1 000 000).

nebeský glóbus viz glóbus

nekulový glóbus viz glóbus

němá mapa viz mapa

nomenklatura mapy viz název mapového listu

O-T mapa (též kruhová mapa, T mapa)

druh středověké mapy, která zobrazovala tehdy známý svět v podobě kruhu. Mapa zobrazovala Evropu, Asii a Afriku, Středozemní a Rudé moře a řeku Don. Ve středu byl zobrazován biblický Jeruzalém. Celkově měla mapa kompozici písmena O s velkým vepsaným T, odtud zkratka O-T (podle jiného výkladu od názvu map římské říše označovaných jako Orbis Terrarum).

obecně geografická mapa viz obecně zeměpisná mapa

obecně zeměpisná mapa (též obecně geografická mapa, všeobecně zeměpisná mapa, všeobecně geografická mapa, zeměpisná mapa, geografická mapa)

mapa zpravidla malého měřítka, zobrazující hlavní geografické objekty území – charakter povrchu (nížiny, pahorkatiny, hory), vodstvo, velká sídla, hlavní komunikace apod. Znázorňuje velké územní celky, popřípadě celý svět. Na rozdíl od topografické mapy není jejím úkolem zachytit detail, ale vystihnout celek. Od topografické mapy se nejsnadněji odliší podle zákresu sídel: sídlo, vyjádřené v topografické mapě půdorysem, je v obecně zeměpisné mapě znázorněno pouhou mapovou značkou.

Viz také: chorografická mapa

obrysová mapa

mapa obsahující pouze obrysy polohopisu, sloužící pro dokreslování dalších prvků; používá se při výuce. Jako mapa obrysová se označoval i jeden z druhů lesnických map.

oceánografická mapa (atlas)

mapa (atlas) zobrazující oceány a oceánografické objekty a jevy a jejich charakteristiky (hloubky, mořské proudy apod.)

okrajový náčrtek (též skelet)

přehledné zobrazení (schéma) správních hranic, druhů použitých mapových podkladů, měřických metod užitých pro jednotlivé části mapového listu aj., umístěné vně rámu mapy. V minulosti se někdy užívalo i termínu skelet.

orientace mapy (severní)

vyhotovení mapy podle zásady, že její horní okraj směřuje k zeměpisnému severu; v tomto případě se na mapě severní orientace nevyznačuje. Při jiné orientaci mapy se zeměpisný sever na mapě zpravidla vyznačuje, například šipkou, kompasovou růžicí apod.

Viz také: kompasová růžice

orientační síť mapy viz **sítě na mapě**

orografická mapa

mapa věnující se zejména výškopisným poměrům zobrazeného území.

ortofotomapa viz **fotomapa**

ostrovní mapa viz **mapa**

otáčivá hvězdná mapa viz **hvězdná mapa**

označení mapového listu viz **název mapového listu**

paleogeografická mapa

mapa zobrazující stav Země, oceánů, moří a kontinentů v předchozích geologických epochách.

panorama

celkový pohled na krajinu a její perspektivní zobrazení v širokém horizontu; používá se nejčastěji jako doplněk knižních publikací nebo pro turistické účely na rozhlednách a vyhlídkových bodech apod.

Viz také: pohledová mapa, veduta

parcela viz **pozemek, parcela, stavební parcela, pozemková parcela**

parcelace viz **parcelační plán**

parcelační plán

plán vyhotovený pro účely parcelace, tedy rozdělování rozsáhlých pozemků na více pozemků. Ty mají parcelní čísla tvořená zlomkem (tzv. poddělená parcelní čísla), kde v čitateli je původní parcelní číslo a ve jmenovateli jsou od jedničky pořadová čísla jednotlivých nově vzniklých částí.

Viz také: parcelní číslo

parcelní číslo

číslo, kterým je označena každá parcela jednoho katastrálního území shodně ve všech katastrálních operátech. Samostatně jsou číslovány stavební parcely vedle pozemkových parcel v katastrálních mapách vyhotovených před rokem 1865, v pozdějších mapách je číslování společné. Rozdělí-li se parcela na samostatné díly, mají jejich parcelní čísla tvar zlomku (tzv. poddělené parcelní číslo), kde v čitateli je původní parcelní číslo a ve jmenovateli jsou čísla počínající jedničkou.

parcelní protokol

součást písemného operátu pozemkového katastru, která obsahuje v aritmetickém pořadí parcelní čísla všech parcel katastrálního území s uvedením potřebných údajů pro každou parcelu.

parergon

pod tímto pojmem rozumíme jakékoliv vedlejší zobrazení na mapovém listě, které není mapovým obsahem, ale může s ním více či méně souviset. Parergon, původně ze staré řečtiny do latiny převzaté slovo, znamená něco jako „vedlejší věc, dodatek, doplněk“. Parerga plnila především funkci estetickou, reprezentativní a doplňovala prázdná místa na mapovém listě. Stávaly se též součástí grafických měřítek, směrových růžic nebo i titulů, popřípadě legend map umístěvaných v kartuších. Rozlišujeme tyto základní typy parerg: a) Kartuše – v jakékoliv formě druh uzavřeného rámečku, v různých proporcích, vyhotovení, výzdobě je nejčastěji užitá pro titul mapy, měřítko či legendu. b) Stuha – zpravidla slouží jako nosič titulu mapy nebo měřítka. c) Kamenný sokl – v různých formách, například i jako torzo architektury se objevuje jako nosič legendy, titulu či měřítka mapy. Ve svých formách se jedná zpravidla o klasicistní či antické prvky architektury. d) Alegorie a personifikace – alegorie řek, postavy

vodních božstev vylévající proud vody (řeku) z amfor; zosobnění antických božstev včetně jejich atributů, anebo alegorie ročních období. e) Nadpřirozená bytost – mohou to být vznášející se amorci nebo například divý muž. f) Figura – Nalézáme figurální náměty konkrétních osob, jako mohou být postavy lesníků, myslivce, nebo i někdy samotného majitele zobrazovaného území (šlechtice, apod.). g) Lidská činnost a nástroje této činnosti – jde o výjevy, kde je zachycena například důlní, hutní, sklářská či jiná řemeslná činnost. Na mapách lze nalézt i nástroje lidských činností, jako například zeměměřičské pomůcky (např. odpichovátko, sextant), nebo je zachycena činnost zeměměřiče. h) Fauna a flóra – Náměty pro parergon byly hledány rovněž v rostlinné a zvířecí říši. Například u lesních map se často vyobrazuje vysoká či černá zvěř. i) Heraldické prvky – erby, znaky nebo erbovní figury jsou hojně zastoupeny ve výzdobě map. j) Krajinná partie – zachycení krajiny; v době romantismu s oblíbenými zříceninami. k) Veduta – viz heslo veduta.

pásová mapa viz **mapa**

plakátová mapa

maximálně zjednodušená mapa libovolného obsahu, použitá na plakátu nebo na obdobném místě.

plán

půdorysné vyjádření objektů malého územního rozsahu ve velkém měřítku bez použití matematicky definovaných vztahů (kartografického zobrazení). Plán tedy zobrazuje tak malé území, že v něm není potřeba kartograficky řešit zkreslení dané zakřivením zemského povrchu (na délku do max. 30 km).

V mapových sbírkách archivů zpravidla není možné důsledně terminologicky rozlišovat mezi mapou a plánem, a to zejména u nejstarších map. Lze proto doporučit dávat přednost pojmu mapa vždy tam, kde obsah kartografického díla vyhovuje výkladu tohoto názvu. Současně je ale třeba přihlídnout k tomu, zda použití termínu mapa neodporuje vžitým zvyklostem (např. plán města).

V oblasti evidence NAD se počet plánů uvádí v dílčí evidenční jednotce mapy (hlavní evidenční jednotka mapy, plány, technické výkresy, grafické listy, kresby).

plastická mapa viz **reliéfní mapa**

plavební mapa

tematická mapa zobrazující plavební dráhy lodí a objekty a údaje pro zabezpečení plavby.

poddělené parcelní číslo viz **parcelní číslo**

podlepování map

nalepování map například na plátno za účelem prodloužení životnosti papírových map nebo sloužící k montáži vícedílných map do jednoho celku.

Viz také: díly mapy, mapový soulep

podrobná mapa viz **topografická mapa**

pohledová mapa

mapa vykreslená jako šikmý pohled na krajinu z ptačí perspektivy; její zpracování patří spíše do oblasti malířství než kartografie. Výhodou této metody znázornění krajiny může být působivost a názornost, nevýhodou například to, že odvrácenou stranu pohoří nelze zobrazit, zůstává skryta.

Viz také: panorama, veduta

politická mapa

mapa světa, kontinentů nebo jejich velkých částí, znázorňující rozdělení zobrazeného území na jednotlivé státy.

polní manuál viz **polní náčrt**

polní náčrt (též polní manuál)

zběžně v terénu vyhotovený náčrt obsahující údaje pro pozdější vyhotovení mapy.

polní trať viz **extravilán**

portolánová mapa (též kompasová mapa)

středověká námořní mapa zachycující hlavně mořské pobřeží, nejčastěji Středozevního moře a západní Evropy; jméno je odvozeno od portolánů, psaných návodů pro pobřežní plavbu. Mapa neměla zeměpisnou síť, ale ve středu mapy bývala nakreslená alespoň jedna ústřední růžice o 16 paprscích a kolem ní zpravidla dalších 16 růžic o dvojnásobném počtu paprsků, sloužících pro navigaci. Nejstarší portolánové mapy se datují do 14. století, někdy bývají shromážděny do tzv. portolánových atlasů.

povětrnostní mapa viz meteorologická mapa**pozemek, parcela, stavební parcela, pozemková parcela**

pozemek je podle katastru nemovitostí část zemského povrchu oddělená od sousedních částí hranicemi územní správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, hranicí držby, hranicí druhů pozemků, popřípadě rozhraním způsobu využití pozemků. Parcela je pozemek, který je geometricky a polohově určen, zobrazen v katastrální mapě a označen parcelním číslem.

Katastrálně se parcely dělí na parcely stavební a pozemkové. Stavební parcela je pozemek evidovaný v katastru nemovitostí v druhu pozemku „zastavěné plochy a nádvoří“. Pozemková parcela je parcela, která není evidovaná v druhu pozemku „zastavěné plochy a nádvoří“, resp. která je evidovaná v některém druhu pozemku v rámci zemědělské půdy nebo druhu pozemku „vodní plocha“ nebo „ostatní plocha“.

pozemková kniha

veřejná kniha, ve které se vedla v období od roku 1871 do roku 1964 vlastnická a jiná věcná práva k nemovitostem.

pozemková mapa

součást měřického operátu jednotné evidence půdy a evidence nemovitostí; podrobná mapa zobrazující nemovitosti a udržovaná v souladu se skutečným stavem v terénu.

pozemková parcela viz pozemek, parcela, stavební parcela, pozemková parcela**pozemkový katastr**

geometrické zobrazení, soupis a popis všech pozemků v bývalé Československé republice, vyhotovené podle zákona č. 177/1927 Sb., o pozemkovém katastru a jeho vedení (katastrální zákon), a vládního nařízení č. 64/1930. Sloužil jako podklad pro vyměřování veřejných daní, pro zakládání, obnovování nebo doplňování veřejných knih a jejich map, pro zabezpečení držby, pro převody nemovitostí. Vedl se od roku 1931 do roku 1956, přičemž v období 1938–1956 již jeho vedení nebylo zcela spolehlivé. Jeho předchůdcem byl stabilní katastr, následovníkem jednotná evidence půdy a evidence nemovitostí.

Viz také: stabilní katastr, jednotná evidence půdy

pozemnostní arch

součást písemného operátu pozemkového katastru, která obsahuje soupis všech parcel jednoho vlastníka (držitele) nebo spoluvlastníků (spoludržitelů) v jednom katastrálním území.

prehistorická mapa viz mapa**proměnné měřítko mapy viz měřítko mapy****první vojenské mapování** (též josefské vojenské mapování)

proběhlo v zemích rakouského císařství v letech 1763–1787 a je známo pod názvem mapování josefské, protože bylo dokončeno za vlády Josefa II. Měřítko 1 : 28 800 bylo dáno poměrem jednoho vídeňského palce na mapě ku 400 vídeňským sáhům ve skutečnosti. Mapovalo se bez trigonometrické sítě podle pouhého pozorování v terénu, tedy odhadem, případně odkrokováním podrobností. Polní elaboráty byly sestaveny do obdélníkových sekcí, tzv. brouillonů.

Práce byly prováděny nejednotně po jednotlivých korunních zemích. V Čechách bylo zmapováno v letech 1764–1767 na polohopisném podkladě Müllerovy mapy Čech 273 mapových sekcí s názvem Válečná mapa Království českého (Kriegs-Karte des Königreichs

Böhmen). Po roce 1779 byly sekce v severních Čechách opraveny, 141 sekcí bylo v letech 1780–1783 mapováno nově. V letech 1812–1819, tedy v době druhého vojenského mapování a s využitím tehdy budované trigonometrické sítě, bylo mapováno dalších 35 sekcí.

Na Moravě bylo zmapováno v letech 1764–1768 na polohopisném podkladě Müllerovy mapy Moravy 126 mapových sekcí s názvem Mapa Markrabství moravského (Karte von dem Markgraffthum Mähren). V letech 1779–1781 byly 4 sekce opraveny a 36 sekcí nově mapováno.

Ve Slezsku bylo zmapováno v roce 1763 na polohopisném podkladě pravděpodobně Wielandovy mapy 40 mapových sekcí s názvem Válečná mapa Knížectví těšínského, opavského, krnovského a nisského (Kriegs-Charte derer Fürstenthumer Teschen, Troppau, Jägerndorf und Neisse). V roce 1780 bylo 10 sekcí opraveno a 30 nově mapováno.

Zároveň s mapováním byl pro každou sekci vyhotoven slovní vojensko-topografický popis, ve kterém byly uvedeny údaje v mapě nezaznamenané, v Čechách v 19 a na Moravě ve 4 svazcích. Operáty prvního vojenského mapování nebyly reprodukovány a byly utajované.

Viz také: vojenská mapa, druhé vojenské mapování, třetí vojenské mapování
přehledná mapa (též generální mapa, generálka)

mapa zpracovaná tak, aby poskytovala komplexní a názorný přehled o zobrazeném území. U map bývalých vojenských mapování se jako mapy generální označovaly mapy v měřítkách 1 : 288 000 (druhé vojenské mapování) a 1 : 200 000 (třetí vojenské mapování).

překrývací mapa viz **mapa**

přibližovací mapa letiště

letecká mapa zobrazující širší okolí letiště; umožňuje vizuální kontrolu topografie a letových překážek a je určena pro posádku letadla a jeho řízení bez radionavigačních prostředků.

příčné měřítko viz **měřítko mapy**

přílohová mapa viz **mapová příloha**

příložná mapa

u katastrálních map mapa ve větším měřítku, než je základní měřítko mapy, ke které tvoří přílohu. Zobrazuje část území s hustým polohopisem (obvykle část intravilánu), která se nedá zobrazit v základním měřítku mapy.

příruční atlas viz **atlas**

příruční katastrální mapa (též indikační mapa, indikační skica n. skizza)

1. otisk katastrální mapy vyhotovený na kartonu, podlepený kartonem nebo jinak upravený pro práci v terénu, 2. součást měřického operátu stabilního i pozemkového katastru.

příruční mapa viz **mapa**

přítisk (též vtisk)

doplnění kompletní mapy dotiskem s dodatečnými informacemi.

půdní mapa (též pedologická mapa)

tematická mapa zobrazující půdní pokryv a druhy (písčité, hlinité, jílovité) a typy (černozem, hnědozem, podzol) půd. Mohou být uvedena i ložiska důležitých nerostných látek, jako jsou cihlářské hlíny, písek, štěrk, vápenec, slín aj.

půllist (mapy) viz **dílčí mapový list**

rám mapy

soustava jedné nebo více čar ohraničujících mapové pole; slouží i pro umístění (příp. pro podrobnější grafické dělení) souřadnicových údajů, u starých map i ke grafické výzdobě mapy. Údaje umístěné vně mapového rámu (běžně např. název mapy, měřítko mapy, tiráž, okrajový náčrtek, graf apod.) se nazývají mimorámové údaje. Pokud jsou nějaké údaje umístěné v ploše mapového rámu, tj. mezi vnitřními a vnějšími rámovými čarami, nazývají se rámové údaje.

Viz také: dělení rámu mapy

rámové údaje viz **rám mapy**

raná mapa viz mapa

reambulace mapy viz aktualizace mapy

reambulovaný katastr

název stabilního katastru po jeho jednorázovém doplnění změnami vzniklými od jeho založení a po novém ocenění pozemků. Reambulace stabilního katastru byla nařízena v roce 1869 a trvala do roku 1881. Nedosáhla kvality předchozích prací, její technické provedení místy katastrální operáty stabilního katastru znehodnotilo.

Viz také: stabilní katastr

regulační plán

druh územní plánovací dokumentace, který je zpracováván pouze pro část obce (u malých obcí výjimečně pro celé jejich území) a který je podrobnější než územní plán či zásady územního rozvoje.

Lze rozlišit regulační plán pro: 1. zastavitelné plochy, 2. přestavbu, 3. ochranu hodnotných území (městské památkové rezervace), 4. nezastavitelné území.

Regulační plán stanovuje podrobné podmínky pro využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb, pro ochranu hodnot a charakteru území a pro vytváření příznivého životního prostředí a vymezuje veřejně prospěšné stavby nebo veřejně prospěšná opatření. Nahrazuje ve schváleném rozsahu územní rozhodnutí (nikoli však v nezastavěném území) a je závazný pro územní plány a regulační plány vydávané obcemi. Regulační plán musí být v souladu s platným územním plánem a zásadami územního rozvoje, resp. i s regulačním plánem území případně vydaným krajem.

Výkresy se zpracovávají a vydávají zpravidla v měřítku 1 : 1000, popřípadě 1 : 500, s výjimkou výkresu veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací, který se vydává v měřítku 1 : 2880. Výkres širších vztahů bývá zpracováván v měřítku hlavního výkresu územního plánu.

rejstřík mapy (atlasu)

samostatná textová část mapy, která obsahuje abecedně seřazený seznam všech geografických jmen objektů, které se v mapě vyskytují; bývá doplněn údajem o poloze objektu v mapě a tištěn zpravidla na její rubové straně. Rejstřík atlasu je samostatná textová část atlasu, ve které je každý objekt doplněn pořadovým číslem mapy, charakteristikou objektu a přesnějším určením jeho polohy na mapě. Bývá zařazen zpravidla za mapovou částí atlasu.

reliéfní mapa (glóbus) (též plastická mapa)

mapa, na níž jsou pohoří, nížiny a další tvary reliéfu zemského povrchu pro větší názornost vytvořeny plasticky, například vylisováním celé mapy z plastu. Měřítko použité pro zobrazení výškových poměrů je zpravidla větší než měřítko rovinného zobrazení mapy, protože při použití stejného měřítka pro výškové i horizontální poměry by byly výškové rozdíly příliš nezřetelné (mapa je tzv. převýšená). Obdobně reliéfní glóbus je glóbus doplněný o převýšený reliéfní model pevnin.

retrospektivní mapa viz dějepisná mapa

revize mapy viz aktualizace mapy

rozměr mapy

v archivnictví bývá někdy chápán jinak než v kartografii, kde se rozměrem mapy (mapového listu) rozumí zásadně rozměr mapového pole, tedy vzájemná vzdálenost vnitřních rámových čar, bezprostředně omezujících vlastní zákres mapového obsahu. Ve sbírkách nebo popisech starých map se oproti tomu můžeme setkat s uvedením rozměru mapy jako rozměru celého papíru, na kterém je mapa vytištěna nebo vykreslena. Někdy je navíc mapové pole označeno jako „zrcadlo mapy“, přičemž ale kartografové zrcadlem mapy rozumějí spíše grafické rozmístění všech podstatných částí mapy (hlavní mapy, vedlejších map, okrajových náčrtků, textů apod.) v ploše mapy.

rub mapy viz **líc a rub mapy**

rukopisná mapa viz **mapa**

rycí fólie viz **fólie s rycí vrstvou**

řiční navigační mapa

tematická mapa, která zobrazuje řiční tok s nejbližším okolím a objekty a informace sloužící plavební navigaci.

sáhové měřítko mapy viz **měřítko mapy**

sekce mapy viz **mapové dílo**

sekční list viz **mapové dílo**

seznam mapových značek viz **klíč mapových značek**

schéma hranic viz **okrajový náčrtek**

schéma kladu listů

grafické vyjádření sousedních mapových listů, vytištěné jako mimorámový údaj dané mapy.

schematická mapa viz **mapa**

silniční mapa viz **automapa**

sítě na mapě

sítě mohou být různého druhu. Souřadnicová síť je soustava čar na mapě spojujících místa se stejnými zeměpisnými nebo pravoúhlými souřadnicemi; někdy bývá umístěna jen na rámu mapy. Orientační síť je soustava na sebe kolmých čar, které rozdělují mapu na dílčí mapová pole, označená písmeny nebo číslicemi; slouží k rychlému vyhledávání objektů na mapě podle rejstříku mapy. Kilometrová síť je pravidelná soustava vzájemně kolmých čar na mapě, představujících kilometrové vzdálenosti (= čtvercová síť o stranách 1 km). Číselná hodnota rozdílu mezi sousedními čarami sítě se nazývá interval sítě.

Viz také: dělení rámu mapy

situace viz **situační výkres**

situační výkres (též **situace**)

určuje prostorový vztah projektované stavby vzhledem k polohově určujícímu okolí (dosavadnímu stavu), které se do situace přejímá zpravidla z mapových podkladů (mapy velkých měřítek, mapy vzniklé na podkladě předešlých, mapy vzniklé pro daný účel jako původní). Stavební objekty (budovy, přemostění mezi budovami, mosty, podzemní objekty a prostory apod.) a podzemní vedení se zobrazují v pohledu shora.

skelet (na mapě) viz **okrajový náčrtek**

skica (též **náčrt**)

v oblasti kartografie jde nejčastěji o zobrazení území vyhotovené od ruky. Slouží obvykle jako podklad pro zhotovení finální mapy.

Viz také: příruční katastrální mapa

skládaná mapa viz **mapa, harmonikové skládání mapy**

sklonové měřítko viz **měřítko mapy**

slepá mapa viz **mapa**

slepecká mapa viz **tyflografická mapa**

slepecké písmo viz **tyflografická mapa**

složená mapa viz **mapa**

směrová růžice viz **kompasová růžice**

snímek mapy

v minulosti užívaný termín pro ručně nebo mechanicky vyhotovenou kopii části listu katastrální mapy, zpravidla zájmové parcely a jejího okolí.

snímková dvojice (též **stereodvojice**)

dvojice pozemních nebo leteckých měřických snímků pořízených se vzájemným překrytím tak, že může být pozorována stereoskopicky a vytváří virtuální prostorový vjem.

soubor map (též **mapový soubor**)

více map se stejnou tematikou, zpracovaných podle jednotných kartografických zásad, zpravidla (ale ne vždy) i ve stejném měřítku. Příkladem z československé kartografické produkce může být v minulosti oblíbený, masově rozšířený a opakovaně vydávaný soubor map „Poznáváme svět“. Nezaměňovat s mapovým dílem („vícelistovou mapou“).

Viz také: mapová edice, mapové dílo

souřadnicová síť viz výkresový list, síť na mapě

speciální mapa, speciálka viz vojenská mapa, druhé vojenské mapování, třetí vojenské mapování

speleologická mapa

mapa zachycující podzemní prostory jeskyní.

správní mapa viz administrativní mapa

stabilní katastr

název katastru vybudovaného na základě patentu císaře Františka I. z roku 1817. Byl založen velmi pečlivě v první polovině 19. století a obsahoval jako první z katastrů geometrické zobrazení pozemků provedené na podkladě trigonometrické sítě, tedy sítě geodeticky přesně zaměřených bodů, která pokrývala rovnoměrně celé území státu. Základní jednotkou, pro kterou byl stabilní katastr založen, byla katastrální obec, určená příslušností k bernímu okresu a kraji.

Rozvoj hospodářství v polovině 19. století způsobil rychlé narůstání nesouladu mezi stavem katastru a skutečností, proto byla v roce 1869 nařízena tzv. reambulace stabilního katastru, která trvala do roku 1881. Od roku 1883 pak byla nařízena již průběžná údržba katastrálních operátů, zaručující jejich přesný soulad se skutečným a právním stavem. Ve dvacátých letech 20. století byla v Československu v důsledku provedené pozemkové reformy zjištěna častá neúplnost a nesprávnost záznamů pozemkové držby a jako východisko k nápravě byl zákonem v roce 1927 založen tzv. pozemkový katastr.

Viz také: josefský katastr, pozemkový katastr, reambulovaný katastr

Státní mapa 1 : 5000 viz Státní mapa hospodářská 1 : 5000

Státní mapa hospodářská 1 : 5000

podrobná a kvalitní původní mapa, obsahující na svou dobu i velmi detailní výškopis (interval vrstevnic 1 m), vydávaná v Československu po roce 1950. Nepokryla ale celé státní území a vzhledem ke zdlouhavosti její výroby byla nahrazena původně pouze provizorní Státní mapou odvozenou 1 : 5000, která již celé území státu pokryla a sama byla až po desítkách let vydávání opět nahrazena kvalitnější (neodvozenou) Státní mapou 1 : 5000.

Státní mapa odvozená 1 : 5000 viz Státní mapa hospodářská 1 : 5000

státní mapové dílo

mapové dílo vyhotovené ve státním zájmu; jeho vytváření, vydávání, udržování či obnovování a dokumentace je v působnosti státního orgánu. V České republice je z historických důvodů kartografická produkce státu stále udržovaná jako dvojí – civilní a vojenská. Vydavatelem současných civilních státních mapových děl je Český úřad zeměměřický a katastrální a vykonavatelem prací při jejich správě jsou katastrální úřady (v případě katastrálních map) a Zeměměřický úřad (v případě topografických a několika tematických map státu ve středním a malém měřítku). Tvorbu vojenských map státního území zabezpečuje Ministerstvo obrany ČR.

stavební parcela viz pozemek, parcela, stavební parcela, pozemková parcela

stejnodélné zobrazení viz ekvidistantní zobrazení

stejnoploché zobrazení viz ekvivalentní zobrazení

stejnoúhlé zobrazení viz konformní zobrazení

stereodvojice viz snímková dvojice

svítící glóbus

glóbus doplněný světelným zdrojem umístěným uvnitř koule; někdy bývá konstruován jako tzv. duplexní, tedy na povrchu fyzický a zevnitř, což je viditelné až po zapnutí, politický nebo naopak.

synoptická mapa viz meteorologická mapa

školní atlas

atlas obsahující zpravidla obecně zeměpisné i tematické mapy a určený pro školní výuku na různých stupních škol. Nejčastěji je určený pro výuku zeměpisu a obsahuje geografické mapy (školní zeměpisný atlas) nebo pro výuku dějepisu a obsahuje mapy dějepisné (školní dějepisný atlas).

školní dějepisný atlas viz školní atlas

školní mapa

mapa s obsahem upraveným pro použití ve škole, podle provedení může být příruční nebo nástěnná.

školní nástěnná mapa viz školní mapa

školní zeměpisný atlas viz školní atlas

šrafování

stará metoda znázorňování terénního reliéfu v mapě určitým druhem šraf, tedy krátkých úseček hustě kreslených ve směru spádu terénu. Šraf rozeznávají kartografové několik druhů. Jako tzv. kreslířské šrafy jsou někdy označovány šrafy užívané velmi subjektivně v mapách 18. století. Modernější, tzv. spádové (sklonové, svahové) šrafy byly tím hustší a silnější, čím větší byl sklon terénu. Jinou variantou byly tzv. stínové šrafy, umístěvané do hypoteticky zastíněných míst při předpokládaném severozápadním osvětlení terénu, opět podle principu "čím větší stín, tím hustší a silnější šrafy". Výhodou šraf bylo dobré znázornění plasticity terénu, nevýhodou ale zhoršení přehlednosti a čitelnosti ostatního obsahu mapy. Navíc byla kresba šraf mimořádně pracná a zdlouhavá, jeden list staré vojenské speciální mapy se údajně šrafoval i celý rok. Postupně byly šrafy v mapách nahrazovány vrstevnicemi a vyjadřování plasticity terénu nahradily různé druhy jeho stínování.

Viz také: vrstevnice

T mapa viz O-T mapa

technická mapa

mapa velkého měřítka, která svou přesností a obsahem vyhovuje požadovanému technickému a hospodářskému účelu. Technická mapa města (někdy označovaná zkratkou TMM) podrobně zobrazuje inženýrské sítě (vodovody, plynovody, kabelové rozvody, kanalizaci), technická zařízení a komunikace. Technickohospodářská mapa (THM) byl název technické mapy vyhotovované podle obecně závazného technického předpisu v měřítku 1 : 2000 (ve městech 1 : 1000 nebo 1 : 500 a v horských oblastech 1 : 5000) v období 1962 až 1980. Od roku 1981 se místo THM vyhotovovala Základní mapa velkého měřítka (ZMVM), u které byl oproti THM polohopis zjednodušen a výškopis vynechán.

technická mapa města viz technická mapa

technickohospodářská mapa viz technická mapa

tiráž mapy

soubor údajů o mapě, jejím nakladateli, vydavateli, zpracovateli a tiskárně. Někdy se uvádí i jméno odpovědného a technického redaktora mapy, datum redakční uzávěrky, tiskový náklad a další údaje. Součástí tiráže bývá copyright s uvedením nositele autorských práv a s vrocením prvního vydání.

topografická mapa (též místopisná mapa, podrobná mapa)

mapa zpravidla středního měřítka, která je zpracovaná tak, že skutečnosti a stav terénu vyjadřuje co nejpodrobněji. Typická je pro ni tedy malá přehlednost, ale zato velká detailnost a komplexnost obsahu. Někdy bývá označovaná i jako mapa podrobná (nevhodné) či místopisná (nevhodné). Topografické mapy se pro své vlastnosti využívají jako pramenné

mapy při tvorbě ostatních (tematických) kartografických děl. Od obecně zeměpisné mapy se topografická mapa nejsnadněji odliší podle zákresu sídel: sídlo, vyjádřené v obecně zeměpisné mapě pouhou mapovou značkou, je v topografické mapě vyjádřeno půdorysem.

topografická sekce, toposekce viz vojenská mapa, první vojenské mapování, druhé vojenské mapování, třetí vojenské mapování

transverzální měřítko viz měřítko mapy

třetí vojenské mapování

proběhlo v rakouské monarchii v období 1869–1885. Na rozdíl od prvního a druhého vojenského mapování se mapovalo již v dekadickém měřítku 1 : 25 000; okolí velkých měst, vojenské tábory a prostory v měřítku dvojnásobném, 1 : 12 500. Grafickým polohopisným podkladem byly katastrální mapy zmenšené do měřítka 1 : 25 000.

Klad a označení topografických sekcí třetího vojenského mapování vycházel z kladu a označení mapových listů předpokládaného hlavního díla třetího vojenského mapování, tedy speciální mapy 1 : 75 000, tvořené lichoběžníkovými listy vymezenými sítí poledníků a rovnoběžek po 30' zeměpisné délky a 15' zeměpisné šířky. Vrstvy byly očíslovány od severu k jihu arabskými číslicemi, sloupce od západu k východu římskými číslicemi. Nomenklatura listu speciální mapy byla složená z čísla vrstvy, čísla sloupce a názvu význačného místa (např. Zone 7 Col. IX Pilsen und Blowitz). Jeho rozdělením středními příčkami vznikly čtyři topografické sekce, severozápadní NW, severovýchodní NO, jihozápadní SW a jihovýchodní SO. Od roku 1917 bylo zavedeno nové označení speciálních map (např. 3952), které zjednodušilo i nomenklatury toposekcí (např. 3952/3).

Originály i reprodukce topografických sekcí byly utajovány. Výsledky třetího vojenského mapování, topografické sekce a zejména speciální a generální mapy z nich odvozené překonaly svým významem zánik monarchie. Byly převzaty nově vzniklými institucemi nástupnických států, u nás Vojenským zeměpisným ústavem v Praze, který je v upravené a aktualizované podobě vydával až do padesátých let jako jediná mapová díla středních měřítek, která pokrývala celé území státu. Četná opakovaná vydání svědčí o rozsáhlém uplatnění nejen pro vojenské účely, ale i v řadě civilních oborů, např. při projektování, turistice, v kartografii menších měřítek apod.

Viz také: vojenská mapa, první vojenské mapování, druhé vojenské mapování

turistická mapa

mapa zpravidla středního měřítka určená pro turistiku a cestování, se speciálním turistickým obsahem, jako jsou značené turistické trasy, přírodně a kulturně pozoruhodné objekty, ubytovací a stravovací zařízení, parkoviště, zastávky veřejné dopravy aj. Podle zaměření lze turistické mapy dělit na mapy pro pěší turistiku, cykloturistiku, vodáctví a další. Mapové pole turistických map bývá opatřeno orientační sítí a rubová strana textem s turistickými informacemi.

tyflografická mapa (též slepecká mapa)

mapa s mělkým reliéfem čárových prvků, určená pro vnímání hmatem. Slouží pro výuku a orientaci slepých a slabozrakých. Popisy na ní mohou být vytvořené Braillovým písmem, v němž jsou jednotlivé znaky vyjádřeny vystouplými tečkami, uspořádanými do dvou sloupců a tří řad.

údržba mapy viz aktualizace mapy

ukázkový mapový list

ukázka obsahu, vzhledu a celkového vybavení mapového díla, včetně rámových a mimorámových údajů; bývá součástí projektů rozsáhlých mapových děl nebo závazných pokynů (směrnic) pro státní mapové dílo.

určení měřítka mapy

matematický úkon, pomocí kterého zjistíme (často ale pouze přibližně) měřítko mapy v případě, když na mapě není uvedeno nebo je uvedeno v podobě jiné než standardní 1 : M.

První možností je porovnat vzdálenost dvou míst na mapě se vzdáleností těchto míst na zemském povrchu. Pomocí nám může tzv. grafické měřítko, které bývá na mapách zobrazeno jako úsečka rozdělená na dílky, představující určitou vzdálenost v terénu. Poměr délky dvou míst na mapě a stejných dvou míst ve skutečnosti je právě hledaným měřítkem mapy.

Druhou možností je porovnat několik délek na zkoumané mapě se stejnými délkami na mapě, u které její měřítko známe. Měřítko zkoumané mapy pak určíme prostou matematickou trojčlenkou. Například pokud je na zkoumané mapě délka úsečky z místa A do místa B v porovnání s mapou 1 : 50 000 pouze poloviční, pak má zkoumaná mapa měřítko 1 : 100 000.

Viz také: měřítko mapy

vedlejší mapa viz mapa veduta

je nejčastěji chápána jako výtvarné zpodobení města, architektury nebo krajiny s důrazem na věcný obsah díla. Definice veduty není dosud ujasněna a jednotlivé definice se výrazně liší podle akcentu, jaký příslušný badatel klade na jednotlivé charakteristiky veduty (obsah, technika zpracování, topografická a věcná přesnost apod.). Slovník památkové péče tak např. popisuje vedutu jako „pohled na město nebo jiný krajinný výsek zachycený malířskými nebo grafickými prostředky, zpravidla záběr konkrétní situace“, ale hovoří se také o smyšlené ideální vedutě s architektonickými průhledy. Jiné definice zahrnují do vedut rovněž vyobrazení význačných architektonických památek.

Metodika soupisu vedut vzniklých do roku 1850, vzniklého v oblasti archivnictví, definovala vedutu jako „prostorové zobrazení krajiny, města, obce, případně městských částí (včetně náměstí, ulic, fronty budov apod.) a budov v krajině (např. zámek, kaple). Vyobrazení historických událostí bylo do soupisu pojato pouze tehdy, bylo-li její součástí rovněž vyobrazení krajiny, města, obce nebo panského sídla. Do soupisu se tak nedostaly plány budov, náčrty jejich nárýsů a půdorysů budov atd. Na druhé straně soupis zahrnul nejstarší pohledové mapy. Veduty vzniklé do roku 1850, uložené v archivech, byly do soupisu přijaty bez ohledu na charakter archiválie, na které je zobrazení provedeno a bez ohledu na techniku zpracování.“

S pojmem veduta se lze setkat zejména v oblasti historiografie (dějepisectví) a dějin umění. Veduty jsou nepochybně významným ikonografickým pramenem, jakkoli musí jejich využívání jako pramene podléhat historické kritice, stejně jako u ostatních pramenů. Pracují s ní ale také archiváři, archeologové, kastelologové, geografové, kartografové, etnologové, památkáři, muzejníci, knihovníci a vlastivědní pracovníci. Zásadní úlohu má v oblasti dějin umění, ale i v dějinách architektury, urbanizmu nebo odívání. Vedle poznávacích funkcí hraje významnou roli její hodnota výtvarná a estetická. Veduty v minulosti plnily i funkci úředního dokladu, sloužily a slouží k reprezentativním účelům. Rozšířeny byly od 16. století do poloviny 19. století. Veduty lze najít např. na starých mapách (byly používány nejčastěji jako grafické doplňky starých map), na volných listech i v souborech grafických listů. Svého vrcholu dosáhlo malířství vedut v 17. a 18. století v Nizozemí a Benátkách. Veduty byly postupně vytlačovány fotografiemi.

Veduty v českých archivech byly podchyceny v soupisové akci Soupis vedut vzniklých do roku 1850, jejíž výsledky byly a jsou publikovány odborem archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra. Soupis do současnosti zpřístupnil většinu vedut v Národním archivu, státních oblastních archivech a archivech územních samosprávných celků, Mapové sbírce Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Zahrnul i veduty v Slovenském národním archivu v Bratislavě. Soupis se skeny vedut je zpřístupněn pomocí webové aplikace www.veduty.cz.

Viz také: kartuš, panorama, pohledová mapa

větrná růžice viz kompasová růžice

vlastivědný atlas

jednoduchý atlas sloužící pro výuku vlastivědy v nižších ročnících základních škol.

vlepená mapová příloha viz mapová příloha

vložená mapová příloha viz mapová příloha

vodácká mapa viz turistická mapa

vodopisná mapa viz hydrografická mapa

vojenská mapa

topografická nebo tematická mapa vyhotovená pro vojenské účely. V archivních sbírkách jsou z vojenských map nejčastěji zastoupeny mapy odvozené z tzv. třetího vojenského mapování. Patří mezi ně topografické sekce (toposekce) 1 : 25 000 (zřídka i 1 : 12 500), speciální mapy 1 : 75 000 a generální mapy 1 : 200 000. Tyto mapy byly po vzniku Československa postupně upraveny, například změnou německého názvosloví na české. Vydávány a široce používány (s výjimkou topografických sekcí, které byly utajovány) byly až do padesátých let 20. století, a to i v řadě civilních oborů, protože to byly v té době jediné mapy středních měřítek, které souvisle pokrývaly celé území státu.

Předcházely jim mapy prvního vojenského mapování v měřítku 1 : 28 8000 a druhého vojenského mapování v měřítkách 1 : 28 800 (někde i 1 : 14 400), 1 : 144 000 a 1 : 288 000.

Od roku 1951 byly podle sovětského vzoru postupně vyhotovovány pro celé území státu vojenské mapy v měřítkách 1 : 10 000, 1 : 25 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000, 1 : 200 000 a 1 : 500 000, pouze v určitých lokalitách i nejpodrobnější 1 : 5000. Tyto mapy byly už ale přísně utajovány a jejich použití mimo účely obrany státu bylo prakticky vyloučené.

V současné době jsou vojenské mapy vydávány orgány Ministerstva obrany, zejména Geografickou službou Armády České republiky.

Viz také: první vojenské mapování, druhé vojenské mapování, třetí vojenské mapování
vrstevnice

čára na mapě spojující místa o stejné nadmořské výšce. S rozvojem výškopisných měření postupně vrstevnicové mapy nahradily dřívější mapy, v nichž byl terén, často se značnou mírou subjektivity, znázorněn šrafováním.

Viz také: šrafování

všeobecně geografická mapa viz obecně zeměpisná mapa

vysvětlivky k mapě viz klíč mapových značek

vzorový mapový list

mapový list vyhotovený pro určité konkrétní mapové dílo a sloužící jako závazný vzor pro grafické vyjádření jeho obsahu, úpravy a celkového vybavení; zpracovává se především pro vicelistová mapová díla, ediční řady apod. Má zpravidla smyšlený obsah sestavený tak, aby na něm byly zastoupeny všechny prvky mapy a různé typické případy, které se při zachycení situace v mapě mohou vyskytnout.

základní mapa, základní topografická mapa

mapa se základním, všeobecně využitelným obsahem stanoveným příslušnými předpisy, která vzniká zpravidla původním mapováním; z ní jsou odvozovány mapy menších měřítek a slouží i jako základ pro různé tematické mapy.

V Československu se od roku 1970 vydávaly základní mapy v měřítkové řadě 1 : 10 000, 1 : 25 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000 a 1 : 200 000. Nesměly obsahovat tehdy utajované skutečnosti a nebyly ani určeny k veřejnému rozšiřování, nesly označení „Pro vnitřní potřebu státních orgánů a socialistických organizací“. Toto omezení bylo v roce 1990 nařízením vlády zrušeno, což umožnilo i významné obsahové obohacení těchto map.

Vydavatelem dnešních základních map, které vycházejí ve stejné měřítkové řadě od 1 : 10 000 do 1 : 200 000, je Český úřad zeměměřický a katastrální a jejich tvorbu zajišťuje Zeměměřický úřad. Od 1. července 2023 jsou stávající Základní mapy ČR v celé měřítkové škále nahrazeny tzv. Základními technickými mapami ČR, které budou vyráběny a vydávány

(stejnými institucemi) v měřítkové řadě 1 : 5 000, 1 : 10 000, 1 : 25 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000 a 1 : 250 000 a ve dvou jazykových mutacích – české pro užití v rámci ČR a anglické pro potřeby mezinárodní spolupráce.

K základním mapám byly vždy vydávány i doplňky jako značkové klíče, vzorové listy a přehledy kladu mapových listů, které slouží k lepší orientaci uživatelů. V kartografii se běžně základní mapy označují zkratkou ZM. Pokud byla základní mapa (tedy mapa se základním, všeobecně využitelným obsahem) vyhotovena v měřítku větším než 1 : 10 000, označovala se jako základní mapa velkého měřítka (ZMVM). Pro Základní topografické mapy vydávané od roku 2023 se bude užívat zkratka ZTM.

základní mapa velkého měřítka viz technická mapa, základní mapa

základní mapy účelové

mnoho druhů podrobných technických map, vyhotovených podle jednotných technických předpisů a sloužících pro provozní, plánovací, projekční a evidenční účely. Základní mapa závodu zobrazuje objekty a technická zařízení v zastavěné části závodu a jeho zájmovém území. Základní mapa dálnice zobrazuje objekty a technická zařízení v ochranném pásmu dálnice. Základní mapa letiště zobrazuje objekty a technická zařízení v zájmovém území letiště. Základní mapa depa metra zobrazuje objekty depa metra, např. halu, kolejíště, provozní objekty, technická zařízení na povrchu a podzemní vedení, včetně energetických, zabezpečovacích a signalizačních zařízení. Základní mapa stanice metra zobrazuje stavební konstrukce, železniční svršek, provozní prostory stanice metra a její technologické vybavení, a to v úrovni nástupiště a každého dalšího podlaží. Základní mapa tunelu metra zobrazuje stavební konstrukce traťových, staničních a spojovacích tunelů, provozní prostory spojené s tunelem, železniční svršek, energetická, zabezpečovací, sdělovací a signalizační zařízení metra, a to v úrovni kolejíště. Základní mapa sídliště byla vyhotovována v nově vybudovaných obytných sídlištích. Základní důlní mapa zobrazuje polohu důlních děl a jiné předměty realizované důlní činnosti podle stavu k určitému datu; její součástí může být důlní mapa povrchové situace, základní mapa lomu apod.

Viz také: technická mapa

zápisník měřených údajů (v geodézii) viz měřický náčrt nebo manuál

zastavěné území viz intravilán

zastavovací plán

dříve užívaný název v územním plánování – plán celkové situace stavby ve velkém měřítku, například 1 : 1000 nebo 1 : 500.

zeměpisná mapa viz obecně zeměpisná mapa

zeměpisná síť viz síť na mapě

zeměpisný atlas (též geografický atlas)

atlas sestávající převážně z obecně zeměpisných map.

značkový klíč viz klíč mapových značek

zrcadlo mapy viz rozměr mapy

železniční kniha viz mapa železniční knihy

železniční mapa

mapa zobrazující síť železnic a s ní související objekty (železniční stanice a zastávky), případně i další informace, jako jsou čísla železničních tratí, vzdálenosti mezi stanicemi apod. Mapa železniční knihy je mapa vyhotovená jako příloha železniční knihy. Ty obsahovaly soupis všech pozemků železnice sloužících veřejné dopravě a vedly se v období od roku 1930 do roku 1964.

Viz také: Jednotná železniční mapa, mapa

Zdroj: WANNER Michal a kol. *Slovník současné archivní terminologie*. Praha, Odbor archivní správy a spisové služby 2022.

13 PŘÍLOHA 2: Mapová díla

13.1 Stabilní katastr a další katastrální mapy

Stabilní katastr jako soubor písemného a kartografického materiálu zahrnuje zejména následující skupiny map

- *Indikační skici*, rukopisné mapy dochované v jediném exempláři pro každé katastrální území a uchovávané pro území Čech v Národním archivu v Praze, pro Moravu v Moravském zemském archivu v Brně a pro Slezsko v Zemském archivu v Opavě a online dostupné na <https://ags.cuzk.cz/archiv/>
- *Císařské povinné otisky* (CPO) uložené pro celé území České republiky v Ústředním archivu zeměměřictví a katastru v Praze a online dostupné na <https://ags.cuzk.cz/archiv/> ²⁷
- *Mapa kultur* stabilního katastru z let 1837–1844²⁸ pro část území České republiky v Ústředním archivu zeměměřictví a katastru v Praze a online dostupné na <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Na vlastní stabilní katastr navazuje **reambulovaný stabilní katastr**.²⁹ Na základě právní úpravy byly po roce 1883 katastrální operáty vyhotovené podle výsledků jednorázové reambulace stabilního katastru udržovány v aktuálním stavu. Aktuality byly zanášeny do otisku originální mapy stabilního katastru, která byla nově považována za platnou katastrální mapu. Údržba katastrálních map probíhala červeným přeškrtnutím neplatného stavu a doplněním stavu nového (opět červeně). Po ukončení platnosti katastrálních map, formálně vyjádřeném zápisem: „K reprodukci připraveno podle stavu ke dni 31.12.1xxx“, následovala nová obnova reprodukcí. K tomu se přistupovalo dle potřeby. Zaměření změn zajišťovaly - z podnětu držitelů map, soudů a jiných úřadů - berní nebo katastrální měřické úřady. Výsledky těchto měření jsou uchovány v dokumentacích příslušných katastrálních úřadů.

Kopie a reambulace map stabilního katastru jsou uloženy v archivech celé archivní sítě České republiky, a to nejčastěji jako

- o příloha k vodní knize (vodní kniha, vložky k vodní knize, mapy v rámci fondu Okresní úřad XY)

---

²⁷ Pro Čechy:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(nh4iv4ujv51sspw0nqutw214\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-COC-R&menu=2901](https://geoportal.cuzk.cz/(S(nh4iv4ujv51sspw0nqutw214))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-COC-R&menu=2901); pro Moravu a Slezsko:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(nh4iv4ujv51sspw0nqutw214\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-COM-R&menu=2902](https://geoportal.cuzk.cz/(S(nh4iv4ujv51sspw0nqutw214))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-COM-R&menu=2902)

²⁸

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(32qxjfoj35ek5u2gat32bpci\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-MKULS-R&menu=2915](https://geoportal.cuzk.cz/(S(32qxjfoj35ek5u2gat32bpci))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-MKULS-R&menu=2915)No

²⁹ Pro Čechy:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(nufazlafpi2wwloxlsjhcpb3\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-VYC-R&menu=2917](https://geoportal.cuzk.cz/(S(nufazlafpi2wwloxlsjhcpb3))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-VYC-R&menu=2917); pro Moravu a Slezsko:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(nufazlafpi2wwloxlsjhcpb3\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-VYM-R&menu=2918](https://geoportal.cuzk.cz/(S(nufazlafpi2wwloxlsjhcpb3))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-VYM-R&menu=2918)

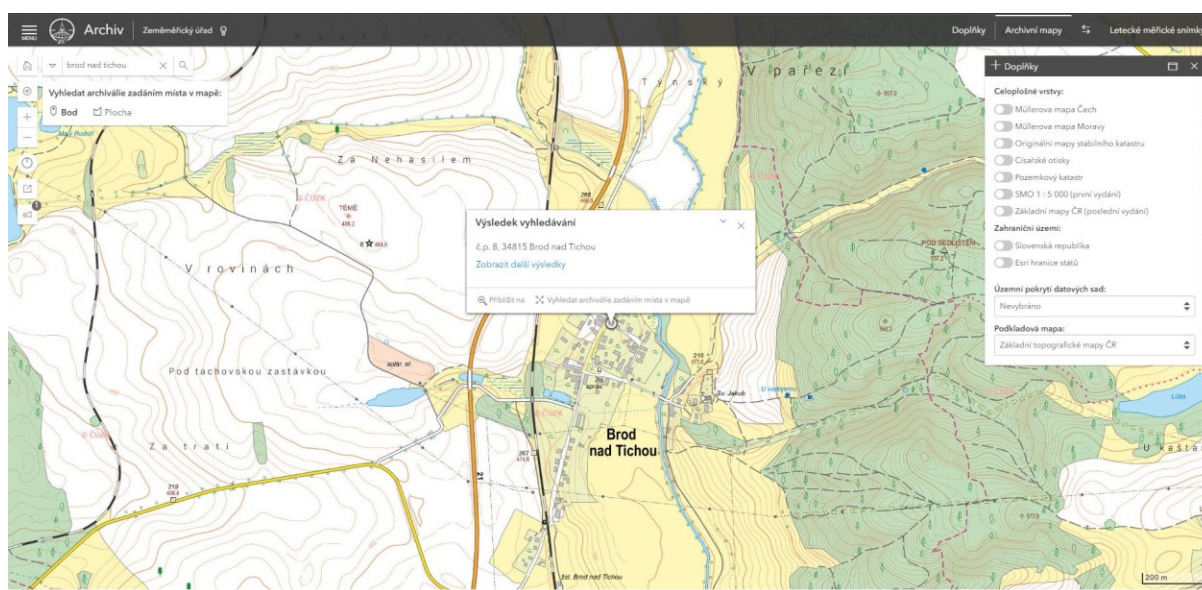
- příloha k pozemkové knize (pozemková kniha, sbírky listin, mapy v rámci fondu Okresní soud XY)
- součást materiálu JEP (jednotná evidence půdy) z 50.–60. let 20. století (v rámci fondu Okresní měřičské středisko XY)
- součást fondu Velkostatek XY
- součást Sbírký map a plánů aj.

Při zpracovávání minimálního popisu, inventarizaci i katalogizaci se využijí online dostupné pomůcky Ústředního archivu zeměměřictví a katastru.

Pro potřeby této metodiky rozumíme v případě stabilního katastru jednou mapou (evidenčně) jedno katastrální území. Uvádí se vždy počet listů.

Vyhledá se v souboru CPO na <https://ags.cuzk.cz/archiv/> příslušná katastrální obec. Do pole *Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu* se uvede šestimístný kód v následujícím formátu: 3735-1. Pokud se jedná o torzo (je dochováno pouze několik listů katastrální obce), doplní se za pomlčkou příslušné číslo listu zapsané římskou číslicí: 3735-1-IV. Listy lze identifikovat právě na základě těchto římských číslic, jimiž jsou označeny, a kladu listů, který se nachází pod názvem obce. Tento způsob označování je aplikován u velké většiny dochovaných listů reambulovaného stabilního katastru. Výjimečně se vyskytují odchylky, které budou při popisu zohledněny v pole Poznámka.

Všechny mapy uchovávané v ÚAZK pro danou obec lze zjistit na <https://ags.cuzk.cz/archiv/>:

Obr. II.1. Po zadání dnešního názvu obce do příslušného vyhledávacího pole a kliknutí na pole „vyhledat“. V případě, že je obcí se stejným názvem v České republice více, rozbalí se číselník se stejnojmennými lokalitami. Poté, co je vybrána relevantní lokalita (kliknutím na název), objeví se v mapě hledané místo. Po kliknutí „Vyhledat archiválie zadáním místa v mapě“ se rozbalí nabídka všech dostupných map.

Příklad 1:

Úroveň popisu	Jednotlivost
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1

Obsah, regist	Katastrální mapa, katastrální území Brod nad Tichou. Část mapy z roku 1838 ve vydání z roku 1842, doplněna mladšími rukopisnými poznámkami (zejm. parcelní čísla)
Datace vzniku jednotky popisu	1838
Název autorského díla	Bruck in Böhmen Pilsner Kreis Bezirk Plan
Existence kopií jednotky popisu	Digitalizováno, digitální kopie uložena v SOA v Plzni
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání;	http://www.chartae-antiquae.cz/en/maps/77019
Edice a literatura	
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu <i>Vyplňuje se, je-li aplikovatelné</i>	0516-1
Rozměry, hmotnost, velikost, množství	1 mapa na 11 listech o rozměrech: Rozměr listů: [měří se pouze největší a nejmenší list, výška x šířka v mm, za který se přidává údaj <i>a menší</i>] Zrcadlo mapy: [dojde se k němu ve dvou krocích: nejprve se sestaví jednotlivé listy podle kladu a pak se měří rozměr mapového pole na všech listech]
Měřítko	Měřítko 1:2880
	Veřejná poznámka
Souřadnice <i>[získají se primárně z databáze Národních autorit, pokud zde nejsou, odečtou se z mapy (ideálně střed obce) a zapíše se do poznámky „odečteno z mapy“]</i>	49°50'4.9"N, 12°44'27.6"E
Druh mapy <i>[Výběr z nabídky]</i>	Tematická - pozemků

Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (černobílý tisk) papír podlepený plátnem
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variantní (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	<i>Lith. Edelmann u. Krippel;</i> Edelmann und Krippel [Charakteristika přístupového bodu: tiskárna]
Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Vídeň (Rakousko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Brod nad Tichou (Brod nad Tichou, Tachov, Česko : katastrální území)

Od šedesátých let 20. století byly v platnosti **Mapy evidence nemovitostí 1:2880**.³⁰

³⁰ Pro Čechy:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(pubzgv2f2dc5ehxpwu54x2\)\)/De fault.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-MENC-R&menu=2913](https://geoportal.cuzk.cz/(S(pubzgv2f2dc5ehxpwu54x2))/De fault.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-MENC-R&menu=2913) ; pro Moravu a Slezsko:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(pubzgv2f2dc5ehxpwu54x2\)\)/De fault.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-MENMS-R&menu=2914](https://geoportal.cuzk.cz/(S(pubzgv2f2dc5ehxpwu54x2))/De fault.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-MENMS-R&menu=2914)

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Mapy evidence nemovitostí na podkladě pozemkových map z roku 1967, list SVITAVY, V.S.IV,12,di
Datace vzniku jednotky popisu	1968
Formální název jednotky popisu <i>Vytváří se tehdy, když není uveden „Název autorského díla“</i>	
Název autorského díla	Mapa evidence nemovitostí
Existence kopií jednotky popisu	Digitalizováno, digitální kopie uložena v ČUZK
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání	https://geoportal.cuzk.cz/(S(pubzgjv2f2dc5ehxpwu54x2))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-MENMS-R&menu=2914
Edice a literatura	
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu	SVITAVY, V.S.IV,12,di

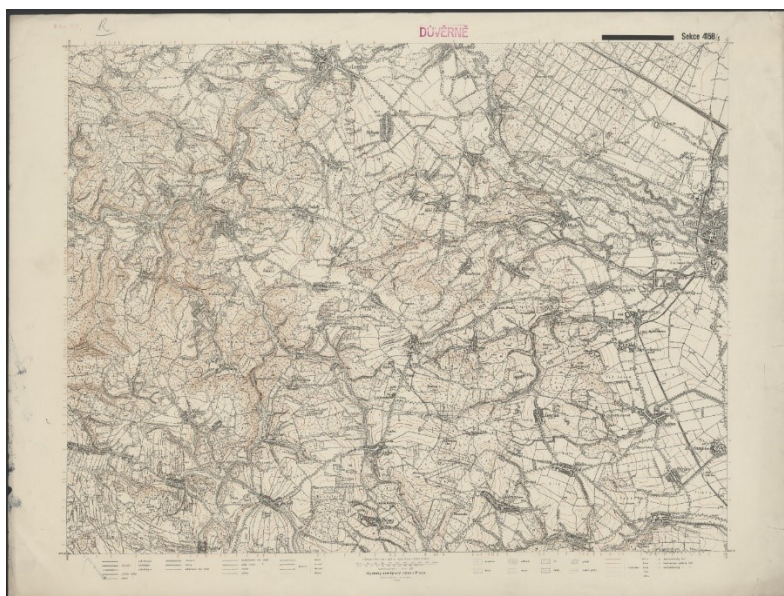
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		1 mapový list Rozměr listu: v 630 x š 785 mm Zrcadlo mapy: v 520 x š 650 mm
Měřítko	Měřítko	1:2880
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Tematická - pozemků
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (černobílý)
		Papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variantní (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Ústřední správa geodézie a kartografie <i>[korporace související s jednotkou popisu]</i> Inženýrská geografie Brno, závod Pardubice <i>[korporace související s jednotkou popisu]</i>
Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Pardubice (Pardubice, Česko) Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Víska u Jevíčka (Víska u Jevíčka, Svitavy, Česko : katastrální území) Jevíčko-město (Jevíčko, Svitavy, Česko : katastrální území) Zadní Arnoštov (Jevíčko, Svitavy, Česko : katastrální území)

13.2 III. vojenské mapování

III. vojenské mapování bylo zpracováno v letech 1869–1885 a jeho výsledkem bylo několik souborů map, z nichž nejvýznamnější a v archivech nejčastější jsou následující soubory:

13.2.1 Topografické sekce III. vojenského mapování 1:25 000.³¹

Originály topografických sekcí byly barevné a byly pořízeny v několika etapách: v letech 1874–1875 bylo v souvislosti s mapováním okolí Vídně ve větším měřítku (1:12 500) zmapovány i malé oblasti na jižní Moravě, dále v letech 1876–1877 byla zpracována východní Morava a následně v letech 1877–1878 zbytek Moravy a Čechy až po pražský poledník. V letech 1878–1879 přibýly západní hranice Čech, horské oblasti na hranicích s dnešním Německem a až v období 1879–1880 zbytek českého vnitrozemí. Mapy byly později rozmnožovány fotograficky a fotolitograficky a to již pouze černobíle. Mapy a podklady pro ně získal po roce 1918 československý stát a udržoval je aktuální. Mapy vzniklé z III. vojenského mapování zůstaly oficiálními mapami Československa i po 2. světové válce a nahrazeny byly až v roce 1956. Existuje velký počet vydání jednotlivých listů, které nerovnoměrně pokrývají celé území dnešní České republiky.

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Topografická sekce mapy třetího vojenského mapování, list 4158/1
Datace vzniku jednotky popisu	1934
Formální název jednotky popisu <i>Vytváří se tehdy, když není uveden „Název autorského díla“</i>	
Název autorského díla	Topografické sekce třetího vojenského mapování 1:25 000

³¹ <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:9e926b63-8244-47c6-b239-430a10b972ac>

Existence kopií jednotky popisu		Digitalizováno, digitální kopie uložena v MZK v Brně
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání		http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:9e926b63-8244-47c6-b239-430a10b972ac
Edice a literatura		
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu <i>Vyplňuje se, je-li aplikovatelné</i>		4158/1
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: 640 x 850 mm Zrcadlo mapy: XX x YY mm
Měřítko	Měřítko	1:25 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (barevný)
		Papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Vojenský zeměpisný ústav (Bubeneč, Praha, Česko : 1919-2003) [vydavatel/nakladatel]
Entity: Geografické objekty	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)

<i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Entity zachycené jednotkou popisu	Olomoucko (Česko)
---	-----------------------------------	-------------------

13.2.2 Speciální mapa III. vojenského mapování³²

byla odvozena z topografických sekcí. Má měřítko 1:75 000 a byla publikována v letech 1874–1880. Na počátku 20. let 20. století Vojenský zeměpisný ústav dostal spolu s topografickými sekcemi (zakoupil reprodukční podklady generálních map 1:200 000 a přehledných map střední Evropy 1:750 000) také originální kresby a měděné desky všech 189 listů speciálních map 1:75 000. Ty byly opatřeny českým názvoslovím a zeleným přitiskem lesů a podle výsledků průběžné revize a reambulace topografických sekcí probíhající od roku 1920 stále udržovány aktuální. Listy, na nichž bylo velké množství změn, dostaly novou grafiku a byly vytištěny nově, barevně.

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Speciální mapa třetího vojenského mapování 1:75 000, list 4258 Vyznačené opravy z let 1913 a 1924.
Datace vzniku jednotky popisu	1924

³² <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:d0b2537a-f6c4-4af7-b2b7-ce838f6dfb8c>

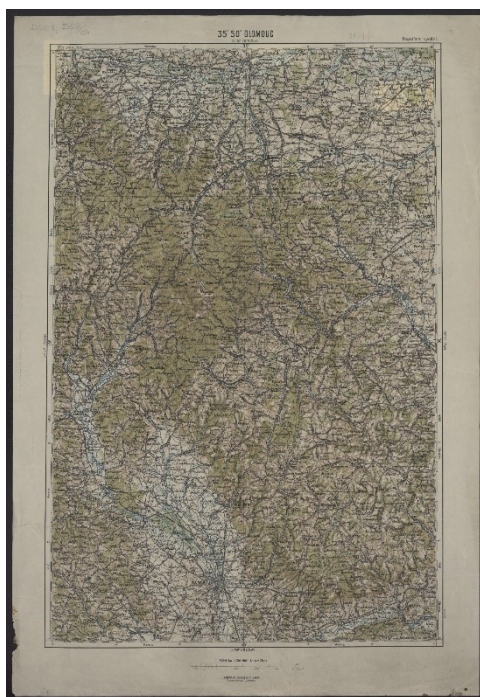
Název autorského díla		Speciální mapa třetího vojenského mapování 1:75 000
Existence kopií jednotky popisu		Digitalizováno, digitální kopie uložena v MZK v Brně
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiváře a pomůcky pro vyhledávání		http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:d0b2537a-f6c4-4af7-b2b7-ce838f6dfb8c
Edice a literatura		
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu <i>Vyplňuje se, je-li aplikovatelné</i>		4258 8-XVI
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: 460 x 580 mm Zrcadlo mapy: XX a YY mm
Měřítko	Měřítko	1:25 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (černobílý)
		Papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Vojenský zeměpisný ústav (Bubeneč, Praha, Česko : 1919-2003) [vydavatel/nakladatel]
	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)

Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Entity zachycené jednotkou popisu	Olomoucko (Česko)
--	--------------------------------------	-------------------

13.2.3 Generální mapa III. vojenského mapování 1:200 000³³

Generální mapa Československé republiky vznikla na základě třetího vojenského mapování prováděného v letech 1869-1885. Listy byly odvozeny ze speciálních map 1:75 000, kdy spojením osmi sousedících mapových listů vznikl jeden list mapy generální. Po aktualizaci a nahrazení německého a maďarského názvosloví českým a slovenským, byly reambulované mapy vydávány nejprve Zeměpisným ústavem v rámci Ministerstva národní obrany a od roku 1919 pak tyto mapy vydával nově založený Vojenský zeměpisný ústav. Generální mapa pokrývající celé území Československa pak vycházela v aktualizovaných vydáních až do počátku padesátých let 20. století.

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Generální mapa třetího vojenského mapování 1:200 000, list 35°50'.

³³ <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:07dc8ed1-2b49-4d65-b1ab-fab5ee32992a>

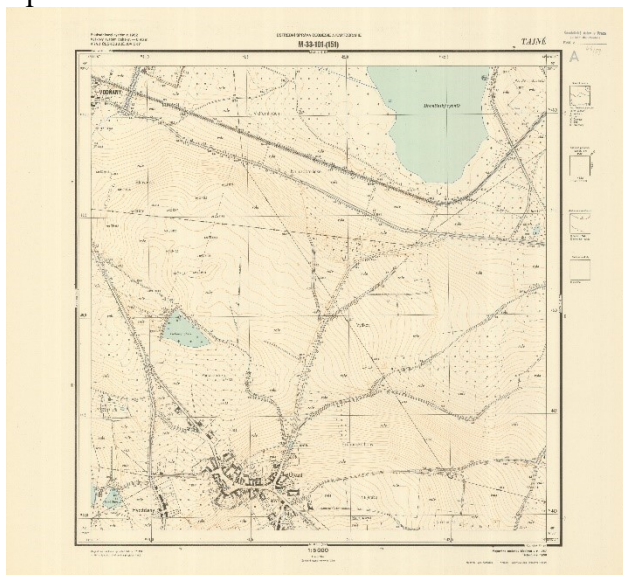

		Vyznačené opravy z roku 1924.
Datace vzniku jednotky popisu		1924
Název autorského díla		Generální mapa třetího vojenského mapování 1:200 000
Existence kopií jednotky popisu		Digitalizováno, digitální kopie uložena v MZK v Brně
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání		http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:07dc8ed1-2b49-4d65-b1ab-fab5ee32992a
Edice a literatura <i>[opakovatelné dle potřeby]</i>		
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu <i>Vyplňuje se, je-li aplikovatelné</i>		35°50'
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: 460 x 580 mm Zrcadlo mapy: XX x YY mm
Měřítko	Měřítko	1:200 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (barevný)
		Papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Vojenský zeměpisný ústav (Bubeneč, Praha, Česko : 1919-2003) [vydavatel/nakladatel]

<i>jednu entitu]</i>		
Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Olomoucko (Česko)

13.3 Topografické mapy 1:5000 v systému S-1952³⁴

Topografické mapy v měřítku 1:5000 vznikaly na základě nových měření z let 1956 až 1967. Listy pro vnitrozemí zpracovávala Ústřední správa geodézie a kartografie (předchůdce dnešního ČÚZK), pohraniční oblasti potom armádní kartografové. Způsob označování mapových listů vychází ze sovětské mapy světa, která rozděluje zemský povrch do pásů podle rovnoběžek označených písmeny a tyto pásy do obdélníků podle poledníků (ČR na listech M-33 a M-34 v měřítku 1:1 000 000). Následující znaky ukazují na další dělení těchto listů. Označení mapových listů pro měřítko 1:5000 má např. tvar: M-33-101-(151). Mapové listy mají lichoběžníkový tvar (délka severní/jižní strany = 43,6 až 46,9 cm) a byly vydávány s použitím šesti barev.

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
---------------	--------------------

34

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(1om14niv1g04dyw514ypgzx\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_5-R&menu=2906](https://geoportal.cuzk.cz/(S(1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_5-R&menu=2906)

Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh		Mapa
Evidenční jednotka – počet		1
Obsah, regist		Topografická mapa 1:5 000 v systému S-1952, list M-33-101-(151).
Datace vzniku jednotky popisu		1959
Název autorského díla		Topografická mapa 1:5 000 v systému S-1952
Existence kopií jednotky popisu		Digitalizováno, digitální kopie uložena v ČÚZK
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání		https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_5-R&menu=2906
Edice a literatura		https://kgm.zcu.cz/Stare_mapy/Web/articles/nova_topograficka_mapovani.pdf
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu		M-33-101-(151)
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: v 570 x š 625 mm Zrcadlo mapy: v 460 x š 450 mm
Měřítko	Měřítko	1:5 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (trojbarevný)
		Papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům:	Alternativní/variantní (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Král, František [kartograf] Kouřilová, Eva [kreslič] Rybáková, Alžběta [kreslič] Ústřední správa geodézie a kartografie [vydavatel/nakladatel]

Původci mapy <i>[opakovat elné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>		
Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Vodňany (Vodňany, Strakonice, Česko : katastrální území) Újezd u Vodňan (Vodňany, Strakonice, Česko : katastrální území) Čičenice (Čičenice, Strakonice, Česko : katastrální území) Hvozd'any u Vodňan (Vodňany, Strakonice, Česko : katastrální území)

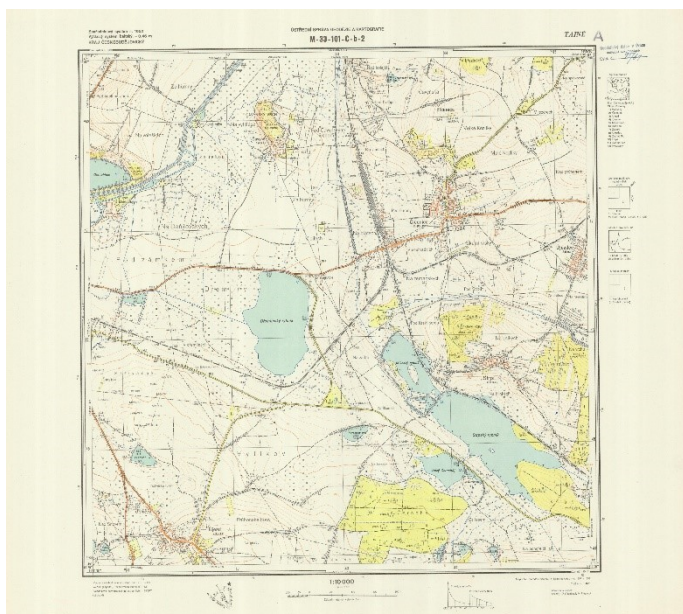
13.3.1 Topografické mapy 1:10 000³⁵

Mapa vznikala v letech 1958 až 1971 na základě měření pro oblasti, kde nebyla vyhotovena topografická mapa 1:5 000 v kladu listů sovětské mapy světa. Označení mapového listu má tvar např.: M-33-101-C-b-2. Mapový list má lichoběžníkový tvar (délka severní/jižní strany = 43,6 až 46,9 cm) a používá 7 barev. Původcem je nejčastěji Ústřední správa geodézie a kartografie, v pohraničních oblastech Generální štáb Československé lidové armády.

35

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(10ml4niv1g04dyw514ypgzx\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_10-R&menu=2907](https://geoportal.cuzk.cz/(S(10ml4niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_10-R&menu=2907)

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Topografická mapa 1:10 000 v systému S-1952, list M-33-101-C-b-2
Datace vzniku jednotky popisu	1961
Název autorského díla	Topografická mapa 1:10 000 v systému S-1952
Existence kopií jednotky popisu	Digitalizováno, digitální kopie uložena v ČÚZK
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání	https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_10-R&menu=2907
Edice a literatura	https://kgm.zcu.cz/Stare_mapy/Web/articles/nova_topograficka_mapovani.pdf
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu	M-33-101-C-b-2
Rozměry, hmotnost, velikost, množství	Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: v 565 x š 630 mm Zrcadlo mapy: v 460 x š 450 mm

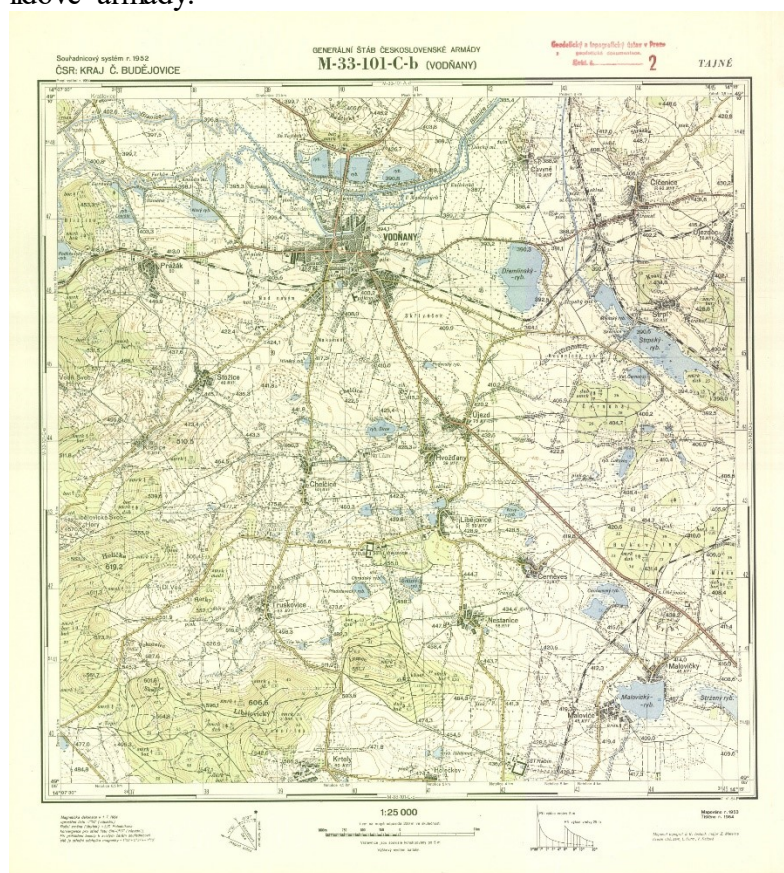
Měřítko	Měřítko	1:10 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (barevný)
		Papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variantní (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Pícek, J. [kartograf] Marešová, O. [kreslič] Řídelová, V. [kreslič] Ústřední správa geodézie a kartografie [vydavatel/nakladatel]
Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Vodňany (Vodňany, Strakonice, Česko : katastrální území) Újezd u Vodňan (Vodňany, Strakonice, Česko : katastrální území) Čičenice (Čičenice, Strakonice, Česko : katastrální území) Hvožd'any u Vodňan (Vodňany, Strakonice, Česko : katastrální území) Čavyně (Vodňany, Strakonice, Česko : katastrální území)

		<p>Milenovice (Protivín, Písek, Česko : katastrální území) Radčice u Vodňan (Vodňany, Strakonice, Česko : katastrální území) Záboří u Protivína (Protivín, Písek, Česko : katastrální území) Záblatí (Dříteň, České Budějovice, Česko : katastrální území) Variantně: Vodňansko (Česko)</p>
--	--	---

13.3.2 Topografické mapy 1:25 000³⁶

Mapa vznikala v letech 1953 až 1960 v kladu listů sovětské mapy světa. Označení mapového listu má tvar např.: M-33-101-C-b. Mapový list má lichoběžníkový tvar (délka severní/jižní strany = 34,8 - 37,6 cm) a používá 7 barev. Původcem je Generální štáb Československé lidové armády.

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
---------------	--------------------

Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh		Mapa
Evidenční jednotka – počet		1
Obsah, regest		Topografická mapa 1:25 000 v systému S-1952, M-33-101-C-b
Datace vzniku jednotky popisu		1954
Formální název jednotky popisu <i>Vytváří se tehdy, když není uveden „Název autorského díla“</i>		
Název autorského díla		Topografická mapa 1:25 000 v systému S-1952
Existence kopií jednotky popisu		Digitalizováno, digitální kopie uložena v ČÚZK
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání		https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_25-R&menu=2908
Edice a literatura		https://kgm.zcu.cz/Stare_mapy/Web/articles/nova_topograficka_mapovani.pdf
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu		M-33-101-C-b
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: v 475 x š 430 mm Zrcadlo mapy: v 370 x š 360 mm
Měřítko	Měřítko	1:25 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (barevný)
		Papír

Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Materna, Z. [kartograf] Kunc, L. [kreslič] Kášová, V. [kreslič] Československá armáda. Generální štáb [vydavatel/nakladatel]
Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Vodňansko (Česko)

13.3.3 Topografické mapy 1:50 000³⁷

Mapa vznikala v letech 1951 až 1965 v kladu listů sovětské mapy světa. Označení mapového listu má tvar např.: M-33-101-C. Mapový list má lichoběžníkový tvar (délka severní/jižní strany = 34,8 - 37,6 cm) a používá 7 barev. Původcem je Generální štáb Československé lidové armády.

³⁷

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(e1om14niv1g04dyw514ypgzx\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_50-R&menu=2909](https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_50-R&menu=2909)

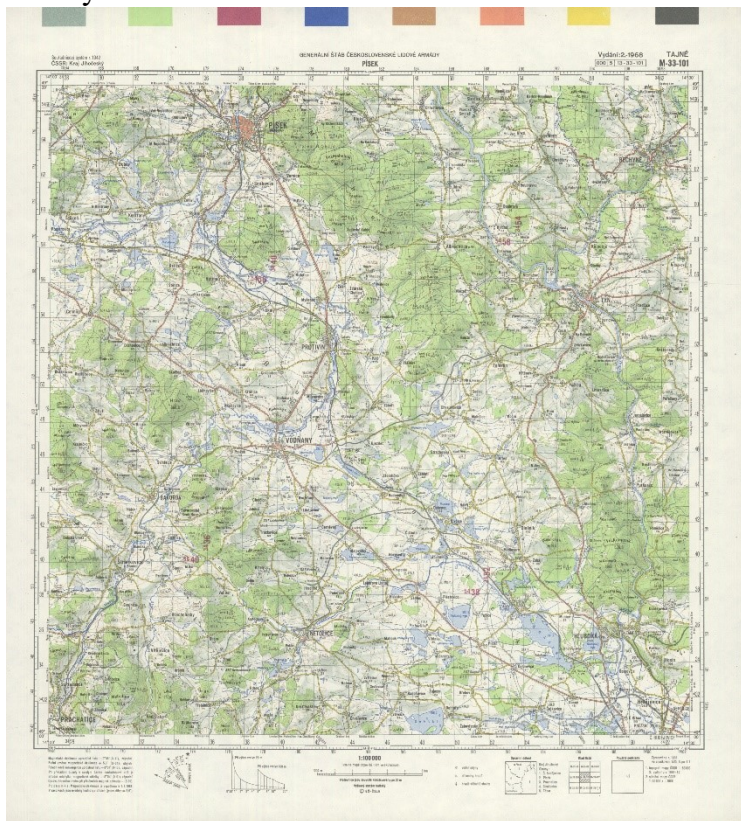

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Topografická mapa 1:50 000 v systému S-1952, list M-33-101-C Vodňany
Datace vzniku jednotky popisu	1968
Název autorského díla	Topografická mapa 1:50 000 v systému S-1952
Existence kopií jednotky popisu	Digitalizováno, digitální kopie uložena v ČÚZK
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání	https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_50-R&menu=2909

Edice a literatura		https://kgm.zcu.cz/Stare_mapy/Web/articles/nova_topograficka_mapovani.pdf
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu <i>Vyplňuje se, je-li aplikovatelné</i>		M-33-101
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: v 525 x š 425 mm Zrcadlo mapy: v 370 x š 365 mm
Měřítko	Měřítko	1:50 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (barevný)
		papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Generální štáb československých vojsk [vydavatel/nakladatel]
Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Písecko (Česko)

13.3.4 Topografické mapy 1:100 000³⁸

Mapa vznikala v letech 1958 až 1965 v kladu listů sovětské mapy světa. Označení mapového listu má tvar např.: M-33-101. Mapový list má lichoběžníkový tvar (délka severní/jižní strany = 34,8 - 37,6 cm) a používá 8 barev. Původcem je Generální štáb Československé lidové armády.

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Topografická mapa 1:100 000 v systému S-1952, list M-33-101 Písek
Datace vzniku jednotky popisu	1968
Název autorského díla	Topografická mapa 1:100 000 v systému S-1952
	Digitalizováno, digitální kopie uložena v ČÚZK

Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání		https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZZ-TMS52_50-R&menu=2909
Edice a literatura		https://kgm.zcu.cz/Stare_mapy/Web/articles/nova_topograficka_mapovani.pdf
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu		M-33-101
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: v 470 x š 425 mm Zrcadlo mapy: v 370 x š 360 mm
Měřítko	Měřítko	1:100 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh [Výběr z nabídky]		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (barevný)
		papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovat elné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Generální štáb československých vojsk [vydavatel/nakladatel]
Entity: Geografické objekty	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)

<i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Entity zachycené jednotkou popisu	Písecko (Česko)
---	-----------------------------------	-----------------

13.3.5 Topografické mapy 1:200 000³⁹

Mapa vznikala v letech 1965 až 1968 v kladu listů sovětské mapy světa. Označení mapového listu má tvar např.: M-33-XXVII. Mapový list má lichoběžníkový tvar (délka severní/jižní strany = 34,8 - 37,6 cm) a používá 8 barev. Původcem je Generální štáb Československé lidové armády.

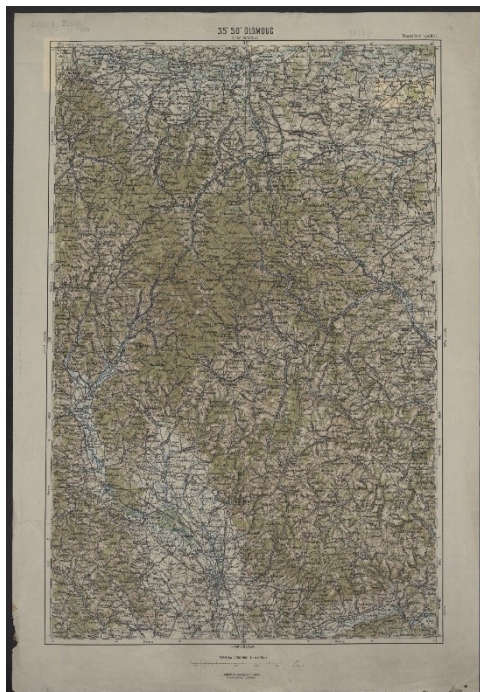
Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regist	Topografická mapa 1:200 000 v systému S-1952, list M-33-XXVII Č. Budějovice
Datace vzniku jednotky popisu	1965
Název autorského díla	Topografická mapa 1:200 000 v systému S-1952
Existence kopií jednotky popisu	Digitalizováno, digitální kopie uložena v ČÚZK

³⁹

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(1om14niv1g04dyw514ypgzx\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_200-R&menu=2911](https://geoportal.cuzk.cz/(S(1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_200-R&menu=2911)

Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání		https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-TMS52_200-R&menu=2911
Edice a literatura		https://kgm.zcu.cz/Stare_mapy/Web/articles/nova_topograficka_mapovani.pdf
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu		M-33-XXVII
Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: v 450 x š 515 mm Zrcadlo mapy: v 370 x š 360 mm
Měřítko	Měřítko	1:200 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh [Výběr z nabídky]		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (barevný)
		papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovat elné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variační (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Generální štáb československých vojsk [vydavatel/nakladatel]
Entity: Geografické objekty	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)

<i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Entity zachycené jednotkou popisu	Českobudějovicko (Česko)
---	--------------------------------------	--------------------------

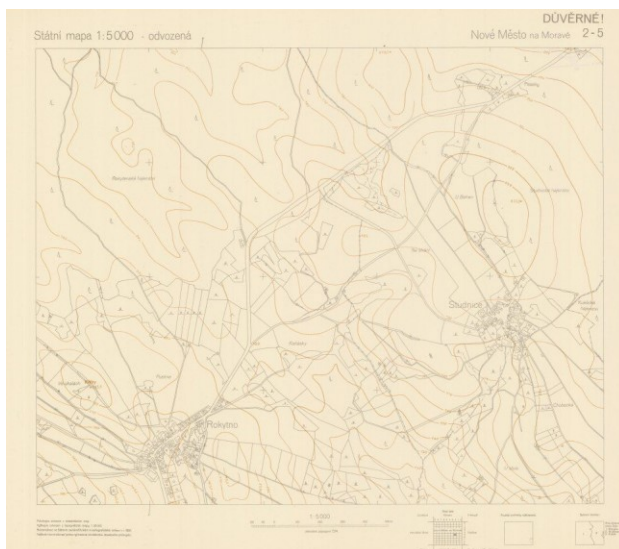

13.4 Státní mapa odvozená 1:5000⁴⁰

Po druhé světové válce byla obnovena tvorba Státního mapového díla v měřítcích 1:5 000 až 1:200 000. Protože však práce postupovaly příliš pomalu, bylo rozhodnuto mapy velkých měřítek (1:5 000 a 1:10 000) odvodit z katastrálních a pozemkových map, případně i dalších podkladů, proto „odvozená“.

Státní mapa odvozená 1:5 000 patří k nejužívanějším mapovým souborům ve státní správě a dosáhla od roku 1950 mnoha vydání, která se mohou lišit různě zpracovanými mapovými rámy. Její listy jsou dostupné pro celé území, vyjma těch, pro která vznikly regulérní mapové listy na základě měření (označeny Státní mapa 1:5 000; listy ze 70. let též Státní mapa – hospodářská).

Nomenklatura (kódové značení listu) obsahuje název významného sídla + označení sloupce a vrstvy, na které je rozdělen list Státní mapy 1:50 000 (vždy číslo 0-9). Název listu tedy zní např. Uherské Hradiště 5-0. Nejstarší listy ze 40. let mohou mít za názvem významného sídla souřadnice jihozápadního rohu mapy v kilometrech (např. Uherské Hradiště – záp. 540-1182). Rozměr listů je 52 x 62 cm. Polohopis a popis jsou tištěny šedě, výškopis (vrstevnice) hnědě; některé listy obsahují vzácně také modře tištěné vodní a zeleně tištěné lesní plochy. Některé listy založené na základě měření i starších mapových podkladů jsou označeny jako Státní mapa – částečně odvozená.

Varianta téže mapy v rámu⁴¹

Úroveň popisu	Část jednotlivosti
Evidenční jednotka/Typ archiválie – druh	Mapa
Evidenční jednotka – počet	1
Obsah, regest	Státní mapa odvozená 1:5 000, list Praha 5-4
Datace vzniku jednotky popisu	1967
Název autorského díla	Státní mapa odvozená 1:5 000
Existence kopií jednotky popisu	Digitalizováno, digitální kopie uložena v ČÚZK
Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání	https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-SMO5_S52-R&menu=29051
Edice a literatura	https://kgm.zcu.cz/Stare_mapy/Web/articles/nova_topograficka_mapovani.pdf
Díl, část, pořadí vydání jednotky popisu	Praha 5-4

41

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(e1om14niv1g04dyw514ypgzx\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-SMO5_S52-R&menu=29051](https://geoportal.cuzk.cz/(S(e1om14niv1g04dyw514ypgzx))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-SMO5_S52-R&menu=29051)

Rozměry, hmotnost, velikost, množství		Rozsah: 1 mapový list Rozměr listu: v 515 x š 625 mm Zrcadlo mapy: v 400 x š 500 mm
Měřítko	Měřítko	1:5 000
	Veřejná poznámka	
Souřadnice		
Druh <i>[Výběr z nabídky]</i>		Topografická
Technika, adjustace, nosič a látka záznamu <i>V inventáři se uvádí pouze technika a barevnost</i>		Tisk (barevný)
		Papír
Popisované role entit ve vztahu k mapám a atlasům: Původci mapy <i>[opakovatelné dle potřeby; tvoří jednu entitu]</i>	Alternativní/variantní (originální) znění / Autoritní (ustálená) forma	Kartografický a reprodukční ústav v Praze [tiskař] Ústřední správa geodézie a kartografie [vydavatel/nakladatel]
Entity: Geografické objekty <i>[opakovatelné dle potřeby]; dle pravidel CAM</i>	Místo vzniku jednotky popisu	Praha (Česko)
	Entity zachycené jednotkou popisu	Záběhllice (Praha, Česko : katastrální území) Michle (Praha, Česko : katastrální území) Hostivař (Praha, Česko : katastrální území) Chodov (Praha, Česko : katastrální území) Kunratice (Praha, Česko : katastrální území)